PERSONHISTORISK TIDSKRIFT

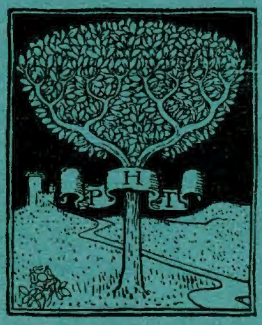

1915

UTGIFVEN

AF

PERSONHISTORISKA SAMFUNDET

GENOM

CARL MAGNUS STENBOCK

SAMFUNDETS SEKRETERARE

ÅRG. XVII. HÄFT. 1.

INNEHÅLL

Sid.

Stockholms Stor-Skola och Upsala Universitet vid 1800-talets början. Utg. af SIGRID BRITHELLI . . . . . 1.
Prinsessan Ulrika Eleonoras dagboksanteckningar för 1709. Meddelade af E. W. DAHLGREN . . . . . 51.
Omkring ett damporträtt af Breda. Af S. STRÖMBOM . . 59.
Personhistorisk litteratur . . . . . 63.
Notiser, frågor . . . . . 84.
Personhistoriska Samfundet . . . . . 87.

ILLUSTRATIONER

Porträtt af Harriet Silfverhielm samt i texten två sidor af Ulrika Eleonoras almanack för 1709.

Stockholms Stor-Skola och Upsala Universitet vid 1800-talets början

Anteckningar af en gammal student, som ej studerat ut

Utgifna af **Sigrid Brithelli**

Vid ordnandet af den stora samling böcker, handskrifter m. m., som af framlidne kamrer K. F. Werner donerats till Stockholms stad, påträffades ett litet handskrifvet häfte som enligt titelbladet innehåller anteckningar om »*Stockholms Stor-Skola och Upsala Universitet för 50 år sedan*». Kamrer Werner har bifogat den upplysningen att han den 16 maj 1903 köpt manuskriptet i Klemmings antikvariat för ett pris af 5 kronor.

När man genomögnar dessa gamla pappersblad, skrifna med en jämn och tydlig, gammaldags piktur, finner man dem innehålla så mycket af både kultur- och personhistoriskt intresse, att de synas vara väl värda att offentliggöras.

Beträffande tiden för tillkomsten af dessa minnesskildringar kan ju med största sannolikhet antagas att de nedskrefvos i midten af 1800-talet redan af det skälet att den här berörda tidpunkten i början af nämnda sekel af författaren anges ha inträffat »för 50 år sedan», men än närmare kan tiden bestämmas om man lägger märke till att vid omnämnandet af baron Jacob Tersmeden strax efter namnet först skrifvits: »numera general-adjutant och commendör», i hvilken mening ordet *numera* utstrukits och ersatts med ordet *sist*, hvarförutom efter meningen tillagts »dog för en tid sedan». — Denne Tersmeden dog d. 28 nov. 1858 och allt tvifvel rörande tidsfrågan kan sålunda anses vara uteslutet.

Författaren är anonym. De antydningar som manuskriptet lämnar till ledning vid afslöjandet af hvem som här döljer sig, äro ej många. Att ynglingen »de kalla vintermorgnarne» på väg från hemmet till skolan tog genvägen genom slottet, anger att han bodde i hemmet i motsats till några af kamraterna, som han

omtalar såsom inackorderade hos lärare. Att detta hem var beläget inom hufvudstaden, närmare bestämdt norr om strömmen eller på Helgeandsholmen, kan ju ge anledning till den förmodan, att förf. vid ankomsten till universitetet skulle inskrifva sig i Stockholms nation, hvarför jag genomsökt C. Blackstadii: Stockholms i Upsala studerande nations medlemmar 1800—1881. Inskrifningen bör ha skett 1804, då resan till akademien företogs detta år vid pingsttiden. Frånräknar man, bland de år 1804 inskrifne, dem som anges ha dött, innan dessa anteckningar affattades, och dem som f. ö. af författaren omtalas i manuskriptet, återstå endast 4: *Johan Peter Fredenberg* (sist notarie i kommerskollegium), *Claës Möller* (sederm. tjänstem. i Riksbanken och bokhållare vid Tumba pappersbruk), *Z. Gellström* (kanslist i öfverståth. ämb.) samt *Abr. Dahlgren* (anställd i kryddkramhandel). Denne siste tycks alldeles kunna uteslutas redan af det skäl att förutsättningar för att förf:s framtid ej skulle ge honom en så blygsam plats i samhället funnos däri att dennes föräldrar tydligen tillhörde en högre samhällsklass då han omtalar att han »genom en huld och god faders vård, i hemmet blifvit öfvad i franska språket» samt äfven att han företog färden till Upsala i calêche och åtföljd af sina föräldrar, hvilket allt visar på goda ekonomiska förhållanden. — Mot antagandet att Möller eller Gellström vore den efterforskade talar, att rörande dem intet i nationens historia nämnes om någon genomgången akademisk examen. Att författaren aflade en sådan, ehuru han på titelbladet presenterar sig som »en gammal student som ej studerat ut», säger han tydligen då han på sista sidan omtalar att strax efter Linnéfesten — alltså 1807 — »började examen», att han själf deltog däri samt att han därefter »blef till en tjenst rekommenderad, d. v. s. som Extra ordinarie», som slutorden lyda. Alltså skulle man möjligen kunna gissa på Fredenberg, men möjlighet finnes ju också för att vår student, ehuru under skoltiden boende i Stockholm, af ett eller annat skäl kom att vid universitetet tillhöra någon annan nation, och omöjligt vore väl icke att man i Upsala universitetsmatrikel, med stöd af de data manuskriptet lämnar, skulle kunna komma till klarhet om hvem som sammanflätat denna lilla minneskrans.

Vid utgifvandet har en och annan uteslutning ansetts nödvändig då den skildrade epoken ej är så långt aflägsen att ej de omnämnde närstående kunna förmodas ännu existera; dock äro anteckningarna i det mesta af så godlynt och välvillig natur att ytterst få sådana uteslutningar varit behöfliga. I öfrigt är hand-

skriften troget återgifven. Några få af utg. gjorda tillägg äro satta inom klammer.

Ett register har för ökad öfverskådlighet tillagts, upptagande *alla* i uppsatsen omtalade personer med, såvidt möjligt, fullständiga födelse- och dödsår, jämte en kort antydan om hur lifvet gestaltat sig för dessa unge män, som började sin bana för mer än 100 år sedan i Stockholms storskola, liksom ock för de mer eller mindre lysande »akademiska fädren» samt andra, som med dem kommo i beröring under deras fortsatta utbildning vid landets främsta lärdomssäte.

Jag kritar då och då små taflor, se här en! Leopold.

I Stockholm i början af 1800-talet på *Själagårdsgatan*, kallad i dagligt slarfwigt tal Skälgårds eller *Skärgårdsgatan* war *Storskolan*, hwilken uphörde år 1821 då *Gymnasium* blef på Riddarholmen inrättadt. *Själagårdsgatan* har sitt namn af *Själagården*, ett hospital under Catholska tiden. På den tomt där Själagården warit belägen står nu huset N:o 13. Byggnaden bar stämpel af en hög ålder; den hade ett dystert utseende. Mörker och otrefligheet herrskade i detta i hjertat af Hufwudstaden trångt belägne hus. Breda men mörka trädtrappor förde till de bägge wåningarne. Skolans classer woro en trappa upp, skiljde från hwarandra genom smutsiga afplankningar, liknande mera bås för boskapens instängning, men ej rum ägnade till människors underwisning. Det hela war omgifwet af de swarta nedrökte murarne. En mephitisk och pestilentialisk lukt, ett måln af snusk, swett, oset af smörgåsar, fläsk-pankakor m. m. stack som sylar i näsan wid första inträdet; ty flere af skolgossarne förde med sig deras frukost. Här i detta otrefliga lärdomsnäste skulle en del af Stockholms ungdom erhålla sin första bildning. Det här rådande qwalmet i förening med den osunda luften tycktes böra hällre förtaga än ingifwa all lust för underwisnings inhämtande. Hwilken skillnad emellan denna mörka kåk och nutidens ljusa, glada och rymliga skolsalar! På Storskolans gård, som gränsade till den för sina Venustempel så namnkunniga Baggensgatan war under husets ena flygel en förfallen källaröpning. Man anförde en sägen, att denna håla ledde till en underjordisk gång fordom begagnad af munkarne för utöfwandet af deras mysterier. Skolpojkarnes nyfikenhet att här intränga war mycket spännd, men ingen wille wåga försöket.

Storskolans Regent var Rector *Höjer*, lärd och sträng i åminnelse. Han blef sedan förflyttad till Upsala. De öfrige lärarne woro werklige originaler på en tid då likwäl seder och klädedrägter woro besynnerlige i jämförelse med nutidens. Magistrarne *Winge* och *Graak* woro utfattige med stora familler, luggade och plaggade pojkarne, men ej ännu »efter Lancaster-Methoden». Husliga omsorger förbittrade deras lynnen. Den fjerde läraren war Magister *Petrus Leufgren* från trakten af Sweriges största järnbruk Leufstad. Han war kanhända begåfwad med bokwett men ej särdeles mycket med — folkwett. Ansigtet war något rödlätt. Håret bar han upkammat fram i pannan, pomaderat och pudradt i synnerhet då han war bortbjuden. I skolan war han alltid i hwardagslag klädd i en mörk, gråflammig surtout med swarta hornknappar, stora som små räkentaflor. Emedan han tillhörde det andeliga ståndet brukade han alltid swarta underkläder, wäst och kortbyxor, gula ullstrumpor, stöflar med nedvikna kragar och slinkande läderstroppor. Då han ej war i classen hade han alltid tobakspipan i munn. Ofta hade han i högra handen en karbas af tjursenor, som spira och till tecken af sin wärdighet. En och annan släng däraf utdelades tillika med handplaggor. Ehuru gift med en mamsell *Mineur* förmögen mjölnardotter från *Upland* måste han som flera andra präster då de ej kunna föda hustru och barn läsa för privatister och i synnerhet fräta på helpensionairer, hwilka wanligtwis oeh dagligen trakteras med samma dåliga kost. Hos denna något för brännwinsflaskan böjde lärare feck tecknaren af dessa rader sin sista underwisning innan han »*skulle bli student och Upsala betrakta*».

Händelsen införde i *Leufgrens* hus som helpensionair en liflig, wacker, wälbildad yngling från West Indiens brännande jord. Han war född på ön *S:t Eustache* och uppfostrad på *S:t Barthelemy* hos sin morbror en *Mr. Ronnels*. Ynglingens namn war *Jacobus Seys*. Som jag genom en öm, god och huld faders wård hema blifwit öfvad i Franska språket och *Seys* ej kunde tala annat än detta språk eller Engelskan som war hans modersmål och ingen annan af skolkamraterne förstod honom, blefvo han och jag snart goda wänner. Hos *Leufgren* war äfven en annan pensionair en ung *Lindblad* från Finland, slägt med Landshöfdingen i *Uleåborg Lange; Lindblad* blef sedan under kriget 1808 officer wid det olyckliga landtwärnet. De bägge pensionairerne bodde tillsammans i ett mörkt otrefligt rum på *Storskolans* wind. *Seys* war mycket frikostig och försedd med några bouteiller starkt

sydligt win, som kallades »*Madera*». Några af hans skolkamrater woro wane att ta en klunk ur bouteillerne då de kommo upp ur classen der wi om förmiddagarne läste. En het sommardag skyndar jag warm och törstig i spetsen för de andre, in uti pensionairernes rum, sätter en bouteille för munnen, men detta fluidum smakade så afskywärdt, så att jag hwarken kunde straxt spotta ut detsamma eller därför warna de öfriga kamraterne. Den ena efter den andre af gossarne tog sig en duktig klunk ur bouteillen; lyckligtvis nedsväljde jag ej den infernaliska drycken. Vi skyndade in i prestens kök för att med watten bortskölja den gemena smaken, men den warade hela dagen. Sluteligen förswann den derigenom att jag på tungan och tandköttet sönderkramade hwita och röda winbär. — Ett högst nödwändigt bohagsting hade om natten blifwit sönderslaget, en tom winbouteille i stället begagnad och denna åter genom ett misstag af pigan ställd ibland de öfrige, som voro fulle med vin.

Seys liflig och glad tyckte om skådespel och gymnastiska öfningar. På skolhusets wind upförde wi sedan han och jag biwistat Kongl. Dramatiska Theaterns representationer, åtskillige scener ur *Johanna Montfaucon* m. fl. Som *Seys* äfwen war mycket wig, dansade han både på styf och slapp lina och hoppade genom tunnband öfwerklistrade med paper. Sluteligen lämnade han det *Leufgrenska* huset och begaf sig till Upsala. Han blef där satt i pension hos dåwarande Academiæ Adjuncten *Olof Kolmodin*.

Uti *Leufgrens* skola geck äfwen *Axel Arwed Raab* en from, glad, treflig och älskwärd gosse med långt, krusigt kastaniebrunt här. Hans [far] Kapiten wid arméens flotta war död och modren Kammarfru hos de Kongl. barnen. *Raab* blef sluteligen Kapiten vid Fältmätnings-Corpsen samt Riddare af Swärdsorden. Begåf[wad] med en stor och utmärkt mimisk förmåga, hade han äfwen en gång nåden att roa K. *Carl XIV Johan* och för honom sjunga Bellmans visa: »Magistraten uti Telje fiker» m. m. Då *Raab* efter en dylik representation kom ned ifrån slottet, yttrade han till en bekant »se så nu är min lycka gjord, jag har grymtat för kungen». — Denna *Raabs* förmåga att roa andra öfwerhopade honom med en mängd bjudningar och lade honom för tidigt i grafwen. Uti sällskapet *Par Bricole* war han högt upsatt. Där firades en honom wärdig minnesfest, utmärkt af sällskapets sångarchœur och *Baron v. Beskows* wackra tal.

Ibland Gossarne i Quarta bör man äfven ihågkomma en sedan blifwen notabilitet hvilken genom en öm fader »så klassisk, bandet uti

sångens krans» blef testamenterad åt Svenska Academien. Då denna Academie ej wille wälja ur klassiska eller Romantiska skolan måste »den wälja ur Trivial Skolan» som *Tegnér* uttryckte sig om detta val.[1]

Jag har blott welat nämna de mäst framstående af skolgossarna.

Då jag de kalla wintermornarne geck ifrån hemet till skolan måste jag passera för ginwägens skulld genom slottet. Wid måndagsparaderne på inre borggården kl. 9 f. m. såg jag Konung *Gustaf IV Adolph*, styf och stel i bara uniformsfracken, spända gula skinnbyxor, kragstöflor, kraghandskar och trekantig hatt satt på twären gå igenom lederne. Hwarken befäl eller tropp fingo nyttja öfwerplagg i den strängaste köld. Denna idé hade Kungen troligen hämtat från Kejsar *Paul* under sitt besök hos honom. Kungsträdgården numera Carl XIII:s torg war den tiden omgifwen af murar, prydd med gräsmattor, täta bosquéer, blomsterrabatter och sex stycken stora kastanieträd, hwilka K. Carl XII själf planterat innan han reste ut i kriget. Denna wackra tillflygt för Stockholms innewånare förstördes år 1818 på det att, den här wid Carl XIV:s kröning samlade Armé skulle en tima defilera för Kungen. En arabisk sandöken med dess damm och grus beswärar nu wandraren. Framför den forna orangeribyggnaden, sedan Wauxhall, wärdshus och slutligen Lif Rustkammare, Bruns Inrättning m. m. hade på *Gustaf IV Adolphs* befallning [upställts] en hop kanoner och mörsare, tagne från Ryssarne af K. Carl XII. En sommarnatt blefwo desse trophéer i tysthet bortförde, troligen på föreställning af Ryske Ministern. Uti denna nu förstörde lustplats promenerade *Gustaf Adolph* stundom om sommaren middagstiden. Kungen war då civilt klädd, bar en mörkmelerad bonjourräck med hwita blanka knappar. Wanligtwis war han åtföljd af en enda äfwen civilt klädd cavalier och en hwit hund af det numera nästan utdödde spetsslägtet. Då man hälsade på Kungen, böjde han något hufwudet och lyfte på hatten. Som pojke war jag mycket road af att gå emot och hälsa på denna styfva raka och stela furste.

Skoltiden uphörde.

»Sen blef jag från föräldrars hus
sänd till Upsala lärdomsljus»

men ej

»på en af wåra munkbroskutor»

---

[1] Enligt Tegnérs bref till v. Brinkman af d. 24/10 1824, tryckt i jubelfestuppl. Bd 5, sid. 398, var denna »notabilitet» Lars Magnus Enberg. Med »en öm fader» åsyftas Nils v. Rosenstein; citatet är hämtadt ur Tegnérs sång vid sv. akad:s 50-åra minneshögtid str. 17. *Utg.*

utan åtföljd af hulda föräldrar skedde resan i calêche Pingstiden 1804.

Comunicationsanstalterne emellan hufwudstaden och lärosätet woro då ej så lätta som nu. — Man omtalade och beredde sig långt förut till denna lilla resa af 7 mil landwäg. Därtill användes mera beswär och omtanka än man nu behöfwer för att resa till Rom. Hwarken Diligencer eller Ångfartyg funnos. För att komma till den lärda staden reste man med skjuts. Om resan blef företagen kl. 7 om morgonen från Stockholm hann man ej fram till Upsala förr än kl. 6 på aftonen ifall man warit nog lycklig att på wägen ej blifwa uppehållen och prejad af hållkarlar och bönder. Då man nu färdas på Ångfartyg kan man helt beqwämt spisa middag i Upsala. Resan på Diligence är ej heller oangenäm ehuru man framkommer sednare på dagen.

På denna »menlösa tid» rådde i Upsala största enkelhet i lefnadssättet. Stockholms luxe blef ej så fort dit transporterad. Studentens rum war försedt med en enkel säng. Ett bord nyttjades till läsning och skrifning. På ett annat som stod wanligtvis wid dörren woro hans klädespersedlar under ett lakan förwarade. Det hände äfwen ibland att under detta bord stodo till råttornes stora glädje brödtunnor, medförde från hemmet. Meubleringen war fullständig med en liten bokhylla samt twå à tre stolar och ett rundt bord. Dubbla fenster, mattor och gardiner woro okännde. Kölden öfwerdrog fensterrutorne med sina isfällar. Den kostsamme fest, som nu firas *1:a maj* war ej upfunnen för att lätta den studerande ungdomens fäders kassor. Walborgsmässoaftonen besöktes källrarne. Derefter promenerade man på Slottsbacken för att se de i kringliggande nejd af allmogen uptände eldar. Baron *Eric af Wetterstedt* war då Landshöfding, men — stadens förskönande war förbehållet Landshöfdingen Baron *Fock* och fortsattes med wanlig drift af Landshöfdingen Baron *von Kræmer*. Intet Schweizeri war här öppnadt. *Östmarkens* och *Flodbergs* källrar samt *Eklundshof* om sommartiden woro då fälten för studenternes libationer. En och annan rökte tobak ur pipa. Cigarrer och glasögon hade ej ännu blifwit kännemärken på den nordiska kraften och manligheten. En och annan bar håret ihopflätat. Flätan upsattes med en liten krokkam i nacken. Wid högtidliga tillfällen stoppade man flätan under halsduken. De fleste af studenterne brukade håret afklippt. Det war först i Stockholm wid inträdet i tjenst, som puder och pommada nyttjades.

Nu willja wi hålla en liten mönstring med de Academiske Fäderne efter Faculteternes ordning: Domprostsysslan bekläddes af Doctor *Lars Johan Palmberg*, en liten gubbe med låckperuk, liknande Kyrkoherden i S:t Clara i Stockholm Dr *Asplund*. *Palmberg* bar till och med swart käpp. Därnäst följer i ordningen Dr *Eric Johan Almqvist* nyttjade dylik peruk som *Palmberg*. Uti examina nyttjade han ofta ordet »*omnino*». Han war gammal, skröplig, enkling efter en fransysk maka. Husets ordning och hushållning lär hon ej mycket haft reda på, ty en gång då Dr *Almqvist* predikade hade hon i brådskan i stället för en hwit näsduk gifvit honom ett barnlinntyg. Då Doctorn i sin theologiska ifwer på predikstolen swängde med barnlinntyget uptäcktes misstaget af församlingen som deraf feck stor upbyggelse.[1] Hans son var den qvicka och djerfwa Theol. Professorn *Eric Abraham Almqvist*, sist Biskop i Hernösand. Han hade ärft sin moders liflighet och war namnkunnig för sina infällen och skarpa swar. Då han kom till sitt Stift första gången råkade han på en middag Lektor *Stridsberg*. Denne hade täflat med *Almqvist* om Biskopsstolen. *Stridsberg* bjöd snus ur en gulddosa och yttrade: »Denna dosa feck jag då jag jordfästade Biskop *Hesselgren;* Jag har äfven en annan som jag feck då jag begrof Biskop *Nordin* och den tredje hoppas jag snart att få.» Biskop *Almqvist* swarade genast: »Jag har äfven en dosa som är af en besynnerlig form, ty den föreställer en hund, men jag tog ej den med mig nu, ty jag trodde ej att då jag första gången hade äran wara tillsammans med mina Consistoriales behöfwa ge dem hundsnus.» — Wid en Riksdag kom han i twist med Grefve v. P—n. De råkades sedan vid ett middagsbord. Grefven satte på sig sina glasögon och sade: »Det var wäl, att jag fådt mina glasögon lagade, så att jag nu kan få se en f—d i ansigtet. — »Är det spegelglas i dem?» frågade Almqvist helt lugnt. Då det blef fråga om hans utnämnande till Biskop i *Hernösand*, blef han upkallad till Kr. Prinsen *Carl Johan*, som gjorde honom några lätta förebråelser för sitt begär till drufwans safter. *Almqvist* swarade: »Jag försäkrar i underdånighet E. K. H. att jag blott warit full en enda gång i hela min lifstid och det war den dag då wi walde E. K. H. till thronföljare, men då war ÄrkeBiskopen fullare än jag.» Landshöfdingen i Hernösand Amiral *Aschling* war

---

[1] Enl. Örnberg: Svenska ättartal, D. 5 var Almqvist icke änkling efter en fransyska, han gifte sig näml. d. 10 sept. 1760 med Hedvig Cecilia Bergman, f. 1741 och dotter till Prosten & Kyrkoherden i Bollnäs Olof Olofsson Bergman. Hon öfverlefde Almqvist i 11 år. *Utg.*

mycket gudlig och Biskop *Almqvist* mycket fri i sina yttrande[n]. Man påstod derföre, att de borde byta tjenster. Wid ett besök i Stockholm war Biskopen bjuden till middag och skulle återwända till samma ställe på aftonen, men geck af misstag in i huset bredwid där man äfven hade främmande. Wärden kände honom ej. Slutligen blef misstaget uptäckt. *Almqvist* kom en gång till den store Philologuen och Häfdaforskaren *Jonas Hallenberg*, som ej heller kännde honom. Biskopen kallade *Hallenberg* genast »bror» Denne yttrar förwånad: »Jag wet ej hwem jag har äran tala med, men jag ser på korset att min Herre är Biskop.» *Almqvist* säger hvem han är och bekantskap sker. — Biskopen besökte i Stockholm fru H.... n. Såwäl hon som hennes man älskade med passion kortspel. Frun anmärkte att sidentyget hwarmed Biskopens Theologie Doctorshatt var öfwerklädd hade förlorat sin glans och swärta. Hon erbjöd sig kläda öfwer Doctorshatten med nytt tyg. Biskopen frågade till hwad hon då ärnade anwända det gamla tyget. Hon swarade: »till en reticule.» — »Man kan då säga,» yttrade Biskopen »detta har warit ett bönehus, men är nu förwandladt till en röfwarekula.» — Så strömmade ur honom beständigt infällen. Hans ansigte war något magert med spetsig näsa, mörk skäggbotten, qwicka bruna, eldiga ögon. Han nyttjade calotte på det mörka och stripiga håret.

Doctor *Johan Winbom* war äfven Theologiæ Professor och blef slutligen Domprost. Han war lång och mager, hade i ungdomen warit wacker, men nedra delen af ansigtet war nu infallet sedan han förloradt tänderne. Man kännde igen honom på långt håll inswept i himmelsblå touloube, åkande i ensittsig chaise. På Waksalagatan bodde han i sitt stenhus. Professor Kalsenianus var *Sven Wijkman Caspersson*, en mäktig prelat med stor figur och rödbrusigt ansigte. Han nyttjade äfwen calotte. Det var hans idée att Upsala cathedralskola borde flyttas till Enköping för att betaga ungdomen all förströelse. Ifrån sin lärostol blef han förflyttad till Kyrkoherdebeställningen i det feta *Simtuna* och slutligen Biskop i Westerås.

»Näsans bugt är bygd på hjul som rullar
Och sweket bor under de lingonkullar»

så yttrades om honom uti ett warningsbref till *Thomas Järta* då han blef Lector wid Westerås Gymnasium. — Biskop *Wijkman* war emot Prinsens af *Ponte Corvo* wal till Swensk Thronföljare. Han förebar sedan till sin ursägt, att om han warit för walet; så hade hans ståndsbröder warit deremot. På samma sätt urskuldade sig

äfwen Borgmästaren i Stockholm *Hallqvist.* Öfwer dessa bägge män gjorde man den bekanta wersen:

»O du! som ärfwer Svea thron
I trots af *Wijkman* och af *Hallqvist*
War hälsad af en stor nation.
Wi räcka Dig en fredsam tallqvist.»

Theologiæ Doctorn *Eric Michael Fant* war Historiarum Professor, ifrig forskare med stora förtjenster, ehuru man klandrade hans stil. Hans utseende war wördnadswärdt, men hans ögon woro sjuklige. För öfrigt war han wänlig mot studenterne och lånade dem böcker.

På »den rara *Wermdön*» hade *Samuel Ödman* såsom fattig skolmästare genom en skrift om skådespel wäckt Konung Gustaf III:s upmärksamhet och blifwit förflyttad till Upsala som Professor. Igenom en långwarig, ihärdig frossa hade han för alltid blifvit »malade imaginaire» och fruktade den friska luften. En gång skulle han besöka sitt prebende *Gamla Upsala.* Hans fru stoppade in honom wäl nedbäddad i pälsar och bolstrar, kuddar och täcken i en täckwagn och utförde honom dit en het sommardag. Här måste han blifva qwar öfwer wintern till nästföljande sommar, ty i hans tycke inföll ingen så varm dag förrän då, så att återresan kunde företagas. Dessutom hade han under sitt wistande i *Gamla Upsala* måst taga i kyrka en bondhustru. Enligt bruket tog han henne i hand; den war för kall och strax återfeck han frossan. Uti sin gård på Swartbäcksgatan bebodde han sjelf en trappa upp ett stort hörnrum. Detta rum war wäl ombonadt. Äfwen midt i warmaste sommaren war det försedt med mattor, innanfenster och upeldad kakelugn. Nära derintill i ena hörnet stod *Ödmans* sparlakanssäng. Om dagarne låg han alltid ofwanpå, klädd i swarta duniga kläder. På hufwudet hade han hvit nattmössa. Ett löst täcke war kastadt öfwer honom, hwilket han alltid skyndade att hålla för munnen då någon geck in och ut i dörrarne. Han rökte mycket tobak. På ett litet rundt bord vid hufwudgärden funnos skrifdon, böcker, paper, tobaksask och elddon m. m. Han skref alltid på en portfeuille, som han lade på täcket. Rumet war omgifwet af bokhyllor. Han hade noga reda på hwar hwarje bok war ställd. På wäggen midt emot sängen och framför fenstren stod en sopha på hwilken främande bjödos att sitta. Deröfwer på pelaren hängde hans Theologiæ Doctorshatt inswept i en serviette. Lika lätt och behagligt som hans umgänge war äfven hans stil.

Hos denne högst intressante, lärde, men besynnerlige man kunde man utan ledsnad uppehålla sig flere timmar, hwilka snart förflöto. För samtalet saknades aldrig ämnen. Då man kom och geck feck man alldrig ta honom i hand. Man höllt sig alltid på ett wördnadsfullt afstånd från sängen, ty ehuru frisk fruktade han alltid köld. Så »vegeterade han som en blomma i en burk» uti en mängd af år. Detta uttryck fällde om *Ödman* hans egen systerson, den älskwärde skalden *Georg Gabriel Ingelman*. Då Ödman under conversationen blef ifrig, satte han sig upp i sängen och demonstrerade med tobakspipan och händerne hwilka just ej woro så rena. Han hade ett förträffligt minne, försedt med en mängd anecdoter. Stundom bjöd han främmande till sig om söndagsmiddagarne och deribland äfwen studenter. Då sällskapet war större spisade man uti ett rum utanför hans eget hwartill dörren stängdes. Eljest åt man i wärdens egen kammare. Likwäl åt han ej af de fat som serverades vid gästernes bord. Den mat han förtärde skulle wara kokhet; den bars upp ifrån köket i en mathämtare af tenn, som ställdes på sängen emellan hans knän. Som det tycktes spisade han med god matlust. Serviette, knif, gaffel och sked lågo alltid på kakelugnen för att hållas warme. Dit lades äfwen alla ankomna bref för att wederbörligen stekas innan han öpnade dem. Den student, som ej kunde skära för, feck af honom pikar. Om man besökte honom på eftermiddagarne sommartiden bjöd han swagdricka för att swalka gästen. Pingestdagen 1804 war mycket warm. *Ödman* hade då en hop främmande till middagen. Uti hans rum med innanfenster och upeldad kakelugn war hettan odräglig. Man pinades här af artighet och kunde knapt se hvarandra för den tjocka tobaksröken, som brännde på ögonen. — En mängd Resebeskrifningar äro dels helt och hållet, dels i utdrag af honom öfwersatte. Som han sjelf yttrade hade det skedt för att utestänga Romanläsning, men derpå missräknade han sig i längden. Hans förläggare war dåwarande Redacteuren af tidningen *Dagligt Allehanda*, Assessor *Pheiffer*. Bägge lära häraf haft god förtjenst. Med en mängd lärde stod Ödman i brefwexling. Deribland var den namnkunnige Engelske naturforskaren *Thomas Pennant*. Då *Thorild* skulle resa till *England* hade han af Ödman begärdt recommendationsbref till *Pennant*. Det lämnades. När *Thorild* kom till *Pennant* frågade denne hwarmed *Thorild* ärnade sysselsätta sig. Swaret blef »att skrifwa». *Pennant* bad då att få se hwad *Thorild* skref innan det blef utgifwet på trycket. *Pennant* trodde honom icke wara så stark i Engelska språket, så att han kunde skrifwa det felfritt. Efter

någon tids förlopp infann sig åter *Thorild* hos *Pennant* tillika med sitt *opus*. *Pennant* läste och yttrade »men detta är intet Engelska. Wi Engelsmän skrifwa ej wårt språk på detta sätt». »Men så bör ni skrifwa» inwände den enwise *Thorild*. Han kom ej tillbaka. *Pennant* skref till *Ödman* och bad honom härnäst ej lemna recommendationsbref åt galningar, som wilja lära Engelsmännen skrifwa Engelska, utan åt klokt folk.

Ibland andra anecdoter berättade *Ödman* en gång: »En befälhafware hade under kriget 1788 blifwit anklagad för ordrebrott, pultroneri och en för tidig retrait. Han inwände, att han ej hade haft tillräckligt paper till förladdning. Actor frågade då om ej någon af de andre officerarne hade haft på sig några bref eller andre paper som kunnat tjena till förladdning!»

Då *Ödman* blef utnämnd till Seminarii Director kunde han i anseende till sin inbillade sjuklighet ej infinna sig till den wanliga installeringshögtidligheten på *Academia Gustaviana*. Ärke Biskop *Lindblom* åtföljd af wederbörande måste derföre åka hem till Ödman för att emottaga hans embetsed. Bakpå Ärke Biskopens wagn stodo cursorerne i deras drägt med silfverspirorna. Med sin Fru hade *Ödman* blott en enda dotter. Hon hade ett hyggligt utseende, men var döfstum. Man påstod att hon hade fadrens genie. Slutligen blef hon gift med hans vice pastor *Leufvén*. Efter *Ödmans* död köptes hans gård af Handlanden *M. Ekman*. Han förwandlade *Ödmans* eget rum till sal och upsatte på den wägg där den lärde mannens säng fordom stådt en lithographi, som är tagen efter *Sandbergs* portrait af *Ödman*.

Consistorii Notarie wid denna tid war *Brynolf Hesselgren*, namnkunnig för sina stora fötter.

»Hans fjät war snöplogens.»

På en begrafning hade någon af gästerne först tagit på sig sina egna galocher och sedan af tankspriddhet derutanpå *Brynolfs*. Han blef slutligen Theol. Doctor och Kyrkoherde i Norrland.

Iuris Professoren *Gustaf Flygare* war Rector wårterminen 1804. Hans Magnificence war en lång, stor gubbe med pudrat hår.

Anders Lundström Juris Patr. Professor, en lång mager gubbe med calotte lämnade nu såsom emeritus sin lärostol och flyttade till *Westerås*.

En liten fryntlig, säflig man med rödlätt ansigte, pudrat hår med låckar samt blinkande ögon war *Johan Daniel Drissel*, som nu blef ordinarie Professor i Lagfarenheten. På långt håll igenkännde man honom på Upsala gator der han wintertiden geck i sin

skjubbskinnspäls och swängde med käppen och armen. Ofta såg han studenter hos sig om söndagsmiddagarne tillika med en och annan af Academiens embetsmän och lärare. Sina barn upfostrade *Drissel* och hans fru på ett högst pjåkigt sätt och gjorde allt för att skämma bort dem. På de middagar professorn gaf tracterade han äfwen sina gäster med en mängd anecdoter. Alldrig bjöd någon af de academiske fäderne studenter till sig på aftnarne då man hade mera behof af förströelse. Kortspel och källarsalarne woro då ungdomens tillflygt om man deraf war road. Ett och annat af de bättre husen kunde wäl någon gång om aftonen göra en bjudning. Det war en besynnerlig sed, att straxt man hade spisat middag och druckit kaffe togo alla gästerne till hattarne och rusade bort. En gång blef den *Drisselska* middagen afbruten genom en eldswåda ibland ladorne utom Fjärdingstullen. Studenterne skyndade dit och buro ihärdigt watten. Efter eldswådans slut skyndade man åter till det gästfria husets dukade bord och tog sin skada igen.

En Docens i Juridiska Faculteten *J. Holmbergsson* gaf äfwen underwisning och examinerade i *Jus Publ. Rom. Germanicum*, men som sedan uphörde då *Napoleon* storskiftade Tyska Riket. Uti Upsala blomstrade ej hans lycka ty han hade som fullmägtig i en rättegång yttrat »fast jag ej har några stjernbeprydde förespråkare i denna sak» m. m. Han bodde i *Couragebacken*. Wid den eldswåda som 1809 härjade Upsala stod han och fröjdade sig huru hans hus brann och ropade »jo det war rätt åt er era cannailler, som ha plågat mig i så många år; jo' nu få ni stekas»! En af Holmbergssons bekante frågade honom hwad dylika glädjerop betydde under en sådan fara. »Jo,» swarade Holmbergsson »jag gläder mig åt att mina wägglös brinna upp.» Slutligen blef han Professor i *Lund* och far till en ung konstnär med mycket lofwande talent, men som bortrycktes af en för tidig död.

Med fylligt uttal och redigt framställningssätt, gjorde en annan Docens wid samma facultet sig bemärkt i synnerhet wid de ting som höllos i *Upsala*. Hans namn war *Lars Georg Rabenius*. Likwäl ansåg man ej honom för stor jurist. Man påstod att hans ifrigaste önskan war att bli uptagen i adeliga slägten *Bruncronas* nummer på Riddarhuset. Efter några års förlopp blef han likwäl adlad under egen nummer med bibehållande af sitt förra namn. Han är bekant genom en Lärobok i kameralwettenskapen.

Man påminner sig här äfven *A. E. Afzelius*, en ung Docens och tillförordnad Domare i Ulleråkers Härad. Han lyste med sitt

ljusa hufwud, goda ton och stora skicklighet. Olyckliga penning-affairer twungo honom att fly öfwer till *Finnland*. Oförsigtig i tal och skrifsätt blef han snart där förföljd, rymde, men ertappades på *Åland* där han uttröttad af resans beswärligheter hwilade öfwer natten. Det inre af Ryssland blef hans förwisningsort.

Den store *Linnés* lärjunge *Carl Petter Thunberg* innehade nu hans lärostol, som han intagit efter sonen *Carl von Linné* den yngre — *Thunberg* hade rest mer än sin store mästare. Han har uti trenne delar utgifwit sina Resor i *Africa* m. m. I umgänget war han lätt och angenäm, men hans stil torr och mager. Nästan alltid bar han himmelsblå kläder och mörkblå slängkappa. Hans blick war liflig och wänlig. Sitt gråa hår nyttjade han något långt och bakåt kammat.

Endast

»Wasas ring af gull uti sitt gröna band
Mellan låckars snö kring åldrig skullra hängde.»

Konung Gustaf III hade redan år 1785 där med prydt *Thunberg*. Att wara Wasa Riddare då war en större utmärkelse än Commendeur nu. Slutligen blef *Thunberg* Commendeur af samma orden. På denna tid hade de Kongl. Ordens fyrwerkeri ännu ej kastat Nordstjernan ned på kontoren wid Skepsbron. Denne sistnämnde orden bars af *Linné*, den mäktige ordnaren af naturens riken. *Thunbergs* föreläsningar woro både intressante och lärorike, ehuru framställningssättet ibland föreföll löjligt. En gång började han sålunda: »Mine herrar, bockar» (hostning) »äro nyttige djur» m. m. På tittelbladen till de under Thunbergs presidium utgifne Disputationer får man läsa alla de in- och utländske Academier och lärde samfund hwaraf han war ledamot.

Med flere af sina academiske medbröder war *Thunberg* ej mycket nöjd. Denne hedersman upnådde en hög ålder. Uti Gamla Upsala socken hade han egendomen Thunaberg, där han wistades om somrarne.

Pehr Afzelius, Öfwer Directeur, Medic. Pract. Professor, utmärkt Läkare och Chirurg, men ombytlig till lynnet. Hans stora skicklighet anlitades i synnerhet omkring år 1814 då en hög persons dyrbara hälsa swäfvade i stor fara. Han måste derföre en lång tid wistas i Stockholm. *Afzelius* blef derefter Konungens Förste Archiater, Stor Kors af Wasa Orden, feck adelskap m. m.

En Gottländning *Jacob Åkerman* hade efter *Adolph Murray* blifvit Anatomiæ Professor. Åkerman war en mycket skicklig

läkare, munter, lustig, bröt på födelseöns dialect. Han war koppärrig och bar sitt mörka hår opudradt. Då ÄrkeBiskop *Lindblom* år 1818 drogs med döden war *Åkerman* hans läkare. Sista gången då han geck ifrån patienten följde ÄrkeBiskopinnan med ut i salen. Hon frågade sorgligt »Nå hur går det med far Herr Professor». — »Åh ja, det börjar på att lida med stor swarten» yttrade *Åkerman* helt lugnt, tog på sig kappan och geck sin wäg. Gumman stod qwar helt förundrad.

Wid upräknandet af Medicinska Facultetens ledamöter bör man ej glömma *Carl Zetterström*, Medicinæ Adjunct och sedan ordinarie Professor. Det war en ärans man med stora kunskaper i sitt yrke. Som han hade swagt bröst höll han sig inne wintertiden. Han wisade sina landsmän Jämtländningarne stor wälwillja. De yngre fingo för honom fritt skrifwa latin. Ett bibliothek blef af honom samladt och skänkt till *Frösö skola*. Till upbyggande af Bibliothekshuset derstädes hade han äfwen bidragit med en penningsumma. Men som det numera ej gifwes någon säkerhet för donationer lär detta wackra minne af *Zetterström* ryckas bort från det ställe där det först blef uprättadt. Han war wän och landsman med *Eric Martin Edholm*, hwilken framdeles skall blifwa omnämnd. Då *Edholm* upstigit på lyckans trappa glömde han ej sina förbindelser till *Zetterström*. *Edholm* undanbad sig Nordstjerne Orden på det att den förtjente *Zetterström* därmed skulle prydas. *Zetterström* yttrade sjelf, att denna utmärkelse ej kostat honom något lycksökeri eller några supéer.

På Kongl. Swenska hofwet blef fordom *cour* gifven. Hofwets herrar och damer, stater och corpser samlades då i stora galleriet för att upwagta. De Kongl. personerne gingo då omkring och talte än wid den ena än wid den andra. Således af Franska ordet cour deriveras ordet *cura* eller upwagta. Detta skedde i Upsala Onsdagar och Lördagar hos Herrar Professorer. De togo då emot studenterne. De fleste af de Academiske Fäderne sågo mycket förnäme ut och spelade här en lika hög rôle som Deras Excellencer Rikets Herrar i Stockholm. Man skulle ha skrämt ihjäl de af lärdt högmod intagne gubbarne med det nu förnyade förslaget om Universitetets flyttning till Hufwudstaden där de blifwit bortblandade i hopen. En dylik flyttning hade redan skedt år 1583 i Högstsal. H:s Maj:t Konung Johan III:s tid, glorwyrdig och catholsk i åminnelse. Universitetet måste i Stockholm stanna ända till Konungens död 1592. Men år 1804 tänkte ingen på att bereda detta dunderslag. På de således bestämde dagar skyndade

sig studenterne utstyrde i swarta kläder, att springa ikapp för att — cura. Uti Professorns förstuga stod alltid ett bord hwarpå man i allsköns ödmjukhet lade sina öfwerråckar. Det war ej särdeles behagligt wintertiden då man kom ut från Professorns warma bokkammare, att taga på sig isstycket. Men man war ung och satte sig åter i fullt galoppe till en annan Professor.

Wi skynda nu till den främste i Philosophiske Faculteten.

Eminet *Boëthius*, *Princeps confusorum* ljuder det i ett studentqwäde från denna tid. *Daniel Boëthius* eller *Bos Ethicus*, som han kallades war också en rigtig »*bos*». På Waksalagatan bodde han i ett mindre stenhus. Då man kom in i den lilla kammaren till höger om salen låg den höglärde Herr Professoren och Teol. Doktorn och wräkte på en sopha med sin tobakspipa. Han war klädd i swarta underkläder och en ljusgrå morgonråck. Hufwudet pryddes af en hwit nattmössa. Han hade hög panna, långt gråagtigt hår, gulagtig hy, böjd näsa, något tjock i spetsen och stora näsborrar samt tjocka negerläppar, den nedre något framstående; han smackade eller smälde med läpparne då han talade. De grå lifliga inmariga ögonen spännde han i den stackars upwagtande studenten, reste på sig litet, skjöt endast på nattmössan då studenten kom och geck. Den dryga Professorn som sjelf bibehöll sin ställning, bjöd alldrig en stol åt den *kurande*, kallade honom »ni». Besök, svar och frågor woro wanligtvis korta. Ingen af Rikets Högsta Embetsmän i en enwäldig och stel konungs tid emottog personer med en sådan ohöflighet. *Boëthii Natur Rätt*, som Professorns bok kallades war ej särdeles begriplig. Han måste förklara den sjelf i sina privata föreläsningar, som han höll i sitt hus i ett rum på nedra botten kl. 3 e. m. »Uti sista lectjon mine herrar, hade jag tillfälle nämna m. m.» så började han wanligtvis, smackande. För att göra denne lärde best bewågen i tentamen och examen besöktes hans privata föreläsningar flitigt af studenterne. Professorn erhöll derigenom goda collegii penningar. Hans förklaringar af sin bok förstod man just ej mycket; de woro högst sömngifwande. Dessutom skulle man läsa ett collegium. Det war en lycka i tentamen om man kunde boken utantill fast man ej begrep ett enda ord. För att ytterligare få det oförklarliga förklarat höll *Boethii* halta Docens *Jacob Borelius* privata föreläsningar kl. 7 på morgonen, hwilka man äfven måste betala. Men mången låg wintertiden hällre qwar i sin säng och betalte likwäl *Borelius*. Han blef slutligen kyrkoherde i *Skinnskatteberg*. — Boëthii fru hade warit wacker.

Man påstod, att hon uptändt en öm, men obelönt låga hos en annan wördnadswärd academisk lärare och wållat derigenom hos honom en djup swårmodighet. Dottren war äfwen wacker och blef gift med Major *v. Nackrey.*

Zacharias Nordmark Physic. Professor war både lärd och artig, skorrade något. »Herrn har hafsatt där» brukade han säga då någon i tentamen räknat orätt på taflan.

Chemiæ Professorn *Johan Afzelius*, *Stenjan* kallad, war ett original likasom de öfrige. Hans boställe och wackra trädgård låg wid *Fyrisån.* Han gycklade mycket. En student anmälte sig till tentamen i slutet af en wårtermin. *Jan* stämde honom till sig kl. 4 om morgonen. Han bjöd studenten kaffé, frukost, middag, att sofwa middag samt åter kaffé. Under loppet af dagen pratade *Jan* med honom om andra saker utan att börja tentamen. Slutigen föreslog *Jan* en promenad i trädgården och sade under wandringen: »Ja wi ska wäl börja tentamen. — Hwad är det för en sten som ligger där? »En gråsten Herr Professor» — Jan yttrade »Det war ett alltför wettenskapligt swar; det finnes ju äfwen andra stenar såsom skärstenar, rännstenar, tegelstenar och takstenar.» — Till slut feck den tenterande blott ett par frågor, blef qwarbjuden till afton och affärdad.

En Medicinæ Candidat, som war mycket skicklig och kunnig i andra stycken, men swag i chemien fruktade att i tentamen blifwa improberad af *Jan Afzelius.* Han yppade sin farhåga för *Jans* broder Öfwer Directeuren *Pehr Afzelius.* Den unge Candidatens kunnskaper i andra ämnen woro af *Pehr* kännde. Han rådde honom derföre, att gå till *Jan* och begära tentamen samt låta Öfwer Directeuren weta hwilken tid *Jan* utsatte. Candidaten blef kallad till *Jan* en eftermiddag kl. 5 och gaf *Pehr* derom genast underrättelse. — Öfwer Directeuren begaf sig till *Jan* något före den utsatte tiden för att prata om ett och annat. Under tiden ankom Candidaten. Öfwer Directeuren fortsatte likafullt samtalet. Slutligen ber *Jan* brodren aflägsna sig emedan han skulle börja tentamen. *Pehr* inwände: »Men hwad fan gör det, att jag är qwar då du i alla fall skall improbera honom?». »Skall jag det.» — »Ja wisst skall du det.» — »Nej det skall jag så fan heller, huru kan du weta det.» — »Jo wisst wet jag det.» — På detta sätt togos bröderne en stund. Ändteligen geck Öfwer Directeuren bort. Tentamen började. Candidaten feck godt betyg.

Wid denna tid wårdades i Gustavianska Academiens hus Universitetets Bibliothek af *Pehr Fabian Aurivilius* Litt. Human.

Professor, kallad för sin gudlighet *Sanctus spiritus*, men det war en ärans man och religieus af öfwertygelse. Han nyttjade ej religionen till täckmantel för knep och intriguer. Hans ansigte war fint med hög panna, pudradt hår med låckar wid öronen. Midt i wintern igenkännde man honom i sin blå slängkappa. Han war mycket artig, men förlägen, folkskygg och tycktes önska snart slut på de besök man gjorde honom. Med nit och ordning skötte han Bibliotheket.

Samuel Liljeblad Oeconom. Professor Borgströmianus. Han hade sitt hus nära Wettenskaps Societetens, men war likwäl ej ansedd för något ljus. Då han war Decanus gjorde han wid studentexamen mycket afseende derpå att man kännde till hans *Flora*. Han friade till en mamsell *Wennström*, men hon war kall för hans courtise. Wid en middagsmåltid då de woro placerade bredwid hwarandra wid bordet, bad han henne komma ihog, att han hade tak öfwer hufwudet. Hon swarade helt twärt att det wore bättre, att ha hufwud än tak öfwer hufwudet.

En något lång gubbe med magra, sträfwa, trädagtiga anletsdrag, opudrad stupstocksperuk och björnskinnspels war Mathem. Professorn *Nils Landerbeck*. Han war både sträng och confus som alla mathematici och bröt på Gud wet hwad för dialect. »Um jag har en qwadrante m. m.» utlät han sig i föreläsningarne. En student skulle tentera hos *Landerbeck*, men blef wid ankomsten anfallen i trappan af Professorns lilla, men arga hund. Under det *Landerbeck* war sysselsatt att tysta hunden, retirerade studenten i god ordning och kom alldrig mer igen. Wid examen yttrade Professorn, att han ej kunde påminna sig, att studenten warit hos honom och tenterat. Denne inwände »Jo det har jag wisst, minnes ej Herr Professorn, att det war just den gången då Herr Professorns lilla hund war så ond på mig, så att Herr Professorn måste sjelf ut och stilla hans raseri». — Examen geck för sig.

Grec. Linguæ Professorn, *Christopher Dahl*, en lärd, hederlig, sagtmodig och artig man, bekant för sina goda, men något widlyftiga gramatickor. Genom sin familles slösagtiga lefnadssätt war han fördjupad i skulder. Hans fru och döttrar trifdes ej i *Upsala*. Han måste således för någon tid hyra åt dem en wåning i Stockholm i Hästeskos hus på Drottninggatan. Denne arme sjuklige mannen war således twungen att i slutet af hwarje wecka och stundom i ur och skur resa till Hufwudstaden och straxt i början af den påföljande åter till Upsala i anseende till föreläsningarne; han höll dem öfwer Hesiodus eftermiddagarne hema i

sin boning. Om hans famille någon gång wistades i Upsala och döttrarne innan föreläsningens början eller under den »academiska qvarten», passerade genom salen, blef dispute emellan studenterne på hwilken af dem mamsellerne *Dahl* kastadt deras smägtande blickar. En sommar bodde *Dahl* med sin famille på Kongl. Djurgården. Man såg då den bleklagde Professorn ensam göra promenader i täckwagn.

Eric Göthlin, en fin, något fet, glad, fryntlig gubbe med tunnt pudrat hår war Professor i numismatiken. Uti examina war han mycket medgörlig och dessutom gästfri mot studenterne.

Lars Regnér
»beräknade
»himlafärden
»för månans skifwa för planetens ring»

Thunberg hade rätt, att denne Astronomiens Professor »ej kunde gå på Guds gröna jord», ty han war illa bekajad med gikt i föttren och hasade sig fram i bottes fortes. Den då warande Observatorn *Schilling* lärar i Professors ställe fådt sysselsätta sig med tilldragelserne på himlahwalfvet. Således skötte åtminstone Observatorii waktmästare ej tjensten, hwilket man påstår inträffat på ett annat observatorium där Professorn är för mycket sysselsatt med jordens affairer så att han för stjernorne på sitt bröst, stundom glömdt att i årets calender utsätta solståndet. *Regnér* hade en mycket coquette fru som förut lär warit gouvernante.

Den Academiske skatten förwaltades af *Carl Didrich Hierta*, slipad, listig, bleklagd, prydd med det granna hår, hwilket äfven blifwit fortplantadt i dess slägt.

Philos. Theoret. Professorn *Pehr Högmark* med hög panna bodde wid ån på Swartbäckssidan.

Genom *Jacob Fredric Neikters* död hade Skytteanska Professionen nyligen blifwit ledig. Hans föreläsningar woro mycket rolige & interessante i anseende till de anecdoter han förtäljde. Stundom skred han likwäl öfwer gränsorne. Då han beskref och omnämnde Thébusken kom han i delo med herrar Botanici. Genom arf efter Riksmarschalken och Riks-Rådet Grefve *Göran Gyllenstierna* hade Hofmarschalken grefve *Carl Gabriel Mörner* blifwit Patronus för Skytteanska Professionen och därtill utnämndt Academiæ Adjuncten *Olof Kolmodin*. Denne war en lärd, älskwärd, men något förlägen man. Man gillade walet, men klandrade rättigheten därtill, ty patronatet kunde ju tillfalla i tidernas längd någon afsigkommen adelsman, någon skuldsatt fändrick, som

genom mutor kunde förledas att wälja en odåga. Enligt stadgarne skulle Skytteanska Professoren någon tid wistas utrikes. Som *Kolmodin* redan war gift med en fröken *Rehnberg* blef hans resa utomlands något förkortad. Under tiden höllt *Nils Fredric Biberg* föreläsningar. Hans föredrag war mycket höglärdt och knapt begripligt. Slutligen blef han informator för dåwarande Kronprinsen *Gustaf* (nu Prins af *Wasa*). Biberg wistades med hofwet på *Gripsholm*, men syntes ej wara danad för Hofsocieteten. Då den styfwa, stela och raka *Gustaf IV Adolph* tilltalade honom, stod han bara och bockade sig för Konungen utan att just yttra något ord. — Sedan den olyckliga konungafamillen lämnadt Swerige återwände *Biberg* till Upsala och blef då Professor. »Flottig i surtouten» inneslöt han sig slutligen i sin kammare, förderfwade hälsan genom omåttligt förtärande af öl och slutade lifvet i djupaste swårmod.

Sedan *Kolmodin* återkommit, tillträdt sin tjenst och sitt boställe i Skytteanska huset wisade han den studerande ungdomen gästfrihet, men tycktes ändå liksom *Aurivilius* wara generad af besök.

Den wördnadswärde *Johan Adam Tingstadius* hade blifwit utnämnd till Biskop i Strengnäs, men bodde ännu någon tid qwar i Upsala. Studenterne brukade upwagta honom. Han war något fetlagd och bröt mycket på Sörmländska dialecten liksom brodren, den skicklige läkaren. Biskop *Tingstadius* tyckte ej om, att man reste hem öfwer helgerne »till mama» som han yttrade sig. Han war »en af de Aderton i Svenska Academien». På en högtidsdag d. 20 December skulle han upläsa en af dåwarande Protocolls Secreteraren *Gustaf v. Schantz* författad och af Academien prisbelönt skrift: *Tal af Gustaf Ericsson Wase inför Rådet i Lübeck*. *Tingstadius* bröt som sagt war på sin provins dialect, läste, läste illa, swettades, tillsades af *Baron Fleming*, som satt honom närmast, att hoppa öfwer och blef ett offer för allmänhetens åtlöje och sin wälmening.

Efter *Tingstadius* hade *Andreas Swanborg* blifvit Lingv. Orient. Professor. Han war en mycket lång, mager man, med litet hufwud, kort hals, mörkt opudrat hår med hopknuten fläta i nacken, små ögon, örnnäsa, rödblommigt ansigte. Costumen bestod af frac och byxor af ljust chocoladfärgat kläde. Sugtade halfstöflar woro dragna utanpå byxorne och de långa smala benen. Äfwen nyttjade han mörkblå slängkappa.

Pehr Thyselius, Docens förestod Eloqv. Professionen och läste offentligt Virgilii Eccloger på Philosophiska Auditorium.

Som han blef Lector i Strängnäs straxt derpå tog han i en föreläsning ett rörande afsked af studenterne. Slutligen blef han Biskop på sistnämnde ort och prydd med Nordstjerne Ordens stora kors. Då han blef utnämnd till denna höga ridderliga wärdighet och underrättelsen derom anlände till hans Biskopssäte, skyndade Lectorerne med flere att genast upwagta och gratulera honom. Han emottog dem i nattråck med »crachat» redan derpå fästad. Biskopen förebar såsom skäl dertill K. M:ts allernådigste befallning, att han genast skulle anlägga och bära denna utmärkelse. O vanitas! — En liten halt magister *Carl Johan Lundwall* intog nu *Thyselii* plats som Docens. Denne gjorde sig mycket till och war mycket sträng i tentamen. Sedan han blifwit Professor bodde han i ett hus på nedra botten. En natt bultade några glade och uprymde studenter på luckorne och upwäckte honom ropande: »Lundwall! Lundwall! Hör du intet Lundwall?» »Wak upp du som sofwer! Nå hwad är det för wäsende? hwad» »will ni? — Hör Lundwall! — Nå, hwad will ni då? Gå hem och» »lägg er! — Hör du Lundwall wi ska hälsa dig från Cicero! — Åh» »hwad är det för spectakel, gå och lägg er! — Wet du hwad han» »sa' om dig Lundwall? — Åh, så tig då! — Jo han sa' att du» »war en stackare». Derpå gingo de sin wäg och öfwerlämnade honom åt sömnen. Han lär ha gifwit någon underwisning åt HofCansleren Baron *v. Schulzenheim* i dess ungdom. Då nu nämnde Baron någon gång besökte Upsala war det glädjande att se huru den lilla *Lundwall* med sin sjuka fot i gathörnen swängde för att låta Baronen få högra sidan. — *Lundwall* blef sedan Kyrkoherde i det feta men fula *Munktorp*. Wi böra ej glömma *Adam Afzelius*, bror till de förutnämnde *Pehr* och *Jan*. Han war Botanices Demonstrator. Botanisten *Georg Wahlenberg* war ännu ung.

Philosophen, Adjuncten *Benjamin Carl Höjer* igenkändes på sina spasmodiska ryckningar med hufwudet. Chemiæ Adjuncten *Gustaf Ekeberg* (slägt med Coopvardie kapiten *Ekeberg*, som förde Ost Indiska skeppet Finland på hwilket *Wallenberg*, författaren till »Min son på galejan», war skeppspräst) utmärkte sig genom sina experimenter. Uti Latinska språkets kännedom stod Östgöthen, Docenten *Tranér*, ganska högt. Han war älskwärd, men sjuklig och denna tid innesluten i sina rum. På en gästgifwaregård kom han en gång och frågade »Finns här hästar och horsar att kunna bestiga».

Gästgifwaren swarar:

»Nej här finnes ej hästar och horsar att kunna bestiga»
Tranér genmälte
»så gack till Ilions borg, att skaffa dem då».

Academiæ Notarie war wid denna tid *Sven Themptander* som sedan blef Juris Professor och sist Justitiæ Råd.

En stor grof figur med skinnharnesk och hjelm gaf underwisning i fäktkonsten, hans namn war *Porath* och kallades Lieutenant.

Herrar Nobiles begagnade i synnerhet på den Academiska Manègen underwisning i den ädla ridkonsten af Stallmästaren *Olof Malmerfelt*, biträdd af dåwarande Corneten wid Lif Regiments Cuirassierer f. nrv. Dragoner, *Lars Trafwenfelt*. På denna »menlösa tid» behandlades eleven med samma plumpa stränghet som hästen. Det war ej så noga om chambrièrens snärt lika kraftigt träffade den förras skinnbyxor i stället för den sednares hud. *Malmerfelt* war mildare i sina lectioner. Men *Trafwenfelt* swor, röt och skrek åt ryttaren i synnerhet om Läraren war wid elakt lynne. Då befallte han helt twärt eleven, att sitta af. Ofta blef lectionen på detta råa sätt afbruten, ty en sagtmodig och timide yngling bragtes snart genom detta rytande och hojtande ur fattning, förwillades af comandoorden och gjorde allt rasande som »Sven Dufva». Lyckligtwis lär numera, åtminstone i hela Tyskland ingen Stallmästare bruka en så plump behandling, som den beskrifne. Läropenningarne woro dessutom dyra. 1 Rdr. rgs i timan då man fick blott sitta upp en qwart. De ynglingar hwilka här förwärfwade sina sporrar, klingade med dem tappert på Upsala gator och i lärosalarne samt ansågo sig alltid förnämare, än alla de andre.

Herr De la Bourdonière underwisade i Franska språket. Man påstod att han warit mycket lierad med familjen *v. Rosenstein* och bidragit till den telnings upskjutande hwilken såsom deltagare i 1809 års Revolution slutligen pryddes både med mitran och blå bandet. Offentligen läste och förklarade *De la Bourdonière* Telemaque. Hans öfwersättningar roade: »Calypso ne pouvait se consoler de depart d'Ulysse» öfwersatte han sålunda »Calypso wara rasangde, Ulysse willa resa bort.» *Un Coq*, kallade han en hönseman och *une genisse* en komamsell.

Uti ritning underwisade Academie Ritmästaren Directeur *Alberg*, fordom såckerbagaregesäll och nu klen pastellmålare. Ibland gjorde han exposition af egne arbeten och copior.

Uno v. Troil, en wärdig och högagtad prelat som upburit sin höga andeliga wärdighet och hållet ett öppet och gästfritt hus

war nu död. Kräcklan hade blifwit lämnad i *Jacob Axel Lindbloms* händer, förut Professor Skytteanus och sedan Biskop i Linköping. Han war i alla afseenden en ståtlig Ärke Biskop med imponerande figur och wördnadsbjudande hållning. Han war ännu rask, wisade mycken gästfrihet äfwen åt studenter. Det blef hans lott att kröna och jordfästa *Carl XIII* och hans *Gemål*, jordfästa CronPrinsen *Carl August* och *Sophia Magdalena* samt slutligen på brädden af sin graf med darrande händer sätta kronan på stamfadern för en ny Dynastie, sedan han förut i Helsingör emottagit dess Lutherska trosbekännelse. Så wäl *v. Troil* som *Lindblom* hade bägge såsom lärde och uplyste män hindradt *Gustaf IV:s* tillärnade förföljelse emot den stora häfdeforskaren och Philologuen *Jonas Hallenberg* för dess »*Försök öfwer Uppenbarelseboken*». Den listige och hycklande Biskop *Flodin* ägde stort inflytande på den med oinskränkt magt begåfwade, men till förståndet inskränkte Konungen. De bägge förstnämnde Prelaterne öfwertygade sluteligen *Gustaf IV Adolph* att *Hallenbergs* bok war författad på historisk grund och ej ärnad, att rubba Religionens heliga sanningar.

1804 i början af Juni skedde här i Upsala Medicinæ Doctor Promotion. *Pehr Afzelius* war promotor. Ibland de promoverade war en Finne, wid namn *Rislachi;* han ägde både djerfhet och stor skicklighet i synnerhet i chirurgien. Uplands Regemente hade läger på *Polack backen* och *Rislachi* hade biträdt Regements Läkaren. Genom en lycklig ihopsättning af ett afhuggit ben på en soldat hade Rislachi här förwärfwat sig en stor reputation, så att manskapet hällre wände dig till »*Kandidatorn*» som de kallade honom, än till Doctorn.

På denna tid bodde uti Upsala en fransman wid namn *Changeur* eller *Changeux*, språkmästare. Han war omkring 50 à 60 år med krokig näsa samt mörkt opudrat hår, ihopbundit bak uti nacken. Borgargubbarne med hwilka *Changeux* spelade bräde kallade honom helt simpelt »Sandsjö», liksom de och bönderne kallad en handlande *Bonnivier* för »*Bondgevär*». *Changeux* hade en oöfverwinnerlig afsky för ost. Med en liten bit deraf kunde man jaga honom på dörren. Han war gift och höll ett slags table d' Hôte där middagen betaltes med 5 plåtar eller 1 Rdr, 32 sk. Rgs i weckan för 3:ne rätter mat med swagdricka. Söndagarne wankades dessutom bakelser. Sällskapet utgjordes af omkring 20 personer. Häribland såg man Professor *Swanborg* som mycket politiserade och nyttjade ordet »aparament så tror jag det» m. m. Gustaf IV:s lilla Fälttåg i Pommern war börjat. I hast blefwo

dit beordrade ifrån Upsala flere unge Medicinæ studiosi och deribland *Carl Adolph Opphoff* en ännu lefwande högt agtad och skicklig läkare i Hufwudstaden samt *Carl Roland Martin*, nu Provincial Medicus i Nyköping. Här funnos ibland gästerne flere hemlige anhängare af *Napoleon*, men man wågade ej gifwa luft åt sin glädje öfwer hans segrar. Gubben *Changeux* wågade ej heller som Fransman yppa sin förtjusning. Hans anrättningar woro tämmeligen tarwliga och köttet, som alldrig är godt i Upsala, bjöd han ofta på ehuru det fanns qwar endast benen, att afskrapa. Wid bordet spisade äfwen en lång, blek, mager figur i grå kläder. Det war Magister *Hans Olof Holmström*, då informator för Baronerna *Fock*. Han spisade här tillika med sina diciplar af hwilka den ena blef Kammarherre och någon tid Chargé d'Affaire i Köpenhamn. Magister *Holmströms* utseende war då lika sjukligt som i sednare åren af hans lefnad. Man sjöng om honom wid Magister Promotion 1806:

»Din hy som liljans färg är hwit
Och skulle ofta misstydd blifwit
Om man ej kännt för wäl den flit
Du för att lagern skörda gifwit.»

Man kunde då ej ana att ett halft sekel derefter i honom få skåda Ärkebiskopen och Pro Cansleren, prydd med Rikets högsta Riddarewärdighet.

I sällskapet wid *Changeuxs* bord befunno sig dessutom *Carl Ludvig Landin*, som sedan blef Justitiæ Ombudsman och Vice President i Svea HofRätt, *Johan Anders Biörk*, sist Lagman och Borgmästare i Stockholm samt under rabulisttiden 1838 derstädes t. f. Under-Ståthållare, *Johan Wretman*, sedan Lagman och HofRättsRåd, *Gylling* sist ProtokollsSecreterare, Adjuncterne *Fant*, (kallad Fantusculus) och *Holmqvist* m. fl. En dag gästade här en Fransman, hwilken lär åtföljdt till *Lund* den emigrerade namnkunnige Generalen *Dumouriez*.

»Studentens glada lif»

war nu börjat.

Den liflige och glade *Jacobus Seys*, en tid pensionair hos dåwarande Adjuncten *Kolmodin* hade bildat ibland studenterne ett Theatraliskt Sällskap. Han tyckte denna sysselsättning wara ädlare än källarelifwet. De rödblomiga och fint wäxte studenterne fingo Fruntimers rôlerne. Decorationer målades, piecer och rôler skrefvos i hast, dertill anwändes aftnarne och några timar af natten för att ej borttaga tid för studierne. *Fjäsken*, *Talande Taflan*, *Tand Doc-*

torn, *Försonade Fadren*, *Doctor Petit eller Operationen* samt *Jocrice* kommo på repertoiren. *Linnés* fordna Auditorium i den gamla Botaniska trädgården i *Swartbäcken* blef utsedd till skådeplats. Första Spectaklet skulle af underdånigt nit gifwas där den 1 Nov. 1805, den sedan olycklige Konungens höga födelsedag. Ännu war ej Upsala Gille stiftat. En fru *Bång* gaf baler, wanligtwis på Rådstufwan. Där utmärkte sig i dans en Finne wid namn *Pipping* i lång hwit wäst med dugtigt hög krage och swarta kläder. Om honom hade man gjordt en Charade:

»Mitt *första* är ett ljud, mitt *andra* är ett läte
Mitt *hela* går på dans, men borde gå på bete.»

Alla damer i Staden önskade hällre komma på Studenternes Theater hwartill billetter utan betalning utdeltes, men likwäl sparsamt. Ett skådespel i *Upsala* war en owanlig tilldragelse. En sådan hade ej inträffat i synnerhet hade inga studenter deruti deltagit kanhända alltsedan där upfördes »*Det stora Fiskafänget*». För dem af wåre läsare hwilka ej känna till händelsen willja wi nu berätta densamma. I slutet af en termin hade några ynglingar som skulle resa hem, sedan de betalt sina skulder, som wanligt brist på penningar. För att hjelpa sig ur förlägenheten annoncerade eller afficherade de upförandet af en pièce under den ofwananförde titteln. Billetter såldes till stor mängd. Åskådarne samlades på utsatt tid. Rideaun går upp. Twå studenter komma fram yttrande »wi gå att fiska». — »Jag går med er» säger den tredje. Alla aflägsna sig från Scenen, från huset och från staden, ty bondwagn och hästar woro iordning. Åskådarne sitta ännu kanske och wänta på Styckets fortsättning och valuta för sina penningar.

Men wi återkomma till gumman *Bång*. Den stackars frun hade gjordt en mängd omkostnader. Hon blef ängslig ty

»Tåcka baler blef — *hennes* ruin.»

Pehr Afzelius var Rector Magnificus. Fru *Bång*, den hederliga, beskedliga gumman skyndade nu till honom och klagade sin nöd. Hans Magnificence efterskickade en af Theater-Directeurerne och önskade, att det tillämnade Spectaklet för dagen måtte inställas och Fru *Bång* derigenom räddas från hotande undergång. Denna önskan från Hans Magnificence war en befallning för det theatraliska sällskapet. Likwäl war detta »mellankommande hinder» en lycka för de spelande ty Theaterlokalen war kall och hade wisst ådragit truppen starka förkylningar.

Lokalen kom sedan ej mer ifråga. En sal på det Academiska Boktryckeriet hos *Edman* blef sedan erbjuden och som war mer tjenlig, ty man kunde wid bjelklaget i taket fästa coulisserne. Slutligen kom man i bekantskap med en »Spectaklernes Patronessa» Fru *Ahlström* hwars man war Läderhandlare och bodde wid ån; hon tillbjöd nu af kärlek till den ädla konsten sin stora sal till theater med 2:ne kamrar till foyer och klädloger. Hon hade warit i *Stockholm* och sedt med stor förtjusning »*Broderqwisten*» som hon behagade uttrycka sig. Hos Fru *Ahlström* war warmt och beqwämt i alla afseenden. Billetter bortskänktes åt Upsala Damerne. Den *Talande Taflan* blef gifwen. Älskaren och älskarinnan framträdde till *Cassanders* portrait utan att weta att gubben, som skurit ansigtet från portraitet och ställt sig sjelf dit i stället. Sedan de druckit hans skål slogo de resten af winet i ansigtet på honom. Swedan blef så stark i ögonen på studenten som spelade gubbens rôle, att han måste sticka upp handen för att torka. Detta åstadkom skratt ibland åskådarne, han hade sjelf begärdt att så blifwa handterad, ty han hade hördt, att det så geck till på Theatern i Götheborg. Gumman *Ahlström* hade af artighet och förtjusning öfwer tilldragelsen i dess hus tillagadt den läckra soupé som serverades i piècen. Man feck både fogel, crème och bakelser. Efter piècens slut, så snart rideaun geck ned framrusade flere hungrige studenter hwilka stodo i coulisserne och ej warit med i sista stycket. Alla fat plundrades. En af de spelande trängde sig fram för att taga en bakelse, men han blef knuffad så att hans hand i stället för att komma till bakelsefatet rännde ned i crèmen, som började rinna ut efter fingrarne. Allt detta wäckte munterhet.

Ibland notabiliteter som bivistade spectaclerne woro Grefwinnan *v. Höpken* eller numera *v. Wright*, en af skönheterne wid *Gustaf III:s* hof och en af de af *Kellgren* besjungna Gracerne. Den sminkade och ytterst coquetta *Lotta Yckenberg* med syster hade äfven fådt sig billetter. De woro döttrar till den för sitt snille namnkunniga Borgmästaren i Upsala *Sven Petter Yckenberg*, han som wid Illuminationen derstädes, d. 12 sept. 1790 i anledning af den med Ryssland slutade fred hade under transparenten på sitt hus satt följande af honom sjelf författade werser.

»*Wor Gustafs kropp så stor, som hieltemod och namn*
Han solens nedergång och uppgång tog i famn.
Dess hiertas godhet knapt några gränsor har,
Att straffa är han sen. Dess nåd ej ända tar.»

Den tidens studenter parodierade dessa werser sålunda:

Wor Yckenberg så lång, som han är tjock och dum
Han mellan solens upp- och nedgång ej feck rum.

För *Lotta Yckenberg*, brann då en Baron *Kaulbars*, son af Generalen Baron *Gustaf Wilhelm Kaulbars*. Den unge *Kaulbars*, war äfwen med på spectaklet. Han war Kapiten vid Helsinge Regimentet för hwilket fadren war chef.

Studenternes Theatraliska föreställningar både började och slutade med Höst termin 1805, ty de spelande blefwo skingrade eller fingo annat att göra då de måste alwarligen sysselsätta sig med studierne till tillstundande examina. Wi willja likwäl ihogkomma några af de skickligaste bland acteurerne såsom en *Klingenstjerna*, sedan Förste ExpeditionsSecreterare i Finance Expedition, *Samuel Stål*, som först ingeck i Hof Canslers Expeditionen, sedan afskickades till *München* för att underwisa Kron Prinsessan Josephina i Swenska Språket, en *Haswerd* som blef Lieutenant i Topographiska Corpsen m. fl.

Då warande Konungen *Gustaf IV Adolph* hade oagtat han ännu war wän med Ryssland likwäl i Götheborg om wintern 1806 lagdt beslag på Engelske subsidier, som genom Swerige skulle öfwersändas till St. Pettersburg för resterande subsidier 1791 hos Ryssland till en summa af 375,000 Rdr. Ehuru Konungen begagnade detta wiga sätt att korsa sig sjelf, blef det emot all förmodan gillat af Kejsar *Alexander*. Denna transport geck igenom Upsala till Stockholm. Silfwerlårarne inhystes öfwer natten under bewakning på Rådstufwans gård.

Då Magister Promotionen samma år försiggeck, kröntes med lagern flere blifwande notabiliteter. Uti ett skaldestycke, som någon missnöjd (en *Hwasser?*) författat öfwer denna högtidlighet, apostropherades utom *Hans Olof Holmström*, som förut är nämndt alla de bekransade:

En son af Cansli Rådet, sedan Stats Rådet Baron Gudmund Göran

»*Adlerbeth* — en Romare i slägt.»

Jacob Adlerbeth Nobilis Ostrogothus feck då kransen. Man sjöng om honom:

»Då wärdig äran af ditt namn
»Du går på allas hopp, att swara
»Låt ock ditt hjerta, låt din famn
»För wänskapen få öppen wara.

Denne unge *Adlerbeth*, hade stora kunskaper, men war den tiden utmärkt som rumlare liksom nästan alla ledamöter af den hederwärda Östgötha nation. Hans Disputation Pro Gradu war författad på en wacker och lättläst latin. Någon tid efter sedan han tagit graden blef han angripen af sinnesförwirring. Den började dermed att han wid bordet en dag kom i dispute med sin hederlige, gamle, wördnadswärde far, sprang upp och gaf honom en örfil. Lyckligtwis blef han åter frisk, men hans anletsdrag buro likwäl alltid en pregel af swårmodighet. Slutligen blef han Expeditions Secreterare i Ecclesiastique Expeditionen. Han var mycket tillgifwen Nordiska Mythologien. *Stjernstolpe* kallade derföre *Adlerbeths* tjocka hushållerska *Audumbla* efter den dyrkade kon. Wid en Riksdag hade under en debatt i ett plenum på Riddarhuset *Adlerbeth* råkadt i twist med *Lorenzo Hammarsköld* angående nödwändigheten, att införskrifwa Isländare för att läsa och uttolka de på Kongl. Bibliotheket förwarade gamla sagorne. Striden emellan desse höglärde herrar hwarken roade eller intresserade Höglofl. Ridderskapet och Adeln. En Herr H. understödde en af desse ofwannämnde Nordiske kämpar, men som H. är liten och har swag röst, så kunde han hwarken höras eller synas. En annan wärd ledamot frågade derföre Öfwerste *Pehr Schönström* »Hwad säger den där? — Åh han talar Isländska swarade *Schönström*.

Med Riks Antiquarien *Liljegren* war den yngre Baron *Adlerbeth* mycket lierad. Sedan *Liljegrens* sinnesswaghet förorsakat hans sorgliga död genom dränkning wid *Sirishof* på Djurgården en sommarnatt år 1837 fann *Adlerbeth* i sin dörr ett visitkort. Troligen hade någon skalk ditstuckit det i nyckelhålet. *Adlerbeth* sjelf omkom äfwen genom wådlig händelse wid ett bad i sjön, emedan han af snålhet ej wille kosta på sig att bada i bassin.

En annan Östgöthe wid namn *Sven Fredric Lidman* tilltalas sålunda:

»Din raskhet, att åt dåren le
Som flitigt sina trälar waktar
Ditt fria ädla wäsende
Jag mer än din chaldeiska aktar.»

Han blef en mycket lärd man, Legationsprest wid Svenska beskickningen i Constantinopel och slutligen Domprost i *Linköping*.

Göthlin, Suderm. Neric., brorson till den förut omnämnde Professorn i Numismatiquen hedras med detta videtur:

»Att på wår frukost kunna supa
Du ensam bordt Magister bli
Gu tår! Bror, du har godt genie
Men du har ändå bättre strupa.»

Han blef sedan Regementspräst vid LifRegiments Grenadierer och har om kriget i Tyskland och Norrige 1813 och 1814 utgifwit mycket interessanta *Anteckningar*.

Af samma nation war en *Walmstedt*. Han berömmes på detta sätt:

»Du icke endast läst din bok
Du är bland de *videturrika*
Och likwäl hygglig likwäl klok
Fast något hetlefrad tillika.»

Han blef sedan Chemiæ Professor.

Om en *Fröberg*, Westm. Dalec. som sedan blef Lector i Westerås, Prost, Riksdagman och Oppositionsman yttras i sången:

»Du snäcklik är och dryg förbannat
Nå wäl, Du är ock Physicus
Chemist och Mathematicus.
Platt intet är du folk; allt annat.»

Ibland dem som sedan ifrån bokkammarlifwets instängda luft klef oförmodat upp på en högre lysande bana war — *Samuel Grubbe*, Nobilis Gothemburg. Primus wid denna promotion. Hans utseende war dystert och förläst. Uttrycken om honom i sången tyckes likwäl wara något orättwisa.

»Till dårhushjon du föddes ju.
Man gärna dig till Docens tubbe
Din lärdom gör dig gammal nu
Men skall förpojka dig som gubbe.
Den femtjonde — kära *Grubbe*
Är mera menniska än du.»

Han blef sedan Philos. Pract. Professor samt i hast derifrån år 1840 kallad till Stats Råd, ehuru han alltid i sina föreläsningar betraktade sakerne på *twå sidor*. Som Statsråd hade han likwäl mycket reda på sig. Owan wid sin första ankomst såwäl wid hofwets etiquette som hufwudstadens seder och bruk upträdde han, sedan han i Storkyrkobrinken skaffat sig *»twå sköna rum»* med någon förlägenhet i den lysande cirkeln och blef der ett föremål för hemligt åtlöje. Som hans famille ej hann wara färdig att genast följa honom till hufwudstaden åtföljdes han dit af sin

beskedliga *Greta*. Då hon begaf sig till Slottet satte han sig bakpå wagnen med sin lanterna. I den yttre salen der betjenterne aftogo sine herrar öfwerplaggen förrättade *Greta* samma tjenst åt Herr Stats Rådet, lämnade honom ordentligt den trekantiga hatten och satte på honom wärjan till de kringståendes stora förlustelse. En dag kom Waktmästaren in i StatsRådsberedningen och sade till *Grubbe* »Stats Rådets Greta är här och säger att Stats Rådet *Wingård* ej kan komma upp i Beredningen för fru M. . . är sjuk.»

Wermländningen *Erik Gustaf Geijer* feck lagerkransen och hälsades med dessa ord:

»Din blick är kär, du ser dig kring
Och yppar straxt ditt höga sinne
Ej wännskapen kan bo därinne.
Dock wördad af wår hela ring
Du skref åt oss wår ansökning
Som troligen är någonting
Helt annat än ett äreminne.»[1]

Någon tid efter promotionen ingeck *Geijer* som extra-ordinarie i Riks Archivet, reste straxt derpå till England som Gouverneur (?) för en ung *Schinkel*. Ibland Geijers hypotheser denna tid war att »*Dagligt Allehanda* war den bästa Tidningen emedan den skrefs af allmänheten sjelf».

Olof Dillner ifrån Jemtland, som sedan blef kyrkoherde i Brunflo, Riksdagsman och Ledamot af Wasa Orden hade lämnadt Upsala före Promotionen. Han war en mycket hygglig, kunnig, wälwillig och rättskaffens man. Man ihogkom honom frånwarande på detta sätt:

»Du reste från oss älskade!
Ditt minne skall min wällust göra
Och då jag Dillner ej får se
Jag tröstad dess beröm skall höra.»

Han var Cousin till Kyrkoherden i Öster Wåhla *Johan Dillner*, som d. 30 nov. 1818 wid Secular Festen öfwer Konung Carl XII höll talet i Riddarholmskyrkan. Någon frågade wid detta tillfälle Baron *Jacob Adlerbeth*: »Hvad är det för en figur det där?» — *Adlerbeth* swarade med sitt egna och liksom fadrens besynnerliga uttal: »Det är ingen figur, men Kongl. Hof Predikanten Dillner.» — Hofpredikanten har äfwen öfwersatt Oelenschlägers tragedi *Axel* och *Walborg*.

---

[1] Han hade derföre fådt pris i Swenska Academien.

Kronan för Vermlands nation war den wackra *Morén*, som sedan blef Kyrkoherde i Carlskoga. Författaren till werserne uttrycker sig om honom:

»Med din polure, ditt snilles styrka,
Din wackra kropp, din stolta själ,
Du passat till orator wäl
Uti wår dame-besatta kyrka.»

Ja, de stackars damerne behöfwa wisst någon uplifwande artighet genom ord tillika med confecten och mandelmjölken wid denna långtrådiga ceremonie, ty de äro färdige att somna wid de latinska talen; ehuru de upbjudit alla toilettens hemligheter för att göra sig riktigt fiffiga och älskwärda. Kanske en och annan af dem suckar i tysthet för någon af de bekransade. Evas döttrar wänta sig i sanning mera nöje, än de njuta, ehuru de så gerna willja bivista Magister Promotionen.

En Upländning vid namn *Boivie* war Ultimus vid Promotionen. Hans orlofssedel lyder så här:

»Så långt ifrån, att wara qwick
Som från, att wara dum.
Du likwäl ej förmycke feck
Då du feck hedersrum.»

Femtjo Ynglingar hade således sedan de blifvit förhörda i sine 13 à 14 läxor, hwilka de mer eller mindre wäl kunnat, nu bekommit kransen, ringen, brefwet och skottet, mer eller mindre intagne af sitt lärda högmod. Gifve Gud! att bokwett och folkwett hos dem alla warit förenade. De begåfwo sig nu bort i skiljda wäderstreck. En af dem reste till sin födelseö Gottland. En lång tid blef han i Sandhamn uppehållen af motwind. Provianten på skutan war slut. Det fanns här ej annat att köpa än ströming. För att krydda den, måste han nu, o harm! hör det O efterwerld! sönderplåcka och lägga i strömingsburken sin nyligen dyrt förwärfwade friska, gröna lagerkrans!

Wi ha här betraktat Academiens fäder och wise. Wi ha kastat en flygtig blick på dess Parnass. Wi gå nu att skänka någon upmärksamhet åt de ynglingar hwilka denna tid 1804—08 studerade i Upsala.

»De blefvo män i staten
de fordna pojkarne
och kifwades om maten
och slogs om tittlarne.»

Baron *David Stjerncrona*, sist General Major, som studerat här under ledning af Magister *Forsberg*, far till »den lilla Rectorskan», hade nyligen slutat sina studier och ingådt vid Lif Dragonerne. *Carl Hochschild* öfwergaf äfwen wid samma tid Uniwersitetet. Han blef Baron och swensk minister wid flere utländska hof.

Wi willja här omnämna en wacker yngling: Grefve *Magnus Brahe*, lika älskwärd och hygglig då han blef en stor Konungs gunstling och upsteg till Rikets högsta wärdigheter, som han nu war wid 17 års ålder. Lika artig emot sina samtida i Upsala i sina sista lefnadsår var han, som år 1807, då han ännu war student, handledd af Magister *Passén*, hwilken utnämndes till kyrkoherde i Östra Ryd, men dog innan han tillträdde sitt Pastorat. *Grefve Brahe* war i sin ungdom klen och lungsigtig, men feck frossan i Upsala. Den store Läkaren *Pehr Afzelius* wisste att frossan botade lungsot, och lät honom således frysa. *Afzelius* hade rätt och Grefven blef sedan frisk och stark till dess han år 1844 dukade under för sorgen. Som Gouverneur för Grefven hade *Eric Martin Edholm* intagit den afl. *Passéns* plats emedan han under *Pehr Afzelius* skötte den förnäme patienten. Uti wärdigare händer än *Edholms* kunde ättlingen af Sweriges förnämsta hus alldrig blifwa lämnad. Denne unge, skicklige, hygglige Medicinæ Candidat war född i *Jemtland* der hans far war en gammal hederlig Länsman. Såsom Curator för sin nation var *Edholm* emot landsmän wälwillig och tjenstagtig; ty han liknade ej den curatorn, hwilken ofta sprang på gatorne då han af någon tillfrågades om namnet curator kom af currere löpa, eller curare förwalta? *Edholm* njöt ett *Helmfelts* stipendium. För att, som han sjelf sade, ej wisa något tiggeri, dedicerade han sin Disputation till Fältmarschalkens *maner*. Om sommaren 1807 gjorde *Edholm* med den unga Grefve *Brahe* en resa till S:t Pettersburg, hwilken stad och dess märkwärdigheter af dem blef tagen i ögnasigte. De wistades der i Ambassadeuren Baron von *Stedingks* hus. Som Grefve *Brahe* i anseende till sin ungdom ej ännu blifwit presenterad på Swenska hofvet blef han det ej heller nu på det Ryska. — År 1811 vid Konungens af Rom födelse åtföljde *Edholm* Grefve Brahes fader till Paris såsom Ambassade Läkare. Nu billdades denne unge Läkares wälförtjenta lycka. Slutligen blef han tjenstgörande Lif Medicus hos Kron Prinsen *Carl Johan*, adlades, blef Konungens Förste Archiater m. m. och afled 1856 i hög ålder.

En son af afl. *Fredric Sparre*, Grefve och Riks-Cansler under Hertig Carls regence eller »Ris-Cansler» som han kallades i anseende till den hårda domen öfwer Fröken *Rudenschöld*, wistades i Upsala, handledd af en Fransk abbé, med pudrat hår och kläder af gris de lin färg. Denne war elak emot sin elev. Unge *Gösta Sparre* war ej storwäxt utan af mindre längd med stort tjockt hufwud som fadren, ljust hår, blå ögon, hög, finnig panna. Efter slutade studier geck han in i Konungens Cansli. Han förälskade sig år 1810 i en flicka wid namn *Marie*, som bodde i ett allmänt hus wid Stora Nygatan. Då hon bortreste med den till Gouverneur på *St. Barthelemi* utnämnde Baron *Robert Stackelberg* sköt sig *Gösta Sparre* af förtwiflan i Skogen wid *Hagalund*. I diket inwid wägen påträffades han af några Riksdagsmän, stadde på resan till Örebro. Införd till Lazarettet i Stockholm afled han där efter några dagars förlopp.

Grefwe *Claës Horn*, son af den för delagtighet i K. Gustaf III:s mord landsförwiste, blef sist Landshöfding i Stockholms Län. *Grefwe Salomon Cronhjelm* war mycket förläst och tillika sjuklig. *Pehr Afzelius* yttrade en gång till honom, att han såg ut som en hysterisk käring. Han blef HofRätts Råd och sist Vice President i Götha HofRätt. Uti Jönköping bodde han som en student på Tyska Maden. En af hans gamla Upsala kamrater hälsade där på honom. Han emottog den främmande med munnen kolswart af Jacobssons tandpulver. I detta skick och barhufwad följde den ädle Grefven sin gäst af artighet nästan ut på gatan.

General Lieutenanten och Seraphimer Riddaren Grefve *Carl Gustaf Löwenhjelm* njöt underwisning af Magister *Severin Löwenhjelm*. Då han biwistade ett bondbröllop på RiksRådet Baron *Emanuel De Geers* egendom *Frötuna* red han i kull i halkan och afbröt ena benet. Snart blef skadan läkt, men war nära att åter bryta upp strax derpå då den unge Grefwen med samma ben slog i kull ett matbord i sina rum.

Grefwe *David Frölich* har utmärkt sig wid wåra Riksdagar. Studerade då i Upsala.

Baron *Conrad Falkenberg* till Lagmansö, en smärt, wälwäxt, wacker, älskwärd yngling geck in på Svea Gardet, blef Ordonnance Officer hos K. Carl Johan samt Kammarherre; bar ännu wid hög ålder spår af sin manliga skönhet.

För den rike Baron *Nils August Silfwerschöld* till Koberg war den skicklige och utmärkte Läkaren, men sedan genom sinnesrubbning olycklige *Hugo Herman Böcker*, informator.

Lars Herman Gyllenhaal sist Baron, President och Justitiæ-Stats-Minister; Grefve *Carl Gustaf Hård* blef Stats Råd.

Tvänne Baroner *Mannerheim* handleddes af Candidaten *Canutius*, en Gottländning. Han war en wacker karl, men störtade sig af swårmodighet från färjan, som då drogs öfwer ån wid Swartbäcken. En student frågade färjkarlen: »Är detta Charons färja?» — »Nej, det är Brobergs» var swaret. Men för *Canutius* war det werkligen Charons färja.

Ifrån Finland woro twänne unga Herrar *von Willebrand.* Den äldre — ingeck till LifGardet, blef gift med den rike Köpmannen *Bengt Magnus Björkmans* musikaliska dotter, men kom på obestånd och måste resa undan sina creditorer. Den yngre *Reinhold* slutade att wara Öfwerste i Uplands Regimente. De woro söner af Landshöfdingen Baron *von Willebrand.* — *Jacob Tersmeden* sist General Adjutant och Commendeur, dog för en tid sedan. För sina söners upfostran hade bosatt sig i Upsala Lagmannen Grefve *Spens; Jacob* blef Häradshöfding i Ulleråker m. fl. Härader i Upland och dess broder Öfverste Lieut. wid Topographiska Corpsen. Deras Informator war *El. Christopher Grenander*, sedan Professor Theol. Doctor och Kyrkoherde i *Sköfde. David von Schulzenheim* underwisades en tid af Jämtländningen *Edfelt*, blef Baron, Hof Cansler, StatsRåd och sist President i BergsCollegium.

Med det gamla adeliga namnet *Ulfsparre* wistades här twänne cousiner, neml. *Georg*, som ofta warit Föredragande i Kammar Ärenden då Stats Secreteraren war frånwarande, utmärkt öfwad embetsman, hygglig och älskwärd, blef President i Stats Kontoret, men olyckligtwis offer för en obotlig sjuklighet; *Carl Gustaf:* Kammarherre och Förste Expeditions Secreterare wid Inrikes Civil Expeditionen, tjenstgjorde länge som Kammarherre wid Prinsessan *Sophia Albertinas* hof. *Leonhard Fredric Rääf* (*i Småland*) började sin tjenstemannabana i Krigs Expeditionen och fortsatte den en kort tid i Riks Archivet, men drog sig slutligen till det enskilta lifwets lugn och landsbyggdens behag samt sysselsätter sig ännu med historiska forskningar, utmärkte sig wid en och annan Riksdag som conservativ; är Kammarjunkare och Riddare af NordstjerneOrden. *August v. Hartmansdorff*, kämpade länge mot nöden, war äfwen i Krigs Expeditionen, men blef under Fälttåget i Tyskland 1813—1814 mycket anwänd sedan han wid fredens med Dannemarks afslutande i Jönköping 1809 blifwit begåfwad med en dyrbar brillantsring. Genom sitt långa wistande i Tyskland feck han smak för Tyska Philosophien för hwilken han war länge en wurm.

Oagtat den pedantism som alltid widlådde honom, banade likwäl hans arbetsförmåga, skicklighet och ärlighet honom wäg till PresidentsEmbetet i Kammar Rätten. Wid reformuproret i Mars 1848, en svag immitation af det i Paris, war *Hartmannsdorff* på wägen att falla ett oskyldigt offer för folkyran. Med mod afbidade han dess anfall då det hus i Storkyrkbrinken där han bodde war nära att stormas af — Reformwännerne? *Carl Magnus Elgenstjerna* och *Axel Wilhelm Grundelstjerna*, Expeditions Secreterare i Krigs och Ecclesiastique Expeditionerne. Den wid de första Riksdagarne efter det nya Stats-skicket utmärkte Prosten i Sala Grefve *Schwerin* som börjat sin bana som officer och war allt annat utom präst, hade för sina söners upfostran bosatt sig i Upsala. Den ena af dem som ingeck wid artilleriet stupade vid *Lemo*, den andra: *Philip* blef Öfwerste i GeneralStaben. Deras syster war utmärkt för sina behag. Twänne Herrar *Nordenstolpe* af hwilka den yngre, *Georg*, blef Justitiæ Råd. *Gustaf Adolph Lagerheim*, sist Öfwerste i Flottans Mechaniska Corps och mycket nyttjad af Mannen med »Järnwiljan» vid anläggningen af Götha Kanal. Hans Bror *Knut Lagerheim*, Tullinspector vid Furusund. *Sten Engelb. Hallencreutz* namnkunnig för sina latinska werser, Expeditions-Secreterare och wärdare af *von Engeströmska* Bibliotheket. En ung *Cederstedt* studerade Juridiken, kallades för sin fina röst *Cuculus Juridicus*, son af BergsRådet *Cederstedt*. *Steuch*, äfwen en löjlig figur, som blef Kammarherre och Protokolls Secreterare i Kammar Expeditionen. Han kallades i Upsala »*St. Ök*». Beslägtad med Chefen för samma Expedition Stats-Secreteraren Baron *Rosenblad* war *Steuch* af honom mycket framhållen. Baronen brukade säga om honom »Sätt den gossen på bara klippan så föder han sig». Gossen blef gift med den rika *Cristopher Paulis* dotter. Hans affairer råkade likwäl i willerwalla. — *Carl Fredric Hammarhjelm*, Hofmarschalk och en tid tillförordnad Landshöfding i Wermland der han hade betydlige egendomar och för hwilken provins han mycket intresserade sig. — *von Nackrey*, som blef major wid LifRegiments Dragoner och gift med den wackra mamsell *Boëthius*. *Elis Schröderheim*, Stats Secreteraren, så utmärkt och namnkunnig i *Gustaf III:s* tid hade här twänne brorsöner hwaraf den ene: *Föran Ulric* blef Hof Predikant och sedan Kyrkoherde i Skänella och den andra Actuarie i Banken. — *Lorenzo Hammarsköld*, som blef Amanuens wid Kongl. Bibliotheket och som Phosphorist i stark strid mot sin förman Kongl. Bibliothekarien *Wallmark*. Lyckligtwis war *Hammarsköld* begåfwad med den största phlegma,

så att han war fullkomligt känslolös för allt det owett som i rikt mått wardt öfwer honom utgjutet. Det war ett högtidligt skönt skådespel, att se *Lorenzo*, då han wid Riksdagen år 1809 war härold för Ridderskapet och Adeln, wandra till Riddarhuset i full häroldsskrud ifrån sin boning längst upp på Regeringsgatan i Qwarteret Wätan. Han förde sin Fru under armen med spiran i högra handen och binoclen för ögonen i den wänstra, omgifven och escorterad af alla SnusFabrikör *Dimanders* Tobaksspinnarepojkar. Uti hans skrifter äro ej hans upgifter pålitlige. Han höll föreläsningar i De Fria Konsternes Historia. En dag yttrade han »att Landskapsmålaren *Elias Martin* dog då och då. *Elias Martin* satt likwäl och hörde på föreläsningen och med största förundran, att *Lorenzo* utan nåd tog lifvet af honom. Då målaren *v. Breda* genom intriger bosatt sig i Statue Bildhuggarebostället wid Rännarebanan gaf han där soiréer; *Lorenzo* war ett orakel på stället. — *Gustaf Stanislaus von Engström*, son af den blifwande Stats Ministern, så ryktbar för sitt snille(?). En vid namn *Törnqvist*, som ännu ibland Utländske Riddare af Wasaorden figurerar i Calendern under benämning af Polsk Secreterare, handledde honom wid lärosätet. *Stanislaus* ingeck som fanjunkare vid Svea Gardet där han började först sin militairiska bana, dog som Öfwerste i Preussisk tjenst. Han lär warit tapper, men hans utseende en caricatyr. Herrar *von Wahrendorff*, till antalet fyra, Bröder och Cousiner. Tvänne af dem underwisades af dåwarande HofPredikanten, numera Biskop *Hedrén*. Deras fäder blefwo Österrikiska Baroner. Den unge Baron *Axel von Wahrendorff* blef Chargé d'Affaires i Brüssel och dog därstädes. Baronerne *Anders* och *Robert* dogo tidigt. Hofmarschalken Baron *Martin von Wahrendorff* blef ägare till Åkers StyckeBruk, hwars tillwärkningar han betydligt förbättradt och hwars afkastning han ökat. Han war en far för sine underhafwande. *Erland von Plomgren* FideiCommisarie till det wackra och trefliga Mostena i Södermanland blef Lieutenant wid LifGardet och afled i Finland under kriget 1808. Grefve *Carl Gustaf Hård* blef sedan StatsRåd.

Ibland alla Nobiles som denna tid idkade studier wid Upsala Universitet framstår isynnerhet Baron *Nils Fredric Palmstjerna*. Han aflade om hösten 1806 genom en lysande Cansliexamen stora och owanliga prof på de kunskaper han ägde. Han banade sig härmedels wäg till Furst Metternichs högagtning samt, ehuru ganska ung, Ministerplatserne vid Österrikiska och Ryska hofwen samt äfwen Kejsar *Nicolai* förtroende.

Här bör äfwen nämnas *Carl Fredr. Wilhelm Tuné*, som blef adlad och chef för Westmanlands Regimente; *Carl Georgi* StatsSecretare och Föredragande för Hofärenderne. Då han blef uphöjd i adeligt Stånd hade han särskildt begärdt, att få wapnet förbättradt med Sköldhållare. Som till en dylik prydnad endast Grefwar och Friherrar äro berättigade, lade sig hela StatsRådet emot *Georgis* underdåniga ansökning. *Carl Johan* yttrade: »Mais Messieurs quand on peut faire un heureux avec de supports d'armes?» — och *Georgi* feck sin willja fram. Till samma cathegori hör äfwen en annan som med lysande renoverat Stamträd från *Slaka* socken i Östergöthland blef genom *Nils von Rosensteins* försorg uphöjd på Riddarhusets bänkar. *Hadorph* war länge handsecreterare och kallades derför af Rääf »*Rosensteins Hus och Rese Apothek.*»

Ibland de »*ofrälste*» will man här anteckna Östgöthen *Pehr Westerstrand* hwars Viol man ofta hörde då man passerade Swartbäcksgatan. Han blef sist President i StatsKontoret af gamla rangen med Fältmarskalks wärdighet samt Stormästare i *Par Bricole*, hwilket Sällskap firade efter honom en lysande Åminnelsefest, wärdig denne förtjente och älskwärde man. — *Simon Anders Cronstrand* hwilken tillika med en broder ganska ung erhöll lagern. — *Johan Fabian Hedblad*, som blef HofRättsRåd, klen i åminnelse. Herrar *Palmblad*; af hwilka den halte blef Professor i Upsala och den andre Protokolls Secreterare i en af Stats Expeditionerne; denne hade olyckligtwis dåliga affairer. En morgon feck han besök af »Griphumrarne» försedda med bysättningsutslag. *Palmblad* låg ännu, steg upp, klädde sig ganska långsamt, tog på sig dubbla plagg, geck till sitt chatoulle, stoppade på sig de penningar han ägde qwar, geck flera hwarf fram och åter på golfvet. Emedlertid hade SlottsCanslibetjenterne blifvit bjudne att sitta längst bort i det stora rumet. Sluteligen som en blixt öpnar *Palmblad* den yttre dörren, skyndar ut och läser den i lås, går in till wärden och ber honom ej wara bekymrad eller finna underligt om något buller skedde i hans rum ty där woro blott ett par bekante, som wäntade hans återkomst. Han tar en åkarsläda, reser till *Fittja* och sedan utföre till Östergöthland till sine slägtingar där penningaffairen upgöres. Griphumrarne hade emedlertid sökt bryta upp dörren och fördärfwat låset. Wärden wände sig till dem med ersättningsanspråk. — *James Haarlef Haasum*, som blef Öfverste och Gouverneur på St. Barthelemy.

Commerce Rådet och Wasa Riddaren *Schinkel* hade uti en »moment de force ou de foiblesse» förtagit sig med sin hushål-

lerska. Alstret blef en son, som blef den ofantligt rike fadrens gunstling och arfwinge samt dertill sjelfswåldigt upfostrad. Den unge *Schinkel* studerade nu i Upsala tillika underwisad af en *Sprinchorn*, som sedan blef Legationspräst i Constantinopel. Ynglingen war ett original, både till klädsel och seder. Hans ansigte och utseende woro hygglige nog. Håret war mörkbrunt, Jämnklippt i pannan, ihopflätat baktill, ihopwikt och bundet. Han hade egen hushållning och bodde tillika med sin lärare wid stranden af Fyrisån. *Östmarkens* och *Flodbergs* källare besöktes flitigt af honom. Att göra hans bekantskap war ej swårt. Då man blifwit presenterad för denna mägtiga yngling tog han med sig hela studenthopen. Schinkel geck i spetsen in i Bacchi tempel. Genast requirerade han in en bål. Man satte sig deromkring i en cirkel och han drack brorskål med hela laget, omfamnade och kysste den ena efter den andra. Då han slutat sina studier, kommit till Stockholm och efter fadrens död tillträdt sin stora förmögenhet, tänkte han:

»Jag er ej mera känner
»I kännen icke mig.

Jo, nog kände man igen detta original, fast han ej kändes wid sina fordna Upsalakamrater. Under *Eric Gustaf Geijers* inspection reste denna unga *Schinckel* till England. Han blef där illa sjuk. Rygtet om hans död kringspriddes. En af fadrens slägtingar skyndade genast från Tyskland öfwer till Swerige för att anamma hans rikedommar, men *Schinckel* blef frisk och återkom. Denne slägting blef sedan af honom underhållen. Wid kröningen år 1818 blef *Schinckel* uphöjd i adeligt stånd och sedan Kammarherre. Genom öfwerdådigt lefnadssätt kom han en lång tid under administration. Någon oförsigtighet wid inköp af en del af »Rudbeckens Atlantica» som förkommit ur Wettenskaps Academiens Bibliothek war orsaken att han flere år war utesluten från den i Stats Calendern införde lista på Kammarherrarne, men han återfeck sluteligen sin plats ibland dem genom Kunglig nåd och

»lefde sedan till sin död»

som sal. Dumbom.

En kunnig, älskwärd, hederlig, bildad och wänfast Yngling war *Sven Anders Hedin*, son af Lifmedicus *Hedin*. Han blef sedan Förste Expeditions Secreterare i Kammar-Expeditionen, Cansli Råd och gift med den af skalden Choræus besjungna wackra *Clara Westman*. Tillika med sin Fru rycktes han tidigt bort från en

talrik famille och deribland den omtyckte Skådespelaren *Svante Hedin.*

Då här blifwit upräknade flere af de 1804—1807 i Upsala studerande böra wi äfwen tillägga *Erik Drake*, Professor wid Musikaliska Academien, *Olof Nordenfelt*, Kammarherre och Chargé d'Affaires, *Magnus Michael Rosbeck*, sist HofrättsRåd i Svea Hofrätt, ärligheten sjelf, en ärans man, men för mycket pratsam; *Gustaf Jacob Dahlström*, som då ärnade inträda i det andeliga ståndet, men genom påföljande årens krigshändelser ingeck i det militaira och blef General Major och Landshöfding på *Gottland*, *Claës Liviin*, som blef General-Directeur öfwer Fängelserne, bekant såsom författare.

En liten ung man i ljus friskappråck med många kragar syntes ofta på Upsala gator, hwem kunde då ana i honom »a kingmaker» en »Earl of Warwick» *i miniature.*[1] Man berättade om honom en anecdote, han kom en gång till en dame af börd, hwars älskare han war. Hon bad då sin lilla dotter gå ut ur rumet. »Hwarföre det mama lilla?» frågade den lilla. — »Jo det är min lilla skräddare», swarade modren. Samma afton woro mor och dotter bjudne på något annat ställe. Då Baronen inträdde i Societeten ropar den lilla flickan: »Ack, se mamas lilla skräddare».

Ibland originaler utom Academien och den studerande Ungdomen war en gammal f. d. BokauktionsNotarie wid namn *Wigelius*, som bodde wid en af twärgränderne i Swartbäcken och sålde gamla böcker för högt pris. Uti sitt rum öfwerallt och äfwen på sängtaket lågo böcker. På hela winden och omkring skorstenspiporne woro högar af böcker uppstaplade och hwaröfver Brandsyn gjorde anmärkningar. *Wigelius* war en *Magliabechi* i miniature.

Stundom företog man en och annan utfart till nejden kring Upsala, men hwilket likwäl sällan inträffade. På landsbygden uptäckte man också praktexemplar af människor. Man will här nämna uti Wänge Socken en EnkeProstinna *Iseus* eller *Isea*, som hon kallades. Det war ej någon fint bildad qwinna utan en elephanthona; en stor, grof, tjock figur, klädd i en mörk klädeskapott. På hufwudet, beklädt med mörkt borstagtigt hår, nyttjade hon en grof, swart karlhatt, som hon tog af då hon kom in i rumen. Hon bodde på Finnsta, men reste omkring i Församlingen för att spela kort. I synnerhet wistades hon på Wänge Prostgård hos Prosten *Sagström*, en lumpen präst, men flitig kort-

---

[1] Friherre Carl Otto Mörner. *Utg.*

spelare. Han satt ibland hela natten emellan Lördagen och Söndagen och spelade kort, ehuru han skulle predika. Ja, stundom fortsattes spelet tills man ringde samman i den nära belägna kyrkan. Hans hustru war hygglig. Hos dem wistades äfwen en hennes bror wid namn *Stenius*. Han kallades Kapiten och hade warit i Fransk tjenst och bar om hälgdagarne en slags Fransk uniform, röd och blå samt hwita byxor med röda brodderier.

Konung *Gustaf III* hade gifwit befallning att den store *von Linnés* bildstod skulle upställas i Upsala. Länge hade grunden för densamma warit utmärkt under cupolen uti det Botaniska auditorium i nya OrangeriByggnaden. D. 24 maij 1707 föddes denne store ordnare af naturens riken, så namnkunnig kring hela wida werlden. Hundrade år woro således nu förflutne. En af hans Lärjungar, Kongl. LifMedicus, Asessorn i Collegio Medico *Sven Hedin*, lifwad af wördnad och tacksamhet för sin store lärare och landsmans minne, hade i Tidningarne offentligen föreslagit, att wid *Wexiö* Gymnasium upställa *von Linnés* bröstbild och der fira en secularfest. Genom en af *Hedin* föranstalltad subscription blef bröstbilden bekostad och färdig till bestämd tid. De Akademiske Fädren i Upsala, wid hwars Universitet *von Linné* warit lärare, kunde ej underlåta att äfwen där fira en Åminnelsefest. Likwäl woro de ej mycket nöjde med det beswär *Hedin* förorsakade och hwilket de ej kunde undwika när Konungen redan lämnat sitt samtycke. *Hedin* war en ärans man, utmärkt för sina skrifter, men något häftig, fin hofman från Gustaf III:s tid och således något förnäm i sitt yttre, liflig och känslofull i hjertat. Han war gift med en mamsell *Hellman*, förut Kammarfru hos drottning *Sophia Magdalena* och under denna tid kallad wid hofvet wanligtwis »*Lisa-Lotta*». I anseende till *Hedins* kunskaper och skicklighet, likväl ej som praktiserande Läkare, hade han många afwundsmän, men hwilka han war wuxen i alla upkomne twister hwaruti han mötte dem med mod och stridbarhet. Efter *Adolph Murray* hade han fast just ej med alfwar sökt en Medicinsk profession. Om hösten 1804 hade han således warit i Upsala och præsiderat för en Disputation om ett barn, som haft wattusot i hufwudet. *Pehr Afzelius* skickade då fram sin adjunct, den hederlige *Zetterström*, till opponent. *Hedin* yttrade sedan om honom att han warit nog pedantisk i sin opposition. Den Medicinska Facultetens owilja war *Hedin* således bekant. Emedlertid hade *Hedin* genom sin werksamhet och sin driftighet utwerkat kongl. befallning att såwäl *Upsala* som *Lunds* Universiteter samt WettenskapsAcademien

skulle inköpa hwar sitt exemplar af *von Linnés* bust. För att nu i anseende till SecularFesten få tala med de Academiska fädren tog *Hedin* på resan till *Wexiö* i början af Maij 1807 wägen genom Upsala och förde sjelf i wagnen med sig ett exemplar i gips af *von Linnés* buste. Den blef sedan gjuten i metall för att i Wexiö upställas, men olyckligtwis hunno ej de subscriberade medlen till, så att detta exemplar blef inköpt till Åbo Academi några år derefter. *Hedin* öfwerenskom nu i Upsala med Gubbarne om anordningarne för den blifwande festen. Den 25 Maij blef den altså firad, men kallades ej på Bjudningskorten »Åminnelsefest till firande af *von Linnés* födelse» utan »Invigningsact Af Nya Orangeribyggnaden», då likwäl alla samlingar redan flere år warit här inhyste. Tal hölls nu här f. m. af *Linnés* Lärjunge *Thunberg*. Wettenskaps-Academien hade hitsändt twänne deputerade. Den ene war *Olof Swartz*. Ibland resande som biwistade festen war Conducteuren wid Kongl. Museum *Angelini*. Hans egenteliga namn war *Angelin*. På tillstyrkan af ÖfverIntendenten *Fredenheim* hade *Angelin* lagdt ett *i* till sitt förra namn, ty *Fredenheim* hade inbilladt honom att han war slägt med den Italienska bildhuggaren *Angelini*, som förfärdigadt den i Upsala Domkyrka upreste minneswård öfwer *Fredenheims* far, Ärke-Biskop *Menander*. *Angelin* är kännd såsom utgifware af »Historisk Handbok för Fruntimmer» samt en Encyclopedie som man kallade »Encyklåperi». Samma dag blef en stor middag gifwen ibland Orangeriets Palmer, lagrar och Cypresser, man war bjuden att där »spisa i Sällskap med Consistorii Acad. Ledamöter». Anblicken af det rikt updukade bordet war högst treflig. Denna måltid biwistades äfven af *von Linnés* mågar Kapiten *Duse* och Academie Ombudsman *Duse*. Efter middagen upläste Adjuncten *Sjöbring* på Gustavianska Auditorium det Tal öfwer *Linné* som *Hedin* samma dag höll på Gymnasium i *Wexiö*. Ärke-Biskop *Lindblom* gaf dagen derpå med sin wanliga gästfrihet en stor middag och därmed slutades högtidligheterne. Ingen så prägtig Sångartropp som nu, war då bildad ibland studenterne; Inga werser utdelades, ingen musik annat än den gamla wanliga under *Lejels* anförande, blef gifwen till det egenteliga stora föremålets för festens ära. På en sednare tid har *Linnés* statue af marmor på studenternes bekostnad blifwit satt på sin plats. Länge blef den af den lärde men sträfwe Botanices Professoren *Göran Wahlenberg* med större omsorg inläst än St. Erics ben i deras silfwerskrin i Domkyrkan. Han satte upp ett staket framför statuen och wille att studenterne skulle bekosta detsamma. De medgåf-

wo Professorns fodran med wilkor, att staketet blef borttaget. Då någon resande kom till Upsala och wände sig till honom för att få se statuen, gjorde han tusende inwändningar och upfann tusende swårigheter och förhinder, så att mången aflägsnade sig missnöjd utan att winna sitt ändamål. För en Grefwinna som war mycket enträgen i sin begäran öpnade *Wahlenberg*, denne lärde björn, i wredesmod dörrarne och ropade: «Se så gapa nu». Wid Magister-Promotionen 1830 då Upsala Borgerskap i ett af Orangerirumen gaf en Dejeuné dinatoire åt de Kongl. Personerne, måste han äfwen öpna det förut så hermetiskt tillslutna auditorium. Alla de bjudna tillika med Sångarne rusade då dit in och *Wahlenbergs* oginhet blef tuktad.

Efter den Linnéska Festen började examina.

»Man tog nu sin nattkappa på med förfäran
Och red i kappa och wärja till Consistorii hof
Har den äran.»

Uti twänne runda timar stod man upsträckt i hörnet wid klockstapeln nära Hans Magnificences thron och silfverspiror i det med Sturars och Wasars Portraiter behängda Consistorii Academici Sessionsrum.

Ett lungt och stilla lif war således förflutit i skygd af de Academiske Constitutioner, hwilka *K. Carl X Gustaf* d. 27 Juni 1655 utfärdat och hwilka nu mera blifwit omgjutne i Rysk form.

Jag hade således blifvit
Först plaggad för att bli studerad
Se'n till en tjenst recommenderad

Det will säga som

Extra Ordinarius.

Adlerbeth, Gudmund Göran, f. 1751, d. 1818. Friherre. Statsman, skald, dramatiker, statsråd. Ledamot af Sv. akad. *27*, *28*, *30*.
Adlerbeth, Jacob, f. 1785, d. 1844. Den förres son. Friherre. Ambetsman, fornforskare, Götiska förbundets stiftare. *27*, *28*, *30*.
Afzelius, Adam, f. 1750, d. 1837. Med. dr., botaniker, professor i materia medica vid Upsala univ. *21*.
Afzelius, Anders Erik, f. 1779, d. 1850. Professor i lagfarenhet vid Åbo univ., politisk martyr. *13*, *14*.
Afzelius, Johan, f. 1753, d. 1837. Den näst föregåendes broder. Professor i kemi vid Upsala univ. *17*, *21*.
Afzelius, Pehr von, f. 1760, d. 1843. Med. dr., professor i teoret. och prakt. medicin vid Upsala univ., general-inspektör af arméns medicinal-verk, 1:e arkiater. Rector magnificus. Bror till föregående. *14*, *17*, *21*, *23*, *25*, *32*, *33*, *40*.
Ahlström, Fru, gift med en läderhandlare i Upsala. *26*.
Alberg el. *Ahlberg*, Johan, d. 1813. Direktör, akademie-ritmästare vid Upsala univ., förut sockerbagaregesäll; pastellmålare. *22*.
Alexander I, f. 1777, d. 1825. Kejsare i Ryssland. *27*.
Almquist, Erik Abraham, f. 1767, d. 1830. Biskop i Hernösands stift, teologisk och filosofisk forskare, politiker. *8*, *9*.
Almquist, Erik Jonas (Johan), f. 1729, d. 1808. Den föregåendes fader. Professor i dogmatik vid Upsala univ., kyrkoherde i Tierps socken af ärkestiftet. *8*.
Almquist, Hedvig Cecilia, född Bergman, f. 1741, d. 1819. Den föregåendes hustru. *8*.
Angelin el. *Angelini*, Jöns Erik, f. 1781, d. 1807. Konduktör vid Kgl. museum, rimmare och kompilator. *41*.
Angelini, Giuseppe, f. 1735, d. 1811. Italiensk bildhuggare. *41*.
Aschling, Carl Fredrik, f. 1751, d. 1820. Amiral, landshöfding i Hernösands län. *8*, *9*.
Asplund, Arnold, f. 1736, d. 1815. Kyrkoherde i S:t Clara församling i Stockholm. *8*.
Aurivillius, Pehr Fabian, f. 1756, d. 1829. Professor i vitterheten vid Upsala univ., universitetsbibliotekarie. *17*, *18*, *20*.

Beskow, Bernhard von, f. 1796, d. 1868. Friherre. Hofman, diktare, minnestecknare. Ledamot af Sv. akad. *5*.
Biberg, Nils Fredrik, f. 1776, d. 1827. Professor i prakt. filosofi vid Upsala univ. *20*.
Biörck, Johan Anders, f. 1789, d. 1856. Lagmans n. h. o. v., borgmästare i Stockholm, t. f. underståthållare 1838. *24*.
Björkman, Bengt Magnus, f. 1745, d. 1827. Kommerseråd, affärsman. *34*.
Boëthius, Daniel, f. 1751, d. 1810. Professor i prakt. filosofi vid univ. i Upsala, teol. dr. *16*.
Boëthius, Hedvig Sophia, född Runeberg, f. 1769, d. 1829. Den föregåendes hustru. *16*, *17*.
Boëthius, Sophia Theodora, M:lle, den föregåendes dotter. Se: Nackreij, S. T. v.
Boivie, Pehr Gustaf, f. 1780, d. 1860. Rektor vid Upsala katedralskola, läroboksförfattare. *31*.
Bonnivier. Handlande i Upsala. *23*.
Borelius, Jacob, f. 1772, d. 1841. Kyrkoherde i Skinnskattebergs socken, Westerås stift. *16*.
Bourdonnière, J. F. de la. Se: La Bourdonnière.
Brahe, Magnus, f. 1790, d. 1844. Grefve. Riksmarskalk. *32*.
Brahe, Magnus Fredrik, f. 1756, d. 1826. Grefve. Militär, den föregåendes fader. *32*.
Breda, Carl Fredrik von, f. 1759, d. 1818. Porträttmålare. *36*.
Bång, Fru. Arrangerade baler i Upsala. *25*.
Böcker, Hugo Herman, f. 1778, d. 1823. Professors n. h. o. v., Med. dr., chir. mag., öfverläkare vid Serafimerlasarettet i Stockholm. *33*.

Canutius. Kandidat, gotlänning. *34*.
Cederstedt, Jonas, f. 1756, d. 1811. Bergsråd. *35*.

Cederstedt, Pehr, f. 1790, d. 1810. Juris studerande, son till föregående. *35.*
Changeur el. *Changeux*, f. på 1750-talet. Fransk språklärare i Upsala. *23, 24.*
Choræus, Michael, f. 1744, d. 1806. Prest, skald. *38.*
Cronhielm, Salomon Adolph Gustaf, f. 1789, d. 1855. Grefve. Hofrättsråd, vice president i Göta hofrätt. *33.*
Cronstrand, Lars Johan, f. 1782, d. 1843. Professor. *37.*
Cronstrand, Simon Anders, f. 1784, d. 1850. Astronomie professor i Upsala. *37.*

Dahl, Christopher, f. 1758, d. 1809. Professor i grekiska vid Upsala univ., språkforskare, psalmdiktare. *18, 19.*
Dahl, Christina Helena, dotter till föreg. *18, 19.*
Dahl, Helena Margareta, född Noring, hustru till Chr. Dahl. *18, 19.*
Dahl, Margareta Charlotta, dotter till föreg. gift 1815 med löjtnant Henrik Bratt. *18, 19.*
Dalström, Gustaf Jakob af, f. 1785, d. 1867. Generalmajor, landshöfding och militärbefälhafvare på Gotland. *39.*
De Geer, Emanuel, f. 1748, d. 1803. Friherre. Riksråd. *33.*
Dillner, Johan, f. 1785, d. 1862. Hofpredikant, kyrkoherde i Öster-Wåhla af Ärkestiftet. *30.*
Dillner, Olof, f. 1780, d. 1854. Kyrkoherde i Brunflo af Hernösands stift. *30.*
Dimander, Anders, f. 1778, d. 1857. Tobaksfabrikör i Stockholm, major i Stockholms borgerskaps militärkår. *36.*
Drake, Erik, f. 1788, d. 1870. Musiklärare och musikskriftställare, inspektör för Musikaliska akad. *39.*
Drissel, Johan Daniel, f. 1751, d. 1823. Professor i lagfarenheten vid Upsala univ. *12, 13.*
Dumouriez, Charles François, f. 1739, d. 1823. Fransk general, politiker. *24.*
Duse, Hans Henrik, f. 1749, kapten vid Vermlands Reg:te. Gift 1794 med Linnés dotter *Sara Christina*, f. 1751, d. 1835. *41.*
Duse, Samuel Christopher, f. 1748, d. 1826. Ombudsman vid Upsala akad., den föregåendes broder, gift med Linnés yngsta dotter *Sophia*, f. 1757, d. 1830. *41.*

Edfeldt, Jacob, f. 1776, d. 1814. Student i Upsala af Jemtlands nation, docent i estetik. *34.*
Edholm, Erik af, f. 1777, d. 1856. Med. dr., arkiater, 1:ste lifmedikus. *15, 32.*
Edholm, Mårten Esbjörnsson, d. 1802. Fader till föregående, länsman. *15.*
Edman, Johan Fredrik. Akademieboktryckare i Upsala. *26.*
Ekeberg, Anders Gustaf, f. 1767, d. 1813. Kemist, docent vid Upsala univ., laborator. *21.*
Ekeberg, Carl Gustaf, f. 1716, d. 1784. Sjöfarande, reseskildrare, anställd i Ostind. kompaniets tjenst, löjtnant i amiliratetet. *21.*
Ekman, M. Handlande och gårdsegare i Upsala. *12.*
Elgenstjerna, Carl Magnus, f. 1786, d. 1861. Expeditionssekreterare i ecklesiastikdepartementet. *35.*
Enberg, Lars Magnus, f. 1787, d. 1865. Skolman, filosof, språkforskare. Ledamot af Sv. akad. *6.*
Engeström, Gustaf Stanislaus von, f. 1791, d. 1850. Grefve, öfverste-löjtnant. Deltog i preussisk tjenst i slaget vid Leipzig 1813. *36.*
Engeström, Lars von, f. 1751, d. 1826. Grefve, utrikes statsminister, universitetskansler. Far till föregående. *35, 36.*

Falkenberg, Conrad Gabriel, f. 1787, d. 1858. Friherre. Major, kammarherre. *33.*
Fant, Erik Michaël, f. 1754, d. 1817. Professor i historia vid Upsala univ., fil. och teol. dr., häfdatecknare. *10.*
Fant, Georg Fredrik, f. 1768, d. 1823. Adjunkt, kallad Fantusculus. Sednare prost och kyrkoherde i W. Löfsta af ärkestiftet. *24.*
Fleming, Claës Adolph, f. 1771, d. 1831. Grefve. Statsråd, riksmarskalk, ledamot af Sv. akad. *20.*
Flodberg. Innehafvare af en källare i Upsala. *7, 38.*
Flodin, Johan Gustaf, f. 1741, d. 1808. Biskop öfver Vesterås stift. *23.*
Flygare, Gustaf, f. 1743, d. 1805. Professor i ekonomi vid Upsala univ., rector magnificus 1804. *12.*
Fock, Berndt, Wilhelm, f. 1763, d. 1837. Friherre. Öfverste, 1812—30 landshöfding i Upsala län, sedan öfverpostdirektör. *7.*
Fock, Henrik Wilhelm, f. 1792, d. 1825. Friherre. Kammarherre. *24.*
Fock, Fredrik Adolph, f. 1792, d. 1859. Friherre. Major. Tvillingbror till föregående. *24.*
Forsberg, Fredrika. Se: Limnell.
Forsberg, Olof Fredrik, f. 1762, d. 1831. Lektor i historia vid Hernösands gymnasium. *32.*

Fredenheim, Carl Fredrik, f. 1748, d. 1803. Öfverintendent, konstkännare. *41.*
Fröberg, Johan Petter, f. 1782, d. 1826, Lektor vid Vesterås gymnasium, prost, riksdagsman. *29.*
Frölich, David Fredrik, f. 1788, d. 1862. Grefve. Politiker, statsekonomisk skriftställare. *33.*

Geijer, Erik Gustaf, f. 1783, d. 1847. Professor i historia vid Upsala univ., häfdatecknare, tonsättare. Ledamot af Sv. akad. *30, 38.*
Georgii, Carl, f. 1787, d. 1837. Lagman. *37.*
Graak, Johan Bernhard, f. 1765, d. 1834. Skolmagister, lärare vid Stockholms Storskola, sist rektor vid Jakobs skola. *4.*
Grenander, Elias Christopher, f. 1774, d. 1845. Fil. och teol. dr, kontraktsprost och kyrkoherde i Sköfde med professors namn och fullmakt. *34.*
Grubbe, Samuel, f. 1786, d. 1853. Professor i etik och politik vid Upsala univ., statsråd, filosof. Ledamot av Sv. akad. *29, 30.*
Grundelstjerna, Axel Wilhelm, f. 1789, d. 1857. Expeditionssekreterare, t. f. postdirektör. *35.*
Gustaf III, f. 1746, d. 1792. *10, 14, 26, 33, 35, 40.*
Gustaf IV Adolf, f. 1778, d. 1837. *6, 20, 23, 25, 27, 40.*
Gustaf, prins af Vasa, f. 1799, d. 1877. Gustaf IV Adolfs son. Till 1809 Sveriges kronprins, efter 1829 prins af Vasa. *20.*
Gyllenhaal, Lars Herman, f. 1790, d. 1858. Friherre. Justitiestatsminister. *34.*
Gyllenstierna, Göran, f. 1724, d. 1799. Grefve. Riksråd, riksmarskalk. *19.*
Gylling, Anders Fredrik, f. 1785, d. 1830. Protokollssekreterare. *27.*
Göthlin, Erik, f. 1744, d. 1820. Professor i latin och numismatik vid Upsala univ. *19.*
Göthlin, Lars Erik, f. 1783, d. 1822. Utn. kyrkoherde i Rytterne socken af Vesterås stift, men dog före tillträdet, regementspastor, författare. Brorson till föregående. *28.*

Haasum, James Haarlef, f. 1791, d. 1871. Öfverstes n. h. o. v., guvernör på St. Barthelemy i Vestindien 1842—60. *37.*
Hadorph, Daniel, f. 1782, d. 1862. 1:ste expeditionssekreterare, musiker. *37.*
Hallenberg, Jonas, f. 1748, d. 1834. Riksantiqvarie med kanslirråds namn och värdighet, häfdaforskare, numismatiker och filosof. *9, 23.*
Hallencreutz, Sten Engelbrecht, f. 1787, d. 1841. Expeditionssekreterare, bibliotekarie vid v. Engeströmska biblioteket. *35.*
Hallqvist, Per Erik, f. 1752, d. 1826. Politieborgmästare i Stockholm. *10.*
Hammarhielm, Carl Fredrik, f. 1787, d. 1845. Hofmarskalk, t. f. landshöfding i Värmlands län, bruksägare. *35.*
Hammarsköld, Johanna Charlotta, född Gyllenpalm, f. 1782, d. 1848. Nästkommandes hustru. *36.*
Hammarsköld, Lorenzo (egentligen Lars), f. 1785, d. 1827. Kungl. bibliotekarie, literatur- och konsthistoriker, kritiker, diktare. *28, 35, 36.*
Hartmansdorff, Jacob August von, f. 1792, d. 1856. President i k. kammarrätten, politiker. *34, 35.*
Hasswerd, Johan Fredrik, f. 1790. Löjtnant vid topografiska kåren. *27.*
Hedblad, Johan Fabian, f. 1790, d. 1854. Hofrättsråd. *37.*
Hedin, Clara Elisabeth, född Westman, f. 1790, d. 1834. Dotter till bryggaren A. Westman, gift med kanslirådet S. A. Hedin. *38.*
Hedin, Elisabeth Charlotta (Lise-Lotte), född Hellman, f. 1752, d. 1812. Kammarfru hos Drottning Sofia Magdalena, gift 1785 med k. lifmedikus S. A. Hedin. *40.*
Hedin, Sven Anders, f. 1750, d. 1821. Medicinalråd, 1:ste lifmedikus, skriftställare. *38, 40, 41.*
Hedin, Sven Anders, f. 1788, d. 1834. Kansliråd. Den föregåendes son. *38.*
Hedin, Sven Anders (Svante), f. 1822, d. 1896. Skådespelare. Den föregåendes son. *39.*
Hedrén, Johan Jakob, f. 1775, d. 1861. Biskop öfver Linköpings stift. *36.*
Hedvig Elisabeth Charlotta, f. 1759, d. 1818. Drottning, Carl XIII:s gemål. *23.*
Helmfelt, Simon Grundel, f. 1617, d. 1677. Friherre. Fältmarskalk, stupade i slaget vid Landskrona. *32.*
Hesselgren, Brynolf, f. 1770, d. 1830. Konsistoriinotarie i Hernösand, teol. dr., kyrkoherde i Piteå. *12.*
Hesselgren, Erik, f. 1715, d. 1803. Biskop öfver Hernösands stift. *8.*
Hierta, Carl Didrik, f. 1758, d. 1816. Akademie-räntmästare. *19.*
Hochschild, Carl, f. 1785, d. 1857. Friherre. Svensk minister i Wien och Berlin, dessförinnan i Köpenhamn och Haag. *32.*

Holmbergsson, Johan, f. 1764, d. 1842. Professor i juridik vid Lunds univ. *13.*
Holmbergsson, Johan, f. 1804, d. 1835. Tecknare, illustratör, etsare. Den föregåendes son. *13.*
Holmqvist, Daniel. Adjunkt. *24.*
Holmström, Hans Olof, f. 1784, d. 1855. Ärkebiskop fr. 1852. *24, 27.*
Horn, Claës Fredrik, f. 1791, d. 1865. Grefve. Landshöfding i Stockholms län, politiker. *33.*
Hwasser, Israel, f. 1790, d. 1860. Professor i teoret. och prakt. medicin vid Upsala univ., filosof, skriftställare. Ledamot af Sv. akad. *27.*
Hård, Carl Gustaf, f. 1790, d. 1841. Grefve. Statsråd. *34, 36.*
Högmark, Per, f. 1767, d. 1808. Professor i teoret. filosofi vid Upsala univ. *19.*
Höijer, Benjamin Carl Henrik, f. 1767, d. 1812. Professor i teoret. filosofi vid Upsala univ. *21.*
Höijer, Johan Carl, f. 1753, d. 1830. Rektor vid Stor-skolan i Stockholm, sedermera förflyttad till Upsala. Professors n. h. o. v. *4.*
Höpken, Ulrika Eleonora, f. v. Fersen. Se: Wright.

Ingelman, Georg (Göran) Gabriel, f. 1788, d. 1844. Tjänsteman i riksarkivet, vitter författare. Omkom genom drunkning i Norrström. *11.*
Isæus, Margaretha, född Norenius, d. 1827. Prostinna, änka efter kyrkoherden i Skuttunge Magnus Isæus. För sin karlavulenhet kallades hon Bror Isæa. *39.*

Johan III, f. 1537, d. 1592. *15.*
Josephina, Änkedrottning, f. 1807, d. 1876. Oscar I:s gemål. *27.*
Järta, Carl Thomas, f. 1802, d. 1841. Professor i politik och vältalighet vid Upsala univ., historiker. *9.*

Karl X Gustaf, f. 1622, d. 1660. *42.*
Karl XII, f. 1682, d. 1718. *6.*
Karl XIII, f. 1748, d. 1818. *23, 33.*
Karl XIV Johan, f. 1763, d. 1844. *5, 6, 8, 9, 10, 32, 33, 37.*
Karl August, kronprins, f. 1768, d. 1810. *23.*
Kaulbars, Carl Ernst von, f. 1766, d. 1808. Friherre. Kapten och reg.qv.-mästare vid K. Helsinge reg:te, dödsskjuten vid Oravais i Finland. *27.*
Kaulbars, Gustaf Vilhelm von, f. 1733, d. 1814. Friherre. Generallöjtnant. Fader till föregående. *27.*
Kellgren, Johan Henrik, f. 1751, d. 1795. Skald, publicist, ledamot af Sv. akad. *26.*
Klingenstjerna, Carl Johan, f. 1788, d. 1833. 1:ste expeditionssekreterare i k. finance-expeditionen. *27.*
Kolmodin, Olof, d. y., f. 1766, d. 1838. Professor Skytteanus vid Upsala univ., literaturhistoriker, öfversättare af Livius och Tacitus. Rector magnificus. *5, 19, 20, 24.*
Kolmodin, Ulrika Eleonora, född Rehnberg, f. 1760, d. 1815. Gift med föregående. *20.*
Kræmer, Robert Fredrik von, f. 1791, d. 1880. Friherre. Landshöfding öfver Upsala län. *7.*

La Bourdonnière, Jacques François de, f. på 1730-talet, d. 1809. Fransk språkmästare i Upsala. *22.*
Lagerheim, Gustaf Adolf, f. 1788, d. 1845 Öfverste vid flottans mekaniska kår kanalbyggare. *35.*
Lagerheim, Knut August, f. 1789, d. 1862. Tullinspektör vid Furusund. *35.*
Landerbeck, Nils, f. 1735, d. 1810. Professor i matematik vid Upsala univ. *18.*
Landin, Carl Ludvig, f. 1789, d. 1858. Justitie-ombudsman, vice president i Svea hofrätt. *24.*
Lange, Jacob Daniel, f. 1757, d. 1808. Landshöfding öfver Uleåborgs län i Finland, öfverstelöjtnant. *4.*
Leijel, Lars Fredrik, f. 1743, d. 1808. Löjtnant, musiklärare vid Upsala univ. *41.*
Leufgren, Anna Christina, född Mineur. Gift med nästföljande. *4.*
Leufgren, Petrus, f. 1768, d. 1831. Kyrkoherde i Össeby-Garns församling i ärkestiftet, dessförinnan lärare vid Stor-skolan i Stockholm. *4, 5.*
Leufvén, Anders, f. 1775, d. 1819. Prest inom ärkestiftet. *12.*
Leufvén, Catharina Charlotta, född Ödmann. Gift med föregående; Samuel Ödmanns enda barn; döfstum. *12.*
Lidman, Sven Fredrik, f. 1784, d. 1845. Domprost i Linköping. *28.*
Liljeblad, Samuel, f. 1761, d. 1815. Professor i praktisk ekonomi (Borgströmianus) vid Upsala univ., botanist, med. dr. *18.*
Liljegren, Johan Gustaf, f. 1789, d. 1837. Riksarkivarie med kanslirråds titel, fornforskare och historiker. Omkom genom drunkning. *28.*
Limnell, Fredrika, född Forsberg, f. 1816, d. 1892. Änka 1:o 1857 efter rektorn

i nya elementarskolan i Stockholm P. E. Svedbom, 2:o 1882, efter byråchefen i järnvägsstyrelsen C. Limnell. Mecenat. »Den lilla rektorskan». *32.*
Lindblad. Officer vid Finska landtvärnet. *4.*
Lindblom, Jacob Axelsson, f. 1746, d. 1819. Ärkebiskop. Ledamot af Sv. akad. *8, 12, 15, 23, 41.*
Lindblom, Sophia Ulrika, född Söderberg, f. 1757, d. 1830. Gift med föregående. *15.*
Linné, Carl von, d. ä., f. 1707, d. 1778. Professor i medicin och naturalhistoria, arkiater. *14, 25, 40, 41, 42.*
Linné, Carl von, d. y., f. 1741, d. 1783. Professor, faderns efterträdare. *14.*
Livijn, Claës Johan, f. 1781, d. 1844. Krigshofrättsråd, generaldirektör öfver fängelserna, vitter och politisk författare. *39.*
Lundström, Anders, f. 1744, d. 1811. Professor i juridik vid Upsala univ. *12.*
Lundvall, Carl Johan, f. 1775, d. 1858. Professor i latinsk vältalighet och poesi vid Upsala univ. Rector magnificus 1820—27. Kyrkoherde i Munktorp af Vesterås stift. *21.*
Löwenhielm, Carl Gustaf, f. 1790, d. 1858. Grefve. General-löjtnant, diplomat. *33.*
Löwenhielm, Sewerin, f. 1778, d. 1826. Teologie adjunkt vid Upsala univ., prost. *33.*

Magliabecchi, Antonio, f. 1633, d. 1714. Italiensk bibliograf. *39.*
Malmerfelt, Olof, f. 1763, d. 1829. Stallmästare och ridlärare vid Upsala univ. *22.*
Mannerheim, Carl Wilhelm, f. 1792, d. 1830. Friherre. Häradshöfdings n. h. o. v., postmästare i Mariefred. *34.*
Mannerheim, Gustaf Ulrik, f. 1789, d. 1859. Friherre. Ryttmästare. Den föregåendes broder. *34.*
Martin, Carl Roland, f. 1787, d. 1863. Med. dr., chir. magister, provincial-läkare i Nyköping. *24.*
Martin, Elias, f. 1739, d. 1818. Historie-, genre- och landskapsmålare. *36.*
Mennander, Carl Fredrik, f. 1712, d. 1786. Ärkebiskop. *41.*
Metternich, Clemens Wenzel Nepomuk Lothar, furste, f. 1773, d. 1859. Österrikisk statsman, *36.*
Mineur, M:lle. Se: Leufgren, A. C., f. Mineur.
Morén, Thorbjörn, f. 1781, d. 1843. Professor i teologi vid Upsala univ., kyrkoherde i Karlskoga. *31.*
Murray, Adolf, f. 1751, d. 1803. Professor i anatomi och kirurgi vid Upsala univ. *14, 40.*
Mörner, Carl Gabriel, f. 1737; d. 1828. Grefve. Hofmarskalk. *19.*
Mörner, Carl Otto, f. 1781, d. 1868. Friherre. Öfverste, tullinspektor, den s. k. »kungamakaren». *39.*

Nackreij, Christian Niclas v., f. 1790, d. 1826. Major. *17, 35.*
Nackreij, Sophia Theodora v., född Boëthius, f. 1792, d. 1875. Gift med föregående, dotter till professor Dan. Boëthius. *17, 35.*
Napoleon I, f. 1769, d. 1821. Fransk kejsare. *13, 24.*
Napoleon II, f. 1811, d. 1832, den föregåendes son. Hertig af Reichstadt. *32.*
Neikter, Jacob Fredrik, f. 1744, d. 1803. Professor Skytteanus vid Upsala univ., kulturhistoriker, universitetsbibliotekarie. *19.*
Nikolaus I, f. 1796, d. 1855. Rysk kejsare. *36.*
Nordenfelt, Olof, f. 1790, d. 1843. Kammarherre, diplomat, bruksägare. *39.*
Nordenstolpe, Anders Georg Magnus, f. 1789, d. 1861. Justitieråd. *35.*
Nordenstolpe, Magnus Bleckert, f. 1786, d. 1853. Hofsekreterare. Bror till föregående. *35.*
Nordin, Carl Gustaf, f. 1749, d. 1812. Biskop öfver Hernösands stift. *8.*
Nordmarck, Zacharias, f. 1751, d. 1828. Professor i fysik vid universitet i Greifswald, sedermera i samma ämne vid Upsala univ., astronom. *17.*

Opphoff, Carl Adolf, f. 1788, d. 1868. Med. dr., chir. mag., regementsläkare. *24.*

Palmberg, Lars Johan, f. 1713, d. 1804. Teol. professor, domprost i Upsala. *8.*
Palmblad, Leonard, d. 1834. Protokollssekreterare. *37.*
Palmblad, Wilhelm Fredrik, f. 1788, d. 1852. Literaturhistoriker, geograf, vitter författare, professor i Upsala. Bror till föregående. *37.*
Palmstjerna, Nils Fredrik, f. 1788, d. 1863. Friherre. Diplomat, minister i Österrike och Ryssland, general-löjtnant. *36.*
Passén, Anders Wilhelm, f. 1771, d. 1806. Kyrkoherde i Östra Ryd socken af ärkestiftet. *32.*
Paul I, f. 1754, d. 1801. Rysk kejsare. *6.*
Pauli, Johan Christopher, f. 1743, d. 1823. Grosshandlare i Stockholm, bruksägare. *35.*

Pennant, Thomas, f. 1726, d. 1798. Engelsk naturforskare. *11, 12.*
Pfeiffer, Johan, f. 1731, d. 1806. Med. dr. Assessor i collegium medicum, redaktör för Dagligt Allehanda. *11.*
Pipping, Fredrik Vilhelm, f. 1783, d. 1868. Professor i lärdomshistoria vid Helsingfors univ., universitetsbibliotekarie i Åbo och Helsingfors. *25.*
Platen, Baltzar Bogislaus von, f. 1766, d. 1829. Grefve. Statsman, sjöofficer, Göta kanals grundläggare. *8, 35.*
Plomgren, Anders Erland von, f. 1788, d. 1808. Officer, död af blessyrer erhållna vid Wirta pass i Finland, enl. Anrep. 15/4 1809. *36.*
Ponte Corvo, Prinsen af. Se: Karl XIV Johan.
Porath, Christopher. Officer, lärare i fäktning vid Upsala univ. *22.*

Raab, Anna Johanna, född Westerlund, f. 1771, d. 1839. Moder till efterföljande. Kammarfru vid kungl. hofvet. *5.*
Raab, Arvid Axel, f. 1793, d. 1836. Militär. Bellmanssångare. *5.*
Rabenius, Lars Georg, f. 1771, d. 1846. Professor i juridik vid Upsala univ. *13.*
Regnér, Lars, f. 1746, d. 1810. Professor i astronomi vid Upsala univ. *19.*
Regnér, Ulrika, född Hallén. Gift med föregående. *19.*
Rehnberg, Ulrika Eleonora, Se Kolmodin, U. E., f. Rehnberg.
Rislachi, Gabriel Gamaliel, f. 1765, d. 1808. Med. dr., chir. mag., 1:ste lifmedikus och 1:ste fältläkare. Finne. *23.*
Rom. Konungen af. Se: Napoleon II.
Ronnels, f. på 1700-talet, bosatt på St. Barthelemy, onkel till J. Seys. *4.*
Rosbeck, Magnus Michael, f. 1786, d. 1839. Hofrättsråd vid k. Svea hofrätt, protokollssekreterare i justitierevisionen. *39.*
Rosenblad, Mathias, f. 1758, d. 1847. Grefve. Statsman, justitiestatsminister. *35.*
Rosén von Rosenstein, Carl, f. 1766, d. 1836. Ärkebiskop. *22.*
Rosenstein, Nils Rosén von, f. 1752, d. 1824. Statssekreterare, filosof, vältalare. Ledamot af Sv. akad. *6, 37.*
Rudenschöld, Magdalena Charlotta, f. 1766, d. 1823. Hoffröken hos prinsessan Sofia Albertina. *33.*
Rääf af Småland, Leonhard Fredrik, f. 1786, d. 1872. Politiker, kulturhistoriker, folklorist. *34, 37.*
Sagström, Mikael Johan, f. 1737, d. 1817. Prost och kyrkoherde i Wänge pastorat af ärkestiftet. *39, 40.*
Sagström, Sofia Maria, född Stenius. Prostinna, gift 1802 med föregående. *40.*
Sandberg, Johan Gustaf, f. 1782, d. 1854. Professor vid Fria konsternas akad., historie- och porträttmålare. *12.*
Schantz, Gustaf von, f. 1775, d. 1847. Expeditionssekreterare i ecklesiastikdepartementet med kanslråds titel, vitterhetsidkare och politisk skriftställare. *20.*
Schilling, Olof, f. 1758, d. 1829. Astronom, observator. *19.*
Schinkel, David, f. 1743, d. 1807. Kommerseråd. *37, 38.*
Schinckel, Johan Fredrik von, f. 1781, d. 1840. Kammarherre. *30, 38.*
Schröderheim, Bror Herman, f. 1788, d. 1862. Aktuarie i rikets ständers bank. Brorson till följande. *35.*
Schröderheim, Elis, f. 1747, d. 1795. Statssekreterare, hofkansler, landshöfding i Upsala län, vitterhetsidkare. Ledamot af Sv. akad. *35.*
Schröderheim, Göran Ulrik, f. 1786, d. 1861. Hofpredikant, prost och kyrkoherde i Skånella och Norrsunda pastorat af ärkestiftet. Bror till näst föregående. *35.*
Schulzenheim, David von, f. 1788, d. 1848. Friherre. Statsråd, president i bergskollegium. *21, 34.*
Schwerin, Fredrik Bogislaus von, f. 1764, d. 1834. Grefve. Teol. dr., prost och kyrkoherde i Sala, politiker. *35.*
Schwerin, Philip Bogislaus von, f. 1790, d. 1865. Grefve. Öfverste i generalstaben. Son till föregående. *35.*
Schwerin, Wilhelm Johan Ludvig von, f. 1792, d. 1808. Grefve. Underlöjtnant vid artilleriet, afled af blessyrer erhållna vid Oravais. Son till näst föregående. *35.*
Schwerin, Wilhelmina Charlotta, f. 1789, d. 1864, gift 1820 med öfverstelöjtnanten Ax. Wilh. Söderhjelm. Syster till föregående. *35.*
Schönström, Peter, f. 1766, d. 1838. Öfverste, politiker. *28.*
Seys, Jacobus. Student vid Upsala univ., född på ön S:t Eustache i Vest-Indien. *4, 5, 24.*
Silfverschöld, Nils August, f. 1787, d. 1878. Friherre. Godsägare. *33.*
Sjöbring, Pehr, f. 1776, d. 1842. Adjunkt, senare professor i orientaliska språk vid Upsala univ. *41.*
Sophia Albertina, f. 1753, d. 1829. Svensk prinsessa, dotter till Adolph Fredrik och Lovisa Ulrika. *34.*
Sophia Magdalena, f. 1746, d. 1813. Drottning af Sverige, född dansk prinsessa, Gustaf III:s gemål. *23, 40.*
Sparre, Fredrik, f. 1731, d. 1803. Grefve. Rikskansler, den s. k. »Riskanslern». *33.*

Sparre, Gustaf (Gösta) Adolf, f. 1787, d. 1812. Grefve. Kammarjunkare, kanslist vid kanslistyrelsen. Son till föregående. Död för egen hand. *33*.

Spens, Carl Gustaf, d. ä., f. 1743, d. 1816. Grefve. Lagman, vice landshöfding i Vesterås län. *34*.

Spens, Carl Gustaf, d. y., f. 1792, d. 1844. Grefve. Major och öfverstelöjtnant vid topografiska kåren. Son till föregående. *34*.

Spens, Jacob Melcher, f. 1791, d. 1849. Grefve. Häradshöfding i Upland. Bror till föregående. *34*.

Sprinchorn, Gustaf Ernst, f. 1780, d. 1823. Legationsprest i Konstantinopel. Sedermera kyrkoherde i Sunnersberg, Skara stift. *38*.

Stackelberg, Robert Gustaf, f. 1784, d. 1837. Friherre. 1812 utnämnd till guvernör på St. Barhelemy. Öfverste i armén. Död i Stockholm. *33*.

Stedingk, Kurt Bogislaus Ludvig Christoffer von, f. 1746, d. 1837. Grefve. Fältmarskalk, ambassadör i S:t Petersburg. *32*.

Stenius. Kapten i fransk tjänst. *40*.

Steuch, Johan Henrik, f. 1790, d. 1821. Kammarherre, protokollssekreterare. *35*.

Steuch, Maria Lovisa, född Pauli, f. 1793, d. 1879. Den föregåendes hustru. *35*.

Stjerncrona, David, f. 1786, d. 1845. Friherre. General-löjtnant, öfverhofjägmästare. *32*.

Stiernstolpe, Jonas Magnus, f. 1777, d. 1831. Expeditionssekreterare, skald, öfversättare. *28*.

Stridsberg, Carl, f. 1735, d. 1819. Lektor vid gymnasiet i Hernösand. *8*.

Stål, Axel Samuel, f. 1787, d. 1875. Språklärare med professors titel, lärare i svenska språket för sedermera drottning Josefina. *27*.

Svanborg, Andreas, f. 1770, d. 1812. Professor i orientaliska språk vid Upsala univ. *20*, *23*.

Swartz, Olof, f. 1760, d. 1818. Professor i botanik vid K. Sv. Vetenskapsakad. och Karolinska institutet. *41*.

Tegnér, Esaias, f. 1782, d. 1846. Biskop, skald. Ledamot af Sv. akad. *6*.

Tersmeden, Jacob Johan, f. 1785, d. 1858. Öfverste, general-adjutant, kammarherre. *34*.

Themptander, Sven, f. 1779, d. 1848. Professor i juridik vid Upsala univ., sedermera justitieråd. *22*.

Thorild, Thomas, f. 1759, d. 1808. Filosof, skald, polemiker. *11*, *12*.

Thunberg, Carl Petter, f. 1743, d. 1828. Professor i botanik vid Upsala univ., läkare. *14*, *19*, *41*.

Thyselius, Pehr, f. 1769, d. 1838. Filolog, literaturhistoriker, professors titel, politiker, biskop öfver Strängnäs stift. *20*, *21*.

Tingstadius, Johan Adam, f. 1748, d. 1827. Professor i teologi vid Upsala univ., filolog, biskop öfver Strängnäs stift. Ledamot af Sv. akad. *20*.

Tingstadius, Lars Christian, f. 1750, d. 1832. Professor i anatomi och kirurgi i Stockholm, medicinalråds n. h. o. v. *20*.

Trafvenfelt, Lars Ludvig, f. 1784, d. 1832. Kornett vid livreg:tes kyrassiärer, biträdande ridlärare vid Upsala univ. Sist öfverstelöjtnant och postmästare i Grisslehamn. *22*.

Tranér, Johan Vindician, f. 1770, d. 1835. Filolog, skald, öfversättare, adjunkt i latinska språket med professors titel, kyrkoherde i Söderköping. *21*.

Troil, Uno von, f. 1746, d. 1803. Ärkebiskop. *22*, *23*.

Tuné, Carl Fredrik Vilhelm, f. 1790, d. 1854. Öfverste och chef för Vestmanlands reg:te. *37*.

Törnqvist, Anders Gustaf, f. 1775, d. före 1856. Med. dr. i Greifswald, skall slutl. varit postmästare. Ännu i statskalendern för 1870 omnämnes denne bland utländske Vasariddare som »Polsk sekreterare». *36*.

Ulfsparre, Carl Gustaf, f. 1790, d. 1862. Kammarherre, 1:e expeditionssekreterare. *34*.

Ulfsparre, Georg, f. 1790, d. 1866. President i statskontoret, memoarförfattare. Kusin till föregående. *34*.

Wahlenberg, Georg (Göran), f. 1780, d. 1851. Professor i medicin och botanik vid Upsala univ. Rector magnificus 1831. *21*, *41*, *42*.

Wahrendorff, Anders von, f. 1787, d. 1820. Tysk riksfriherre. Kammarjunkare. *36*.

Wahrendorff, Axel von, f. 1790, d. 1851. Tysk riksfriherre. Diplomat, chargé d'affaires i Brüssel, kammarherre. Kusin till föregående. *36*.

Wahrendorff, Martin von, f. 1789, d. 1861. Tysk riksfriherre. Hofmarskalk, bruksägare. Bror till näst föregående. *36*.

Wahrendorff, Nils Robert von, f. 1794, d. 1827. Tysk riksfriherre. 1:e expeditionssekreterares n. h. o. v. Bror till föregående. *36*.

Wallenberg, Jacob, f. 1746, d. 1778. Kyrkoherde i Mönsterås, Kalmar stift, vitter författare, humorist. *21*.
Wallmark, Peter Adam, f. 1777, d. 1858. K. bibliotekarie med kansliråds titel, vitterhetsidkare, publicist. *35*.
Walmstedt, Lars Petter, f. 1782, d. 1858. Professor i kemi vid Upsala univ. Rector magnificus 1829. *29*.
Wasa, Prins af. Se: Gustaf, prins af Wasa.
Wennerström, M:lle. Bosatt i Upsala. *18*.
Westerstrand, Sven Peter (Pehr), f. 1785, d. 1857. President i Statskontoret, direktör vid K. M:ts hofkapell och spektakler, vitterlekare. *37*.
Westman, Clara. Se: Hedin, Clara Elisabeth, f. Westman.
Wetterstedt, Eric af, f. 1736, d. 1822. Friherre. Landshöfding i Upsala län, presidents n. h. o. v. 7.
Wigelius. Bokauktionsnotarie i Upsala. *39*.
Wijkman Caspersson, Sven, f. 1754, d. 1839. Biskop i Vesterås stift, politiker. *9*, *10*.
Willebrand, Ernst Fredrik von, f. 1787, d. 1837. Friherre. Major vid Uplands reg:te. *34*.
Willebrand, Ernst Gustaf von, f. 1751, d. 1809. Friherre. Landshöfding i Åbo län, generalmajors n. h. o. v. Fader till föregående och nästföljande. *34*.
Willebrand, Johan Reinhold von, f. 1789, d. 1852. Friherre. Öfverste i Uplands reg:te. *34*.
Willebrand, Ulrika Magdalena von, född Björkman, f. 1789, d. 1860. Friherrinna, gift med öfverste Ernst Fr. v. W. *34*.
Winbom, Johan, f. 1746, d. 1826. Professor i teologi vid Upsala univ., domprost. *9*.
Winge. Magister vid Storskolan i Stockholm. *4*.
Wingård, Johan Didrik af, f. 1778, d 1854. Major, landshöfding öfver Värmlands län, statsråd, skriftställare. *30*.
Wretman, Johan, f. 1789, d. 1856. Hofrättsråd i Svea hofrätt, lagman i Vesternorrlands lagsaga. *24*.
Wright, Ulrika Eleonora, född von Fersen, f. 1749, d. 1810. Grefvinna. Gift 1:o med Friherre Nils v. Höpken, 2:o med öfverste Georg Jonas von Wright. *26*,

Yckenberg, Charlotta (Lotta). Dotter till nästföljande. *26*, *27*.
Yckenberg, Sven Petter, f. 1729 el. 1732, d. 1800. Borgmästare i Upsala, beryktad som olycklig talare. *26*, *27*.

Zetterström, Carl, f. 1767, d. 1829. Med. dr., professor i medicin vid Upsala univ. *15*, *40*.

Åkerman, Jacob, f. 1770, d. 1829. Med. dr., professor i anatomi och kirurgi vid Upsala univ. *14*, *15*.

Ödmann, Elisabeth, född Myrin. Gift med professor Samuel Ödmann. *10*, *12*.
Ödmann, Maria Charlotta, se: Leufvén, M. C., f. Ödmann.
Ödmann, Samuel Lorenz, f. 1750, d. 1829. Professor i teologi vid Upsala univ., naturforskare, reseskildrare, psalmdiktare och tonsättare. *10*, *11*, *12*.
Oehlenschlæger, Adam Gottlob, f. 1779, d. 1850. Dansk skald. *30*.
Östmark, Johan Peter. Källarvärd i Upsala. 7, *38*.

Prinsessan Ulrika Eleonoras dagboksanteckningar för 1709

Meddelade af E. W. Dahlgren

I Skara stiftsbibliotek finnes en almanack, som enligt traditionen skall hafva tillhört Aurora Königsmarck. Med anledning af det ökade intresse, som hennes person ådragit sig genom grefve Birger Mörners nyligen utkomna arbete, begärdes denna almanack till låns för Kungl. biblioteket, en begäran som stiftsbibliotekarien A. V. Lundqvist genast beredvilligt efterkom. Den lilla boken befanns vara ett interfolieradt exemplar af »Samuel Kroks Chronologiske Almanach på Året efter Jesu Christi Födelse 1709», prydligt inbunden i blått siden med guldsnitt. På de hvita bladen finnas en mängd anteckningar, men vid en första blick på dessa igenkändes Ulrika Eleonoras välbekanta handstil, och en närmare undersökning af innehållet bestyrkte till fullo, att skriften härleder sig från denna prinsessa. Någon annan hänsyftning på Aurora Königsmarck, än att hennes syster Amalia två gånger omnämnes, förekommer icke i anteckningarna.

Man kunde vänta, att hvad Carl XII:s syster tecknat sig till minnes under det ödesdigra året 1709 skulle innebära ett icke ringa intresse, men så är knappast fallet. Från tilldragelserna vid Poltava omtalas endast konungens blessyr några dagar före slaget, och underrättelsen om hans ankomst till Bender föranleder ingen reflexion af systern. Häraf må man dock icke sluta till någon likgiltighet för hans öde; motsatsen antydes af de täta bref, ej mindre än 29 på hela året, som till honom affärdades än med finska än med tyska posten, om ock de flesta synas blott hafva varit rekommendationer för personer i hvarjehanda lefnadsställningar. Huruvida alla dessa bref nått sin bestämmelse är icke bekant; af konungens svar tyckes framgå, att detta varit händelsen endast med ett fåtal; i hvarje fall finnes intet af Ulrika Eleonoras bref till Carl XII från 1709 i behåll.

Om upplysningar af allmännare intresse saknas, så synas dock notiserna om hofvets sysselsättningar och de små bidragen till tidens personhistoria kunna förtjäna att uppmärksammas. Prin-

sessans anteckningar meddelas därför här in extenso med några förklarande noter hämtade ur lätt tillgängliga källor; där dessa ej räckt till, har utgifvaren kunnat tillgodogöra sig upplysningar af grefve C. M. Stenbock och förste arkivarien Th. Westrin. Skriften har ej öfverallt varit lätt att tyda, särskildt där anteckningar för ett senare datum blifvit tillfogade mellan de förutgående; i några fall hafva alla tolkningsförsök varit resultatlösa. Den kronologiska följden är ej städse strängt iakttagen i originalet; detta återgifves här i oförändradt skick.

---

p d. 5. Januarij. 1709. skrifwit åt Kungen med finska posten.

p. än den 5. Januarij. 1709. skrifwit till Sundby och swarat Erik Sparre på sitt Ny Åhrs och Condolence bref.[1]

p. än d. 5 Januarij. 1709. swarat Carl Gösta Soop på sitt Ny-Åhrs, och Condolence bref.[2]

p. d. 6 Januarij. 1709. geantwortet die Princesse Marie Elisabeth auff ihren Neu Jahrsbrief.[3]

p. d. 9. Januarij: 1709. gick iag till Gudz bord här i Staden.

p. d. 10. Januarij. 1709. blef Jean Eleonore de la Gardie, Gref Eric Steenboks Grefwinna begrafwen i Sanct Jacobs kiörckia.[4]

p. d. 12. Januarij. 1709. skrifwit åt Kungen med finska posten.

p. d. 13. Januarij. 1709. bekom iag bref af Drottningen Anna utaf Engeland, notification och Condolence på fransöska öfwer hennes herres min morbroders död.[5]

Än d. 16. Januarij. 1709. swarat drottningen af Engeland på dess bref.

p. än d. 13 Januarij. 1709. swarat på fransöska Grefwinnan Emelie von Königsmark på sitt nyåhrsbref.[6]

p. d. 13. Februarij. 1709. skrifwit drottning anna af Engeland till på fransöska, notificerandes min Systers död.[7]

---

[1] Friherre, sedermera grefve Erik Sparre af Sundby, död som fältmarskalk 1726.

[2] Friherre Carl Gustaf Soop, kammarherre hos drottning Hedvig Eleonora, landshöfding i Skaraborgs län, död 1711.

[3] Maria Elisabeth, hertiginna af Holstein-Gottorp, abbedissa i Quedlinburg född 1678, död 1755.

[4] Grefve Erik Gustaf Stenbock, öfverkammarherre hos drottning Hedvig Eleonora; hans maka, Johanna Eleonora De la Gardie, afled i Stockholm den 27 dec. 1708.

[5] Drottning Annas gemål, prins Georg af Danmark, afled d. 28 okt. 1708; han var broder till drottning Ulrika Eleonora d. ä.

[6] Amalia Wilhelmina von Königsmarck var sedan 1703 änka efter generallöjtnanten grefve Carl Gustaf Lewenhaupt.

[7] Hertiginnan af Holstein-Gottorp Hedvig Sofia hade aflidit på Stockholms slott d. 11 dec. 1708.

p. d. 16. dito. geantwortet die Princesse Sophie Eleonore von Lünebourg und Bevern, auff ihren Neu Jahrs brief.[8]
p. d. 16. dito, oder Januarij. 1709. wurd ich kranck.
d. 20. dito. comunicirt ich von Magister Daniel Norlind in mein bette.[9]
d. 19. dito. lät iag mig första gången åder på högra armen.
d. 26. dito. kom Gref Reventlow hjt.[10]
d. 30. dito. hälssade iag på honom.
d. 1. dito. [Februarii] War iag i döden siuck: men tacker Gud, som halp mig åter up igen.
d. 16. dito. skrifwit åt Kungen med finska posten, angåendes Drottning Anne af Engelandh bref till mig.
d. 13. dito. repondue la Rejne de Pologne sur sa lettre de Condolence sur la mort de ma soeur.[11]
p. d. 3. Marttii 1709. geantwortet Princesse Sophie Amalie von Wollffenbüttel auff ihren brief.[12]
d. 23. dito. [Febr.] skrifwit åt Kungen med finska posten för Enkie Drottningens Håff Junckare Palmfeldt.[13]
d. 2. dito [Martii] skrifwit åt Kungen med finska posten.
d. 8. dito. reste Gref Rehventlow bort till Holstein.
d. 9. dito. skar iag mitt håår af.
d. 14. dito. gick iag ut.
d. 16. dito. skrifwit åt Kungen med finska posten.
d. 17. dito. skrifwit swar åt Princesse Marie Elisabeth och åt Gräfwinnan Emelie von Königsmarck.[14]
d. p 19. dito. skrifwit åt Kungen med Tyska posten.
d. 27. dito. geantwortet die Princesse Auguste von Meklenbourg Güstreau.[15]
d. 3. dito. [Aprilis] skrifwit åt Kungen med Tyska posten.
d. 13. dito. skrifwit åt Kungen med finska posten.
d. 15. dito. gick iag här i staden till Guds bord.

---

[8] Sofia Eleonora, född 1674, död 1711, dotter af hertig Ferdinand Albert I af Braunschweig-Lüneburg-Bevern.

[9] Daniel Nordlindh blef 1701 hofpredikant och dog som biskop i Strängnäs 1728.

[10] Grefve Heinrich Reventlow, f. 1679, död 1732, diplomat i gottorpsk tjänst, svåger till Görtz; hans resa till Stockholm var föranledd af hertiginnan Hedvig Sofias död.

[11] Konung Stanislaus Leszczynskis gemål Catharina Opolinska.

[12] Född prinsessa af Holstein-Gottorp 1670, förmäld 1695 med hertig August Wilhelm af Braunschweig-Wolfenbüttel, död 1710; hon var brorsdotter till drottning Hedvig Eleonora.

[13] Gustaf Palmfelt, född 1680, sedermera president i kammarkollegium och riksråd, död 1744; känd såsom vitterhetsidkare.

[14] Se ofvan not 3 och 6.

[15] Augusta, född 1674, död 1756, dotter af hertig Gustaf Adolf af Mecklenburg-Güstrow och Magdalena Sibylla af Holstein-Gottorp, äldre syster till drottning Hedvig Eleonora.

d. 20. dito. skrifwit åt Kungen med finska posten för Hierners måg och för Stritsberg.[16]
d. 23. dito. skrifwit åt Kungen med post Jackten.
än d. 26. dito. skrifwit åt Kungen med samma postjackt för Gref Carl de la Gardie.[17]
d. 27. dito. döde Håff Cantzlaren Cojette.[18]
d. 28. dito. blef Sophia Wrede begrafwen i Sanct Jacobs kiörckio.[19]
d. 30. dito. War den första böndagen.[20]
d. 24. dito. hade Petrus Dahlborg slutit sin sidsta böönweckan här i slåttet.[21]
d. 4. dito. [Maji] döde Gref Nils Gyldenstolpe.[22]
d. 7. dito. skrifwit åt Kungen med finska posten för Grefwinnan Gyldenstolpe och hennes son.[23]
d. 9. dito. giorde Peter Dahlborg sin valets predickan.[24]
d. 11. dito. skrifwit åt Kungen med finska posten, ordres för den unga Gref Gyldenstolpe Vlric.
än d. 11. dito. beklagade wj Gräfwinnan Gyldenstolpe hennes Sorg.
d. 15. dito. stod iag fadder hoos general Major Hummerhielms dotter Sophie Vlrica, jämpte med drottningen.[25]
p. d. 18. dito. blef Erckie Biskopen begrafwen i Upsala.[26]
d. 21. dito. skrifwit åt Kungen med finska posten för Salig Magister Baschs Son.[27]

---

[16] Flera af Urban Hjärnes döttrar voro vid denna tid gifta; hvilken af hans mågar som åsyftas kan ej afgöras. — Stritsberg möjligen Haqvin Stridsberg, professor i Lund, sedermera domprost därstädes, död 1718.

[17] Grefve Adam Carl De la Gardie, öfverste, slutligen generallöjtnant, död 1721.

[18] Hofkanslern friherre Wilhelm Julius Coyet.

[19] Sophia Wrede, gift med den ofvannämnde grefve Erik Sparre af Sundby, dog den 14 dec. 1708.

[20] Den 30 april var en fredag, på hvilken veckodag böndagarna vid den tiden firades.

[21] Petrus Dahlborg, hofpredikant 1705, utnämnd till kyrkoherde i Stora Tuna i Dalarna 1708, död 1723.

[22] Kanslipresidenten grefve Nils Gyldenstolpe, född 1642.

[23] Den föregåendes hustru i andra giftet Margaretha Ehrensteen; deras son Ulrik Nils, kammarherre, född 1689, död 1768. Den 17 jan. 1711 skrifver konungen från Bender, att han anbefallt att grefvinnan Gyldenstolpe skulle få pension.

[24] Se ofvan not 21.

[25] Enligt Anrep hade generalmajoren frih. Alexander Hummerhielm och hans fru Catharina Margaretha Hägerflycht en dotter Ulrika, hvars födelseår icke uppgifves och som afled ogift. Uppgiften hos Anrep att deras dotter Hedvig Charlotta föddes d. 13 dec. 1708 kan, jämförd med ofvanstående datum, icke vara riktig.

[26] Ärkebiskopen Erik Benzelius dog d. 17 febr. 1709.

[27] Prinsessan har här först skrifvit Barkius, som hon sedan öfverstrukit och däröfver skrifvit början af ett annat namn, som likaledes öfverstrukits: det sist inskrifna namnet kan ej med säkerhet läsas.

d. 23. dito. giorde Magister Humla sin Introductions Prädickan.[28]
d. 24. dito. blef Magister Norlind introduserat här i Grummekeholms kiörckioherde.[29]
d. 28. dito. skrifwit åt Kungen efter kiörkans Präst, och blef dertil recommenderad Lars Lind Sudermannus för Magister Barkius, och swarat Gref Piper på sitt bref.[30]
p. än d. 28 Maij. bekom iag bref af Kungen, utaf d. 31. Mars i detta åhr, och beklagade med detsamma Sakens Stina Lillie Sorgen.[31]
p. d. 30. dito. besåg wj Gref Horns Jackter.[32]
d. 1. dito. [Juni] än skrifwit åt Kungen med samma postjackt.
d. 2. dito. geantwortet die Erb Printzessin von Wolffenbüttel.[33]
d. 10. dito. skrifwit åt Kungen för Stritzberg med Postjackten.
p. d. 15. Junij 1709. reste wj till Drottningholm. den 14 Junij skrifwit åt Kungen, och feliciteratt honom till sin födelsedag, som war den. 17. denna månaden med postjackten.[34]
p. d. 12. Junij. 1709 swarat Biskopen Sweberg utj Skara.[35]
d. 15 [?] Junij. war Magister Strenngh begrafwen, den samma war Peringschöld[36] .... iag bad.
p. d. 22. Junij. 1709. skrifwit med Post Jackten åt Kungen för Gräfwinnan Torstenson.[37]
än den samma åfwan stående Dito. tog Elfwers afsked. Envoyeen ifrån Mecklenbourg Sverin.[38]
p. d. 29. Junij. 1709. skrifwit åt Kungen med Postjackten för Musicanten Tomson.
d. 1. dito. och skrifwit åt Kungen med Post Jackten.

[28] Gustaf Adolf Humble, född 1674, hofpredikant 1709, slutligen biskop i Växjö, död 1741.

[29] Nordlindh (se ofvan not 9) hade i juni 1708 blifvit utnämnd till kyrkoherde i Riddarholmen (Gråmunkeholmen).

[30] Lars Lind, f. i Torshälla, prästvigd 1705, präst vid kungl. gardet, död 1716. — Nicolaus Barckius, född 1676, hofpredikant 1706, domprost i Västerås 1709, död som biskop därs ädes 1733. — Kungl. rådet grefve Carl Piper.

[31] Öfverstelöjtnanten Carl Philip Sack, g. m. grefvinnan Christina Beata Lillie, hade dött i Ukraina 1708. I Carl XII:s bref, dat. Budizie 3 mil när till Pultava d. 31 mars 1709, omtalas dock icke detta dödsfall (se: E. Carlson, Karl XII:s egenh. bref, s. 94).

[32] Den bekante Arvid Horn.

[33] Antagligen prinsessan Henrietta Christina, f. 1669, död 1753 som abbedissa af Roermonde.

[34] I almanackan har prinsessan understrukit torsdagen den *17 Botolphus* och därvid skrifvit »Kungens födelsedag».

[35] Jesper Svedberg.

[36] Johan Peringsköld, den kände fornforskaren; två ord därefter oläsliga.

[37] Kungl. rådet och presidenten grefve Anders Torstenson, död 1680, var gift med Christina Catharina Stenbock; hennes dödsår uppgifves icke hos Anrep.

[38] Elfwers obekant. Närvaron af någon mecklenburgsk envoyé i Stockholm 1709 har ej kunnat konstateras i riksarkivets handlingar.

p. d. 26. Junij 1709. war Hertigen, och iag wid Håpman Törnhielms gård Malmwick.[39]

p. d. 4. Julij. 1709. war Drottningen och wj alla wid samma åfwan nemde gård.

p. d. 8. Julij. 1709. reste wj till wårby.[40]

p. d. 9. Julij. 1709. reste wj til Swartsiö och besåge .... [resten oläsligt].

p. d. 10 Julij 1709. swarat Envoyen Robinson på sitt bref.[41]

p. än d. 10. Julij. 1709. reste och tog afsked Rumf Residenten ifrån Holland.[42]

p. d. 11. Julij. 1709. iaga wj här .... uppå Drottningholm.[43]

p. d. 12. Julij. 1709. wore wj till fadder budne hoos Lotta Liwe.[44]

p. d. 13. Julij. 1709. skrifwit åt Kungen med Post Jackten.

d. 8. dito. [Aug.] fiskade iag mestarfisk, som och d. 9. dito.

d. 12. dito. gick iag här wid Drottningholm till Gudz bord för Norlind.

d. 21. dito. skrifwit åt Kungen med Post Jackten.

p. d. 28. Junij. 1709. blef Konungen blesserat för Pultava och fick tidningar om Systers död.[45]

d. 25. dito. [Aug.] reste wi här i från Drottningholm, och till Carlberg.

d. 31. dito. fick tidningar om Konungens bessur [sic].

d. 4. dito. [Sept.] skrifwit åt Kungen.

d. 3. dito. kom wj in i gen till Staden.

d. 5. dito. Predickade docktor Hiser kiörkioherde i Stoora Kiörckian, här uppe på Slotte.[46]

d. 11. dito geantwortet die Erb Printzessin von Wolfenbüttel auff ihren beyden briefwe.[47]

---

[39] Prinsessans systerson hertig Carl Fredrik af Holstein-Gottorp, vid denna tid nio år gammal. — Hedvig Eleonoras hauptman i Drottningholms och Svartsjö län Mårten Törnehjelm bodde på Malmvik i Lofö socken.

[40] Vårby i Huddinge socken ägdes 1709 af majoren Magnus Oliveblads arfvingar.

[41] John Robinson, f. 1650, först kaplan vid engelska beskickningen i Stockholm, sedan envoyé, död som biskop af London 1723.

[42] H. Wilhelm Rumpf, holländsk envoyé i Stockholm 1706—1742.

[43] Anteckningen för d. 11 juli, delvis skrifven öfver den för följande dag, är nästan oläslig.

[44] Charlotta Ulrika von Liewen, g. 1708 med kammarherren hos drottning Hedvig Eleonora, sedermera riksrådet grefve Gustaf Bonde af Björnö; deras son Carl föddes d. 9 juli 1709, dog såsom kammarherre och lagman 1740.

[45] Denna anteckning är senare inskrifven, antagligen efter det prinsessan mottagit konungens bref från Bender af d. 9 aug. 1709, där han meddelar att han ryktesvis erfarit Hedvig Sofias död, och där nederlaget vid Poltava och hans egen blessyr i förbigående omtalas. Såsom bekant sårades konungen d. 17 juni, elfva dagar före slaget.

[46] Matthias Iser, f. 1645, pastor primarius i Stockholm, död som biskop i Västerås 1725. [47] Se not 33.

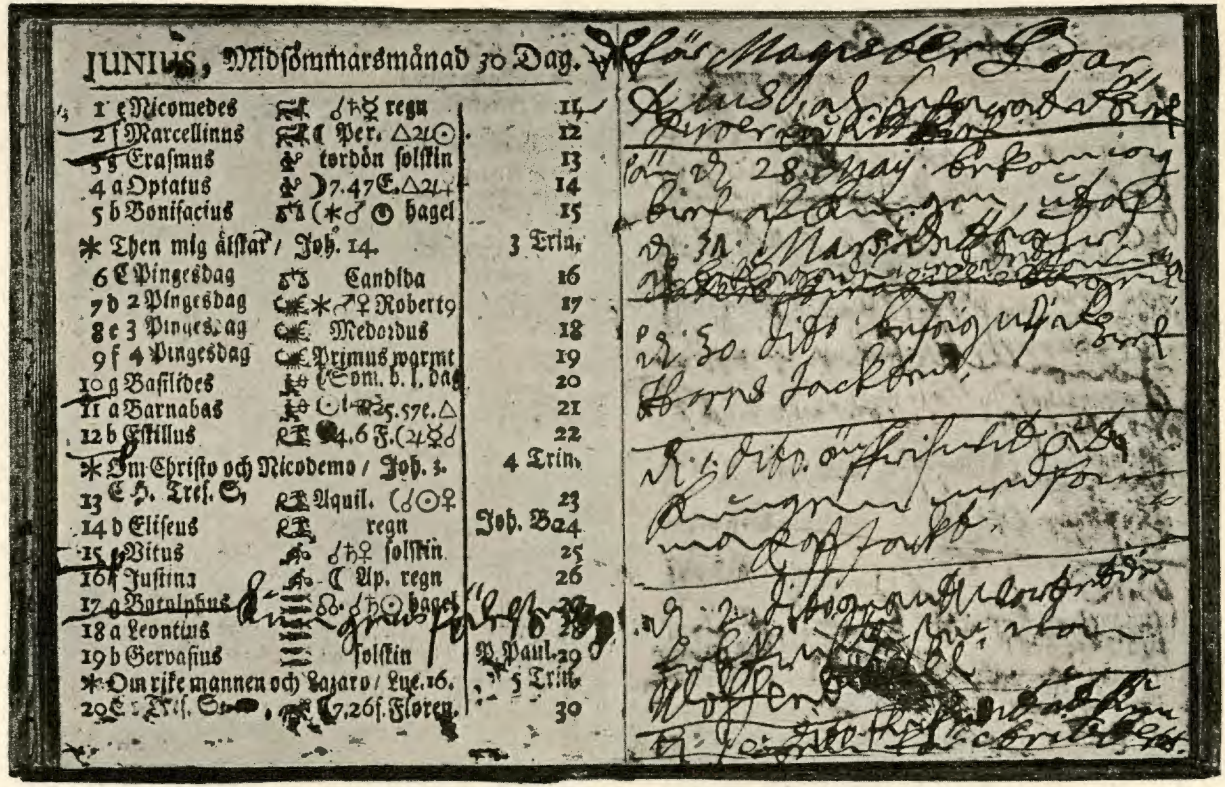

JUNIUS, Midsommarsmånad 30 Dag.

1 e	Nicomedes	regn	11
2 f	Marcellinus	Per.	12
3 g	Erasmus	tordön solskin	13
4 a	Optatus	7.47 E.	14
5 b	Bonifacius	hagel	15
* Then mig älskar / Joh. 14.			3 Trin.
6 c	Pingesdag	Candida	16
7 d	2 Pingesdag	Robert	17
8 e	3 Pingesdag	Medardus	18
9 f	4 Pingesdag	Primus varmt	19
10 g	Basilides	Som. b. l. dag	20
11 a	Barnabas	5.57 e.	21
12 b	Estillus	4.6 F.	22
* Om Christo och Nicodemo / Joh. 3.			4 Trin.
13 c	H. Tref. S.	Aquil.	23
14 d	Eliseus	regn	Joh. Bap. 24
15 e	Vitus	solskin	25
16 f	Justina	Ap. regn	26
17 g	Botolphus		27
18 a	Leontius		28
19 b	Gervasius	solskin	P. Paul. 29
* Om rike mannen och Lazaro / Luc. 16.			5 Trin.
20 c	Tref. S.	7.26 f. Floren.	30

Två sidor i Ulrika Eleonoras almanack.

den. 11. dito [Oct.] skref iag under twå qwartaller för Barcken på hans Löhn.[48]

d. 25. dito. tog wj kläde och håårflor med snibban på drottningens dag så att sorgen effter Syster blef minskad.[49]

d. 26. dito. kom General Major Maijerfeldt hjt med bref från Kungen af d. 9. Augusti utur Bender.[50]

d. 27. dito. swarat kungen på sitt bref, och för de la gardie, och med tyska posten.[51]

encore d. 27. dito. réponduë Monsieur Henri Gustave Müller sur sa lettre.[52]

e. 3. dito. [Nov.] réponduë la Rejne de Pologne sur sa lettre par Monsieur Cronstierna son chambellan.[53]

än d. 3. dito. skrifwit åt Kungen med Högwald med en berend Högwald som reste först d. 11. dito.[54]

d. 4. dito. gaf drottningen mig en Carnariefugel, sedan döde han den 10. dito.

d. 11. dito. än skrifwit åt Kungen B i B[ender].

d. 12. dito. bekom iag en annan Carnariefugel.

le 27. dito. réponduë Mamoiselle la Comtesse Charlotte Oxenstierna à sa lettre.[55]

d. 1 dito. [Dec.] skrifwit åt Kungen för Printzen af Melito.[56]

d. 4. dito. gick iag till Gudz bord här i Staden för Molin, sidsta gången.[57]

d. 23. dito. bekom iag en mercurius af hertigen, och dagen dereffter hans Portrait.

---

[48] Samuel Barck, hofråd hos drottning Hedvig Eleonora, sedermera riksråd och grefve, död 1743.

[49] Hedvig Eleonoras födelsedag var den 23 oktober.

[50] Carl XII:s genom Meijerfeldt hemförda bref är tryckt af Ernst Carlson (Kon. Karl XII:s egenh. bref, s. 96).

[51] Antagligen den ofvan nämnde Adam Carl De la Gardie, se not 17.

[52] Statssekreteraren Gustaf Henrik von Müllern vistades 1709 hos konungen i Bender.

[53] Friherre Mårten Cronstierna, f. 1682, kammarherre hos konung Stanislaus, död som generalmajor i svensk tjänst 1752.

[54] Registratorn vid livländska expeditionen i kanslikollegium Bengt Högwall, död 1714 i Turkiet.

[55] Förmodligen Catharina Charlotta Oxenstierna, f. 1672, död ogift 1727, dotter af kanslipresidenten grefve Bengt Oxenstierna och hans andra hustru Magdalena Stenbock.

[56] Alexander Artsjelovitj, son af en furste af Georgien, kallad prinsen af Meliten, tillfångatagen vid Narva 1700, död i Piteå 1711. I bref från Bender af den 19 dec. 1710 uttalade konungen vissa betänkligheter mot att bifalla änkedrottningens och prinsessans begäran att prinsen af Meliten skulle få hemresa på parole eller utväxlas (Karl XII:s egenh. bref, s. 105).

[57] Laurentius Molin, f. 1657, öfverhofpredikant, teol. professor och domprost i Uppsala, död 1723.

Omkring ett damporträtt af Breda

(C. F. v. Breda: Frih:an Harriet Silfverhielm. Kapten Vilh. Nauckhoffs saml. Stockholm.)

Af **S. Sbm.**

Vidstående bild återger porträtt af Friherrinnan Harriet Silfverhielm, g. m. svenska sändebudet i London 1795—1807, Baron Göran Ulrik S. Den unga damen är målad i en högst romantisk attityd, hvilken påminner något om en antik Apollo Kitaroedo's och sannolikt åsyftar att framställa henne som Sappho. Ljuset faller blekt och månskensaktigt öfver den hvitklädda, mjuka gestalten, som tecknar sig i luftig silhouett mot fonden, där bruna höstlöf, blå himmelsfläckar och ett violett stycke landskapsvy bryta sig mot hvarandra. Det gyllenröda håret sammanhålles kring hjässan af ett ljusblått band och ligger f. ö. i ostyriga lockar ned öfver panna och skuldror. De oregelbundet vackra dragen skimra af ett inspireradt uttryck. Hon öppnar munnen som i sång och de stora, svärmiska ögonen se ej på den gyllene lyran, som hon håller framför sig. Hela denna bild, där den unga gestalten sväfvar förbi oss mera som ett sällsamt andeväsen än en människa af jordisk materia, där stämningens diffusa lyrik framhäves af konstnärens fria penselföring och af koloritens öfverflöd, allt kommer oss att tro att målningen stammar från någon af 1700-talets engelska porträttromantici, en Reynolds, Gainsborough eller ändå hellre John Hoppner. Porträttet är emellertid signeradt 1795 af en utmärkt lärjunge till dessa, ingen mindre än Carl Fredrik von Breda,[1] som då ännu vistades i London.

Söka vi upp Göran Ulrik i Anreps Sv. Adelns ättartaflor få vi veta att han var gift 1) m. ett Engelskt Fruntimmer, 2) 1807 m. Anna Ch:a Sofia Adelmark. Wasastjärna ger oss, något förvanskadt, den första fruns namn: Harriet Mathen, dotter af en engelsk präst, och datum för vigseln d. 29 maj 1794. En svensk

[1] Breda målade också ett porträtt af hennes mor Mrs Mathew, född Shaw, hvilket finnes graverat i en mezzotint af S. W. Reynolds.

diplomat och friherre, som gifter sig på 1700-talet med en engelsk prästdotter — vär fantasi frestas att dra slutsatser om en romantisk kärlekssaga från »det ömma hjärtats» tid. Detta förnekas ej heller af det lilla vi veta om deras historia.

Göran Ulrik Silfverhielm hade en ungdomshistoria med skiftningar af det slag, att vi förstå att hans natur måste varit en mycket känslig ressonansbotten för de romantiska tidsvågor som upprörde och tjusade epokens mänsklighet.

Genom sin mor, som var född Unge och prästdotter, räknade han ganska nära släktskap med Emanuel Svedenborg, till hvars religiösa idéer han blef en svärmisk anhängare. Vi torde få antaga att det starkt känslobetonade i hans lynne öfvervägande var ett arf från mödernet. På fädernet härstammade han från militärer i flera led, och vi se honom först inne på officersbanan, i det han vid unga år blir fänrik vid Östgöta kavalleri. 1787 finna vi honom emellertid som hofpredikant, från hvilken verksamhet han snart nog tycks återgå till militära sysslor för att till sist välja den diplomatiska banan, där han avancerar rätt snart, ej så litet tack vare hertigen-regentens sympatier för hans mysticism. Efter att ha tjänstgjort i kabinettet för de utrikes ärendena och som legationssekreterare i London, blir han 1795 chargé d'affaires, 1802 minister-resident och 1803 envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire vid engelska hofvet. Härifrån tar han afsked 1807 och reser hem till Sverige för att ägna sig åt inrikes politik och privata sysslor. Han dog d. 10 sept. 1819, 57 år gammal.

Redan tidigt för hans läggning och intressen honom samman med de sentimentala kretsarna af dåtidens litterata Stockholm och vi möta hans namn emellanåt i memoarer och bref från 1790-talet. Han beundrar Sturm-und-Drang-litteraturen, han svärmar för Thorild och skrifver och utger själf, dock mest öfversättningar. 1789 ger han ut »Samlingar för hjertat och snillet», en sorts antologi af mestadels tyska författare med religiös och och känslosam grundton. Han arbetar också för att introducera Kotzebue i Sverige och planerar för egen del stora dramer. Gubben Giörwell skrifver i ett bref till sin »lilla söta Stafva» d. 7 juni 1791: — »Följande måndagen var unge baron Silfverhielm hos oss. Såsom han skall blifva allting, har han nu också blifvit poet, och skrifver på en drame öfver en svensk sujet, eller Engelbrekt, som var för flera hundra år sedan en stor härhöfvidsman, det vill säga general, emot en oduglig konung, nämligen den så kallade Erik från Pommern, och mot andra våldsamma herrar.

HARRIET SILFVERHIELM

PORTRÄTT AF C. F. V. BREDA. TILLHÖR KAPTEN VILH. NAUCKHOFF

Du bör förstå mig, att han försvarade folket mot dem. En drottning Philippa den tidens dygdemönster, en konung Carl Knutsson, storsint och verksam för sitt rike, men alltid hindrad af sina herrar, Christer Nilsson, en illparig statsman, en très-intriguante hofmästarinna, en aimabel hoffröken eller jungfru, som de då hette, förmodligen också voro — af allt detta och flera behagliga ingredienser skall nu denna nya rikstapet hopväfvas. Blir den till salu, skall du visserligen få en med till att ornera ditt lilla kabinett. — — — Baron Silfverhielm kom åkande i sitt ekipage med sina bägge adonisar bakpå: Ty bevars, att unge herrn skulle i så vackert väder komma, liksom andra gåendes. *Du vet att han skall möta sin engelska fästmö i Italien* — jag må icke tro för att låta viga sig af påven — men i vägen besöker han konungen i Spa.»

Hur det gick med Göran Ulriks italienska kärleksresa få vi inte veta något om hos Giörwell. Nästa gång han åter skymtar förbi i de många epistlarna från Kaptensudden och Stockholm, är i det uppskakande bref, där pappa Giörwell med en svärmisk grymhet, som i sitt utförliga fasthållande af hvarje gräslig detalj tangerar perversion, skildrar den olycklige Johan Jakobs afrättning. Silfverhielm var vid detta tillfälle befälhafvare för eskorten, ett underligt uppdrag för den känslige unge officern, i synnerhet som han varit regementskamrat med Anckarström och sannolikt umgåtts med honom i den Giörwellska kretsen.

Sedan Göran Ulrik flyttat öfver till London förlorar Giörwell kontakten med honom några år. Men vid Silfverhielms besök i Stockholm vid nyåret 1798 träffas de åter: »Baron Silfverhjelm, nyligen hemkommen ifrån London, är ogift, ehuru länge sedan förlofvad med en vacker prästdotter uti England, är sig alldeles lik, glad och språksam, vitter och belevad; renoerande trés ministeriellement den gamla bekantskapen — i anseende till vissa timade händelser — och trifs rätt bra hos oss. I februari 1798 är han ännu kvar i Stockholm och äter en fettisdag semlor och mjölk hos bibliotekariens tillsammans med »vår Almquist», Jonas Loves far, och ett par andra vänner i huset.

Giörwells uppgift om att Silfverhielm ännu 1798 ej gift sig med Harriet Mathew är ägnad att väcka undran och gissningar, så mycket mer som Wasastjerna har det bestämda datum d. 29 maj 1794 att uppgifva för vigseln. — Den unga damen led emellertid av en svårartad struma, hvilken kunde tänkas försena äktenskapet, och som lade henne i grafven någon tid efter porträt-

tets tillkomst. Redan på bilden är tecken på sjukdomen synliga, ehuru konstnären genom skuggan på hakan gjort sitt bästa för att dölja dem.

Änklingssorgen varade dock ej evigt för Göran Ulrik. Omedelbart efter hemflyttningen från London 1807 gifter han om sig med den 23-åriga Anna Ch:a Sofia Adlermark. De senare åren af sitt lif tillbragte han med politiska göromål och vittra sysslor. Bl. a. förenade han sig med Carlander och Geijer för att utge sin beundrade Thorilds samlade skrifter, men dog ifrån det hela, innan han fått se ens första delen utkomma.

Personhistorisk litteratur.

Östergötlands historia. Del I. Af Anton Ridderstad. *Boken om Tjust.* Del V. af Ada Rydström. Pris 1,75 kr. *Visby* af Johan Österlund och Carl af Ugglas. Pris 5,25 kr.

Det är nu öfver 30 år sedan Anton Ridderstad gaf ut: »Beskrifning öfver Östergötland; Historiskt, Geografiskt och statistiskt lexikon». Att detta arbete oaktadt sin koncentrerade form fått en stor spridning, särskildt inom Östergötland, var nog så glädjande i en tid då hembygdsforskning ej ännu var så uppskattad som nu.

Kom man till någon större herrgård och visade sitt intresse för gårdens forne ägare, fick man oftast de begärda upplysningarna åtföljda af ett förklarande: »Det står i Ridderstad.»

Här är marken tydligen förberedd och säkert kommer allmänheten att med än större ifver studera Ridderstads »Östergötlands historia», när den en gång föreligger afslutad. Utom det nu färdiga inledningsbandet äro ytterligare två band att förvänta 2: Östergötlands beskrifning med dess städer samt landsbygdens socknar och egendomar, samt 3: Historiska sagoberättelser, kulturhistoriska bilder och anteckningar från Östergötland.

Det nyss utkomna bandet »Östergötland från äldsta tider till våra dagar» är ett vidlyftigt arbete, hvars största förtjänst är att ur bästa källor ha sammanfört det för Östergötland väsentliga ur Sveriges historia.

Hvad behandlingen af den äldsta tiden beträffar, så har författarens arbete — som han själf påpekar — underlättats genom de undersökningar, som framstående fornforskare just under de senaste åren företagit i landskapet. Hvilken östgöte gläder sig ej åt upptäckten af den gamla boplatsen vid Broby nära Alvastra, hvars pålbyggnad är den första i Europa anträffade och leder sitt ursprung från tredje tusendet före Kristus. Och dessa stensatta graffält från järnåldern, som nyligen kommit i dagen, ge en klar föreställning om en graftyp, som betydligt afviker från den vanliga brandgrafven.

Man får öfverallt den uppfattningen, att förf. i sitt arbete sökt ur Sveriges historia lösgöra de drag, som ha särskildt afseende på Östergötland. Men detta har sina stora svårigheter. Mycket har för sammanhangets skull fått komma med, som ej har med landskapet att göra, och vid en sådan anordning har ej kunnat undvikas, att landskapets egen förvaltningshistoria, biografierna öfver dess framstående män m. m. fått stå tillbaka för Sveriges regenthistoria.

Af stort värde äro de berättelser, sägner och hembygdsminnen, som förf. meddelat efter gamla traditioner, privata arkiv och egna upplefvelser. Vid skildringen af Dackefejden når förf. stilistiskt en lifligheet, som på många andra ställen äfven kunnat vara på sin plats. Det är kanske utrymmesskäl som vid denna beskrifning förklarar utelämnandet af en del uppgifter ur Gustaf I:s registratur angående skärgårdsbefolkningens hållning under Dackefejden. Dessa skärkarlar hade bl. a. till uppgift att förhindra sändandet af lifsmedel från Nyköpings skärgård till de upproriske. Äfven saknar man hvarje häntydning på det ståtliga bröllop, som Gustaf I firade i Vadstena 1552 med Katarina Stenbock, från hvilken högtidlighet ett utförligt förslag till ceremoniel finnes meddelat i G. Upmarks bok »Gustaf Vasas hof».

Det går en röd tråd genom Östergötlands historia under 15- och 1600-talen, Stegeborg, det gamla slottet vid Slätbaken kring hvars murar kämparna stormade och i hvars höga salar krönta hufvuden slogo råd med erfarna män. Därutanför lägrade sig Dackes anhang, där möttes hertig Karl och Sigismund och där lefde hertigarna af Stegeborg, pfaltzgrefvarna från Zweibrücken och där tillbringade drottning Kristina sina första barndomsår under pfalzgrefvinnan Katarinas vård.

Författaren ger en inblick i Östgöta infanteris och Östgöta ryttares historia, skildrar grufverksamheten och Louis De Geers lifsverk, jordbruket, undervisningsväsendet, allt så utförligt som ramen för arbetet tillåter.

Med tillfredsställelse konstaterar man den utförlighet som ges åt berättelsen om ryssarnas härjningar på Östgötakusten 1719.

Särskildt må framhållas utdraget ur på riksarkivet förvarade domstolshandlingar från en rättegång, som hölls med Vikbolandsbönderna i Norrköping 1719 med anledning af deras allt annat än fosterländska hållning under kriget.

En intressant redogörelse lämnas äfven öfver Östergötlands museum, hvars skapare Ridderstad ju i första rummet är.

Att med den nu afslutade första delen af Östergötlands historia föreligger ett arbete som kommer att söka sig väg långt utanför provinsen och väcka slumrande hembygdstankar äfven i andra landskap, borde med säkerhet kunna förutsägas. Hvarje östgöte måste känna uppriktig tacksamhet till den man, som ägnat en stor del af sitt lifs arbete på denna bok om hembygden.

Af helt annat slag än denna stort anlagda landskapsmonografi äro de spridda gårds- och sockenbeskrifningar, som tid efter annan utgifvits af *Ada Rydström* på Segersgärde under den gemensamma titeln »Boken om Tjust». Förut ha vi haft tillfälle att nämna några ord om de fyra första delarna. Nu föreligger den femte: »*Stensnäs och Ukna socken, norra Tjusts härad.*»

Samma hembygdskärlek och förmåga att framleta drag af gamla, flydda tiders tänkesätt kommer till synes äfven i denna del och meddelas åter på detta medryckande sätt som är författarinnan eget. Med aldrig svikande intensitet ha på orten tillgängliga källor anlitats. Bear-

betningen af detta viktiga material har blifvit en fyllig framställning, som dock skulle ha vunnit genom en mera öfverskådlig form.

I skildringen öfver Stensnäs får förf. tillfälle att ge en typisk bild af det religiösa lif, som på 1870-talet under Fjellstedts m. fl. inflytande utvecklades i olika delar af landet. Hos dåvarande ägaren till Stensnäs, grefve Adolf Stackelberg, tycks denna lifsåskådning tagit sig ovanligt sympatiska uttryck. Boken prydes af ett flertal illustrationer, hvaraf märkas många Stackelbergska familjeporträtt ur samlingen på Stensnäs.

Visste man icke förut, att Visby var något helt för sig, något ensamstående i vår historia, så etsar detta sig in i medvetandet vid läsningen af Carl af Ugglas' bok, denna stämningsmättade skildring af »de röda solnedgångarnas stad».

Här omtalas det urgamla hednatemplet Vi, kring hvilket gutar och tyskar samlades att köpslå om sina varor. Här får man se hur denna marknadsplats så småningom lämnar rum åt den mäktiga hansestaden Visby. Vi få bevittna dess öden under själviskt välstånd, under våldsgärningar, härjningar, sekel efter sekel, och se den till sist sofvande under natthimlens stjärnor. Hvarje enskildhet — det vet man, Carl af Ugglas' vetenskapliga anseende borgar för det — är grundad på ingående studier. Det är dock ej forskningens vederhäftighet i denna bok, som främst väcker våra känslor af tacksamhet. Bokens fängslande makt ligger snarare i det diktarsinne, som förmår författaren att tala om de dödas stad, men på samma gång ge lif åt hvarje stupad hjälte, hvarje sägen, hvarje ruin, så att skildringen af gutarnas stad blifvit en sällsynt vinning för vår litteratur.

Sällan ha väl två konstnärer samarbetat såsom John Österlund och Carl af Ugglas. Och bilden af Visby har under deras händer utarbetats till ett helgjutet konstverk.

L. S.

En resa i familjevagn år 1842. Marie-Louise af Forsells Dagboksanteckningar utgifna af Syster Heijkenskjöld.

Nittonårig, söt och förväntansfull möter oss Marie-Louise af Forsell i sina dagboksanteckningar.

En resa i en vagn med Köpenhamn som mål och vackra herrgårdar i Västergötland, Halland, Skåne, Småland, Östergötland och Närke som hviloplatser på vägen, det skulle bli en upplefvelse för en glad familjeflicka på 1840-talet. Alla personer hon kommer i beröring med få också sin lilla karakteristik, ungdomligt och oförskräckt, kryddad af ett medfödt sinne för humor.

Hvem ser ej för sig tante Bettys tapisseriarbeten, som sprida sig till hela möbler i blommiga mönster. Och alla dessa Geijrar, Forsellar, Wennbergar, Hofstenar, hvars ofta framskjutna ställning i samhället ej hindrar, att de för den unga flickan i familjevagnen te sig som idel genomtreffliga människor.

Hufvudpersonen i hennes anteckningar blir dock alltid fadern, öfversten Carl Gustaf af Forsell, han som genomgått koleran i England och sedan blir färdledare med det resultat, att några högadliga familjer på minnesrika slott i Skåne äfven kunna besökas.

När dessa präktiga, äkta svenska herrgårdstyper draga förbi, utöfvande den traditionella gästfriheten med inbjudande sparlakanssängar körsbärskorgar och matsäckspannkakor, känner man sig dock lycklig vid tanken på att allt detta ännu kan tillämpas på våra dagars enkla landtlif.

Besöket i Köpenhamn, som ju var resans mål, tycks ej för Marie-Louise ha utgjort dess glanspunkt. Man får snarare den föreställningen, att de få timmar, som tillbringades hos Tegnér på Östrabo, gjort det djupaste intrycket på dagboksskrifverskan. Att få se Fritiofs skald var ju också något att minnas. På vägen därifrån körde en ung löjtnant för henne. Om denna resa säger dagboken: »Och fastän jag visserligen gärna dött efter att ha skådat en så utmärkt man, tackar jag dock Gud att med lifvet ha undsluppit den vådliga färden.»

Öfver Östergötland och Närke går färden hem till Yxe i Västmanland, där man hamnar lycklig och glad öfver att på resan undsluppit alla vidare äfventyr.

Talrika porträtt och afbildningar af herrgårdar af i texten förekommande personer pryda boken.

Utgifvarinnan har all heder af sitt pietetsfulla arbete. Utom de vid läsandet af boken så nödvändiga, delvis på traditioner grundade anmärkningarna, finnes ett synnerligen noggrant utfördt personregister, hvilket äfven för släktforskare bör vara särdeles välkommet, liksom stamtaflorna öfver släkterna Forsell och Geijer.

L. S.

Svenska folkets underbara öden del II. af C. Grimberg. Pris 3,50 kr.

När första delen af detta arbete utkom, kände hvar och en, som hade intresse för sitt lands och sina förfäders historia en stor glädje. Här fanns ändtligen tillfälle att utan den annars nödiga lärdomsapparaten få en klar uppfattning af vårt folks öden sedan äldsta tider. Stilen måste verka medryckande äfven på den för ämnet främmande. Kunde sådant sägas om skildringen af de mest aflägsna tider, så kan det med ännu mera skäl framhållas när det gäller den andra, likaledes rikt illustrerade delen, där förf. ger en sällsynt lefvande bild af Vasaättens äldre skede. Nära hälften af boken handlar också om Gustaf Vasa, hans underbara ungdomsäfventyr, hans kraftfulla och orädda kungagärning. Sedan följa hufvuddragen ur Sveriges historia fram till Gustaf II Adolf, då och då belysta af ypperliga anekdoter och tidsmålningar ur samtida källor.

Handel, näringar och bergsbruk få också sina kapitel, liksom folklifsskildringar, seder och bruk under 1500-talet. Här har räckts oss en bok, som vi helst skulle vilja se i hvarje stuga, en bok om det

folk som före oss byggt sina hem i Sverige och där upplefvat alla dessa underbara öden.

L. S.

Svenska sjöhjältar VII, *Flottan och Ryska Kriget 1788—1790. Otto Henrik Nordenskjöld* af Arnold Munthe.

Redan när Munthe år 1899 utgaf sin första del af »Svenska sjöhjältar», omfattande Gustaf von Psilander, mottogs detta arhete, särskildt inom sjöintresserade kretsar, med det allra största förtroende, den största glädje och förhoppning. Ingen tvekan rådde om att här det mest gedigna och grundliga forskningsarbete låg bakom skildringarna af Gustaf von Psilander, och då dessutom framställningssättet var angenämt frigjordt från inverkan af de nog så torra rapporter och bref m. m. som legat till grund för arbetet utan att man dock kan påstå att noggrannheten och verkligheten blifvit lidande af en allt för stor fantasirikedom, är det tydligt, att man med största intresse äfven emotsåg de kommande delarna af detta verk. Hvad sålunda den första delen lofvade, har äfven de därefter utgifna i rikaste mått infriat och nu mer torde intet bibliotek, som gör anspråk på att kunna kallas något så när välsorteradt, sakna »Svenska sjöhjältar» bland sina samlingar.

Den föreliggande delen, »Svenska sjöhjältar VII», är, kan man säga, en direkt fortsättning af den föregående delen, och äfven om den väl kan läsas fristående, vinner den dock betydligt i intresse, om delen VI förut har studerats. I sitt förord ger oss Munthe några upplysningar om Otto Henrik Nordenskjölds svåra ställning som flaggkapten under hertig Carl som högste befälhafvare, storamiral, under det ryska kriget 1788—1790. Detta förhållande, nogsamt kändt inom kretsar, där sjökrigshistoria, sjöstrategi och sjötaktik icke äro främmande ämnen, torde dock af allt att döma ej vara allmänt bekant. Åtminstone bibringas icke den uppfattningen vid studiet af detta krig i våra skolor — liksom vid så många andra tillfällen därstädes, då den historiska betydelsen af sjövapnets vara eller icke vara går obeaktadt förbi.

På ett ypperligt sätt, klart och medryckande, framställes Gustaf III:s intensiva arbete och planerande för att sluta förbund än med den ena makten och än med den andra, dock ständigt med samma negativa resultat. Och slutligen, då äfven konungen måste anse hoppet om bundsförvanter åt ena eller andra hållet gäckade, uppgör han en plan för ett krig mot Ryssland, som går ut på att svenska flottan omedelbart skall slå den ryska och tillkämpa sig ett obestridigt herravälde i Östersjön, — utan att *någon* målsman från flottan biträder vid planens uppgörande! Af särskildt intresse är öfveramiralens i Karlskrona, grefve Carl August Ehrensvärds, promemoria den 3 mars 1788, där han på det allra allvarligaste afråder från ett krig. Men konungen står icke till att hejda, och kriget blir beslutadt. Därefter följer de intressanta skildringarna om flottans utrustande i Karlskrona och de hart när oöfverstigliga hinder och svårigheter, som dock *måste* undan-

röjas. Det mesta af detta arbete lägges på Nordenskjöld, efter att ha varit i engelsk och fransk krigstjänst under c:a 4 år den mest erfarne och kunnigaste af sjöofficerarne, när det gällde såväl den praktiska som den teoretiska tjänsten. Så, endast några dagar innan flottan skall vara klar att segla, kommer konungens beslut om högste befälhafvaren, och nu börjar svårigheterna för Nordenskjöld på allvar, ty här hjälper ofta nog hvarken kunskaper eller energi. Med säker uppfattning skildras Nordenskjölds förtviflade ansträngningar att leda flottan enligt sjökrigets lagar, men ofta nog förklinga hans framställningar ohörda, ej minst vid viktiga tillfällen. Skildringen af slaget vid Hogland den 17 juli 1788 visar liksom så mycket annat under detta krig, hur gränslöst illa det var förberedt och planlagdt.

Man får vid läsandet af detta verk utom den följdriktiga historiska framställningen af de olika händelserna äfven en klar och måttfull framställning af vissa personer. Med godt samvete kan man säga, att författaren med ärligt uppsåt följt maximen: »Gifve kejsaren hvad kejsaren tillhörer och Gud det Gud tillhör». Att därvid en önskan tydligen framstått att gifva Nordenskjöld den upprättelse han mer än väl är värd; torde icke kunna annat än hälsas med glädje, äfven om detta måste i vissa afseenden ske på bekostnad af den hjältegloria som — åtminstone tidtals — omgifvit hertig Carl.

I sin utstyrsel, med öfverdådiga teckningar af amiral J. Hägg samt en del synnerligen goda porträtt, är arbetet icke blott värdefullt till sitt innehåll utan äfven en prydnad för hvarje boksamling, och som litteratur i hvarje folkbibliotek borde det aldrig saknas — men härför erfordras måhända en förenklad och till följd däraf prisbilligare upplaga.

Hvad som gör »Svenska Sjöhjältar» så värdefull, är icke blott det angenäma framställningssättet, sakrikt, men dock fritt från betungande detaljer, med en underton af kraft och kärlek till fäderneslandet, utan det är äfven vissheten om att det som gifves, utgår från en verkligt sakkunnig person, både noggrann och lycklig forskare samt sjöman.

A. M.

Kavaljer och vagabond. Öfversten i svenska armén Wilhelm von Runges lif och resor skildrade af Folke Rudelius. Stockholm 1914. 303 sid. 8:o.

Vid Personhistoriska samfundets årsmöte den 17 mars 1913 höll löjtnant Folke Rudelius ett föredrag om chevalier de Runge. Sedan dess har författaren fortsatt sina forskningar och meddelar nu resultaten däraf i en elegant volym med ofvanstående titel.

Hvem var chevalier de Runge? Någon förgrundsfigur var han ej, men han hade utan tvifvel en viss förmåga att hålla sig framme, ehuru han genom bristande uthållighet och en viss sinnets ojämnhet aldrig nådde några högre äreställen. Hans lefnadslopp var skiftande som fås och hans namn hade säkerligen spårlöst försvunnit, om ej författaren vid studier i sitt regementes historia intresserat sig för den ovanlige mannens lefnadsöden.

Wilhelm Rungius föddes den 5 mars 1748 och tillhörde den pommerska släkten Runge. Han började sin bana som militär och avancerade 1779 till major vid hertigliga gardet i Zweibrücken, där han stod i stor gunst hos hertig Karl II och genom dennes tillskyndan upphöjdes han 1783 af kejsar Josef II i romerskt riksadligt stånd. Men snart faller Runge i onåd, fängslas och insättes på slottet Lichtenberg, därifrån han flyr till Wien. Här sammanträffar han med svenske ministern friherre von Nolcken och lyckas genom dennes förmedling erhålla fullmakt som major i svenska armén. Som sällskap åt en rysk grefve Czernichew begifver han sig därpå till Rom och Petersburg, där han blir guvernör för prins Karl Birons söner. Men guvernörskapet afslutas helt hastigt och Runge slår sig ånyo ned i Wien.

Strax efter ankomsten dit aflider hans maka Philippine von Pachelbel, med hvilken han förenades 1778. Hon hade efter katastrofen i Zweibrücken begifvit sig till Stralsund, där hennes syster Caroline var gift med svenske generallöjtnanten Johan Frans Pollet, och där kvarstannat. Någon skilsmässa hade ej ägt rum, men hon följde ej mannen under hans flackande lif. Runge gifter emellertid snart om sig med en engelska, madame Henriette de S:t Albin, och genom den förmögenhet, som hon medförde i boet, beredes honom tillfälle att för en tid bosätta sig i Stockholm, där han förde ett mycket gästfritt hus vintern 1800—1801. Brinckman hör nu till de dagliga gästerna och skildrar i ett bref på 118 sidor sin beundran för fru von Runge.

Nästa vinter finna vi familjen von Runge i Paris, där han uppvaktar förste konsuln och i bref till Brinckman skildrar madame de Staël. Hans korrespondens med hertigparet af Södermanland ar nu särdeles liflig och erbjuder mycket af intresse. Troligen är det hertigen som nu skaffade honom placering som öfverstelöjtnant på Kalmar regemente, där han dock aldrig kom att tjänstgöra. Än en gång visar hertig Karl, då konung, Runge sin bevågenhet genom en öfverstefullmakt. Men ej heller i Paris stannar han länge. Efter nya resor och nya motgångar finna vi honom 1805 i Wien, där han dock stannade till sin död 1833. — Hans första hustrus systerdotter grefvinnan Taube, född Pollet erhöll genom testamente hans icke obetydliga förmögenhet och kvarlåtenskap. En korpral vid Kalmar regemente fick 1,000 floriner såsom belöning för den första på regementet under år 1813 utdelade tapperhetsmedaljen.

Källhänvisningar och ett med stor omsorg utarbetadt personregister gifva arbetet, som synes lämna ett beaktansvärdt bidrag till sin tids personhistoria, ett ökadt värde. Författarens sympatiska om grundliga studier vittnande skildring af den gamle chevaliern kan dessutom läsas med nöje.

G. I.

I Solnedgången. *Minnen och bilder från Erik Gustaf Geijers senaste lefnadsår, samlade och meddelade af Anna Hamilton Geete.* Fjärde samlingen 1846—1847. Meddelad af E. G. Lilljebjörn.

Det genom förf:s död afbrutna verket »I solnedgången» har sistlidne jul erhållit en afslutning, icke, som titeln till »fjärde samlingen» låter en förmoda, ett posthumt arbete af samma hand, utan meddeladt af en nära släkting till den bortgångna utgifvarinnan, d:r E. G. Lilljebjörn. Till en person med större förutsättningar att äga en intim kännedom om Geijerska släkt- och familjeförhållanden kunde den grannlaga uppgiften således icke ha lämnats.

Fru Geete hade vid sin död icke hunnit påbörja den planerade slutdelen af sina »Minnen och bilder från Erik Gustaf Geijers senaste lefnadsår», endast ordnat det brefmaterial hon för densamma haft att tillgå. Detta utgörande omkring ett 70-tal bref från Geijers hustru, dotter och blifvande måg, omfattande den tid som närmast föregick och efterföljde Geijers död, har ställts till utg:s förfogande, och dessa bref utgöra grundstommen till skildringen. Af skäl som motiveras i företalet, har utg. följt den af fru Geete begagnade metoden: icke ett bokstafstroget återgifvande eller kronologiskt följdriktigt refererande af brefdokumenten, utan dessa ha inmängts i texten som en ingrediens snarare än som en hufvudbeståndsdel till denna. Äfven om åtskilligt kan sägas och sagts mot en sådan metod, gör den i alla händelser ett arbete lättläst och lämnar större frihet åt berättarens fantasi och skildringskonst. Utan att hemfalla till någon imitation af förebilden har Lilljebjörn konsekvent iakttagit den kvasi- novellistiska stilen, utan tvifvel ett af skälen hvarför »I solnedgångens» slutdel kunnat glädja sig åt en popularitet svarande mot dess föregångare.

Uteslutande har utg. dock icke hållit sig till det här angifna brefmaterialet. Citat ur tryckta uttalanden vid Geijers död förekomma ock. Här kunde man önskat, att ännu fler sådana källor blifvit använda för att komplettera totalbilden af den store tänkarens sista stunder, hvilka för vårt medvetande framstå i en så skön solnedgångsglans.

L. D-n.

Gunnar Wennerberg. *Bref och minnen samlade och sammanbundna af Signe Taube, född Wennerberg.* Första och andra delen. Hugo Gebers förlag. Stockholm. 1913—14.

Till de många populära personhistoriska arbeten, som på senare tid sett dagen hos oss, kan läggas ett af särdeles intresse, det som bär ofvanstående titel. Af de planerade tre delarna har tvenne utkommit, hvarför man redan fått en god öfverblick af hvad verket i sin helhet har att bjuda. Stilen är liflig och målande, den bild som framställes är visserligen uteslutande hållen ljust i ljust, naturligt och oundvikligt då det är en dotters hand som blandat färgerna, men Gunnar Wennerberg är ju en typ af en så sällsynt originalitet, hans personlighet af naturen skuren efter så storstilade mått, att läsaren blott någon enstaka gång känner sig hågad att inlägga en svag reservation mot idealiseringen.

Arbetet är till stor del byggdt på bref, mest familjebref från olika medlemmar af familjen Wennerberg. Mellan dessa har utg. inflickat

biografiska uppgifter och karakteristiska smådrag, hämtade ur personliga erinringar och andra första hands-källor.

Mycket nöjsamma såväl individuellt som tidstypiskt äro de familjedokument som belysa den unge Gunnars barndoms- och första ungdomstid i föräldrahemmet i Lidköpings prostgård. Det är goda gammaldags seder och dygder barnen därifrån tagit i arf. Gunnar är också en god son och äfven såsom välbeställd student i Uppsala, ja när han redan hunnnit ganska långt på den akademiska banan, underlåter han aldrig att samvetsgrant till far och mor aflämna rapport öfver sina studier och öfriga privata förhållanden i Fyrisstaden. Brefven till hemmet, enkla och omedelbara, ge oss mycket mer af Wennerbergs personlighet än t. ex. de som äro ställda till Uppsalakamraterna och vännerna. I dessa senare hemfaller brefskrifvaren gärna till det något uppskrufvadt badinerande maneret som tyckes tillhöra tidens epistolära skrifsätt. Wennerbergs brefstil synes oss därför ej alltid äkta. Lägger han bort detta och är sig själf, blir han både originell och intressant. Brefven i dagboksform till fästmön ifrån Rom (i andra delen), däri han utvecklar sina tankar öfver konstverk och annat som för den skönhetsdyrkande romfararen verkar frappant, förtjäna att framhållas såsom karakteristiska prof på Wennerbergs konstkritiska läggning. Att det är från modern, prostinnan Sara Wennerberg född Klingstedt, Gluntarnas skald har det kvicka och humoristiska påbråt, visar nogsamt de talrika citaten af hennes bref till sin förstfödde, bref som öfversvämma af en kärnfrisk, om än något drastisk humor.

Boken låter oss, utom barndom och ungdom, följa Wennerbergs studietid i Uppsala, ända tills han eröfrar magisterkransen, hans musikaliska utveckling, tillkomsten af hans kompositioner, hans estetiska och filosofiska studier m. m., vidare, jämte hans familjeförhållanden och vänkrets, hans förlofning och giftermål, verksamhet såsom lektor i Skara, det betydande arbete och de stora förtjänster han som medlem i Nationalmuseets konstnämnd nedlagt på ordnandet af museets konstsamlingar, och till sist hans utnämning 1870 till ecklesiastikminister. Ett brokigt och växlingsrikt lif, öfvervägande utmärkt af lycka och framgångar.

Gunnar Wennerberg var född förare. Han hade icke som så många andra att från obemärkthet arbeta sig fram till en förgrundsställning. Ända från sin första Uppsalatid innehade han en sådan; uppburen och eftersökt af en beundrande vän- och kamratkrets, höjde han sig genom sina framstående, till dels genialiska egenskaper, sina musikaliska gåfvor, charmen och originaliteten af sitt personliga uppträdande, både fysiskt och andligt öfver mängden. En plats han kom att behålla hela sitt lif. Wennerberg hör till de gestalter i vår historia, kring hvars namn det står glans och ljuder ovanskliga harmonier. Påfallande är dock att föreliggande biografiska arbete jämförelsevis litet framhäfver den klangfullaste sidan af hans väsen, särskildt förbigås Gluntarnas skald tämligen flyktigt. Antagligen ha familjepapperen just här varit mindre gifvande.

Den illustrativa delen af boken om Wennerberg med dess talrika porträtt och originalteckningar bidrager ytterligare att förhöja värdet af detta vackra arbete, hvilket redan utgifvits i en andra upplaga.

L. D-n.

Carlstads historia omfattande de femtio åren närmast före stadens brand 1865 af kapten C. E. Nygren. Göteborg 1914. Pris h. kr. 6,50.

Detta arbete torde vara enastående i vår litteratur. Förf. lämnar en högeligen intressant skildring öfver Karlstads utveckling i olika riktningar under den ifrågavarande perioden och ledsagar oss sedan ifrån gård till gård i den gamla staden, lämnar ofta en liten historik eller ock en beskrifning öfver gårdarna, visar oss deras märkvärdigheter samt presenterar deras ägare och hyresgäster med deras egenheter. Ofta få vi en pigg karakteristik af de gamla borgarne, och det enkla patriarkaliska lifvet träder oss till mötes så omedelbart. Här och där inflikar förf. en anekdot, som kommer oss att le. Det gamla hederliga borgerskapet passerar revy, och vi lära känna dess primitiva förhållanden, som förefalla så hemtrefliga.

Från personhistorisk synpunkt har just detta kapten Nygrens arbete en synnerligen stor betydelse icke blott därigenom, att vi i detsamma få göra bekantskap med en stads hela befolkning under ett halft århundrade, hvilket i och för sig är märkligt nog, utan äfven därigenom, att det kan betraktas nästan såsom ett register till Karlstads stadsförsamlings kyrkböcker under tiden 1810—65. Arbetet är nämligen försedt med ett utförligt personregister. Af detta får man lätt reda på, hvarest i boken och sålunda äfven i hvilket husnummer i staden hvarje medtagen person förekommer och då vet man genast, hvarest i husförhörsböckerna man skall söka efter honom. På grund af detta har personhistorikern dubbelt skäl att vara kapten Nygren tacksam för detta hans arbete.

B.

Oscar Levertin. En minnesteckning af Werner Söderhjelm. Förra delen. Lefnad. Stockholm, Albert Bonniers förlag 1914. Pris 10 kr.

Den 22 september 1906 spred sig budet om Oscar Levertins död. Man stod inför något ofattbart. Hans namn var i hvar mans mun i hela landet och bestörtningen var lika allmän som sorgen uppriktig.

Hur ofta hade man ej hört när något nytt skönlitterärt alster kommit ut ett »hvad har Levertin sagt» uttaladt äfven af dem som sannerligen eljest just icke brydde sina hjärnor med litterära spörsmål. Man hade nu en gång vant sig vid att i honom se sin litterära smakdomare och att ej beakta hans ord i dessa frågor hörde snart sagdt ej längre till god ton. Levertin hade dock först så småningom hunnit till denna ställning inför en större allmänhet. Det kunde hända ännu mot slutet af 90-talet att till och med »estetici», hvilka dock alltid hyste beundran för Levertins allsidiga inträngande i rokokon, funno hans föreläsningar tråkiga och föga gifvande, hans versläsning dålig och hans kritiker i Svenska Dagbladet smaka väl mycket »levertran». Men erkännandet kom, och nu torde väl den åsikten vara allmän, att aldrig förr den litterära kritiken stått högre här i landet än när Levertin var tukto-

mästaren. För den okritiska allmänheten har detta vägledande i litterära frågor, detta uppfostrande helt säkert varit mycket betydelsefullt. I skickligare händer hade denna ömtåliga uppgift icke heller kunnat lagts.

Här är naturligtvis ej platsen att tala om Levertins betydelse för den svenska kulturen och om hans vidtomfattande verksamhet, anmälaren har endast velat peka på en sida af hans lifsverk, den, synes det, genom hvilken hans namn blifvit kändt i de vidaste kretsarna.

Knappt ett decennium har förflutit sedan Levertins död, och nu har ett stort anlagdt verk börjat utkomma, hvars förra del föreligger och omfattar hans lefnad. Författaren är Werner Söderhjelm.

I rikt mått finnas hos förf. förutsättningar för en korrekt och fint tecknad bild af Levertin, samt en intressant värdesättning och skarpsinnig analys af hans kulturella insatser. Söderhjelms namn borgar härför och den föreliggande delen bär ojäfvaktigt vittne därom. Författaren har också kunnat åskåda händelsernas gång på afstånd och sålunda personligen kunnat förbli oberörd af striderna — han är professor i Helsingfors — och slutligen har han under de sista viktiga tio åren haft lyckan att ha stått i vänskapsförhållande till Oscar Levertin själf.

Talrika brefutdrag till förf. visa hur öppenhjärtigt Levertin uttalat sig inför honom. Detta ypperliga biografiska material tillika med en mängd bref till vänner — först och allra främst Verner von Heidenstam — bilda jämte muntliga underrättelser från vänner till Levertin och dennes nu också aflidna änka, fru Ebba L., född von Redlich, stommen till Söderhjelms sympatiska minnesteckning, en särdeles rik och fängslande bok. Helt säkert är den af största betydelse för värdesättningen af Levertins skaldskap. Ej ett ögonblick, synes det, har författaren släppt ur tankarna synpunkten att detaljen ej finge skymma helhetsintrycket, att detaljen endast vore berättigad för så vidt den till förklaringen af något alster — låt vara endast ett diktfragment — kunde gifva uppslag. Så förklaras att i denna bok en personhistoriker måhända kommer att sakna ett och annat som för honom hade varit af vikt, men i gengäld finner till synes mindre väsentliga enskildheter. När han fått senare delen i sin hand, skall han, det känner man på sig, utan tvifvel få förklaring därpå. Denna del, som är afsedd att bilda det dokumentariska underlaget för den senare delens analys, är likväl en helhet för sig.

Boken är den första sammanfattande framställningen af Levertins lifsverk. Materialet är väl i det närmaste fullständigt genomgånget och tillgodogjordt i den mån det var görligt och lämpligt. Det tillgängliga materialet nämligen. Hvad som kan rymmas i Levertins deposita i Kungl. Biblioteket vet förmodligen ingen nu lefvande; man får nöja sig med att läsa påskrifterna. Man finner bl. a. »Biografica» som ej få öppnas förr än den 22 juli år 2002, alltså *hundra* år efter depositionens aflämnande. Om nu papperet trotsar tidens tand — man får väl hoppas att kvaliteten är den bästa — skall då intresset för Levertin ännu vara så starkt att de nya dokumenten skola ge anledning till en ny Levertinbiografi? Skall då detta nya ändra något i Söderhjelms uppfattning och bringa

väsentliga nyheter? Det man torde kunna förutse är väl endast att bearbetningen af de nya dokumenten kommer att vålla svårigheter, som nu ej skulle ha förelegat om de varit tillgängliga. Måhända skall just det väsentligaste, det mest personliga, som Söderhjelm nu så kort tid efter skaldens död haft förutsättning att uppfatta, endast med svårighet eller rent af icke alla kunna förstås om 100 år. Man kan aldrig komma biografica från länge sedan flydda tider så nära, som till en väns egna uppteckningar, där man i hvarje detalj känner lifvet pulsera. Den obetydligaste småsak — ett datum på ett visitkort — kan ju ge de värdefullaste upplysningar, men därtill fordras hågkomsten. Är den borta, blir visitkortet makulatur.

Boken har fått en vacker utstyrsel. Det var ett godt grepp att afbilda så många af Levertins släktingar, ty man lär aldrig riktigt känna en persons utseende förr än man studerat dragen hos medlemmar af hans fäderne- och möderneslägt, bland hvilka för öfrigt här finnas några ovanligt intressanta porträtt. Man kan följa Oscar Levertins drag från den tvåårige gossen genom alla åldrar, och om konstnärernas uppfattning får man en föreställning genom afbildningar af Carl Larssons, Eva Bonniers och Tegerströms oljedukar samt Milles underbara herme i Nationalmuseum. Till sist se vi Oscar Levertin i kistan. Det är en gripande bild. Det individuella hos honom synes ha trädt i skuggan för rasen, man skulle vilja säga detta universiella som i rikt mått fanns hos honom, och hvarom Heidenstam, han, som kände honom bättre än någon, yttrat oförgätliga ord vid den öppna grafven.

C. M. S.

Skalden Lucidor. Af E. A. Karlfeldt. Med illustrationer från dåtidens Stockholm efter Erik Dahlbergs originalteckningar. Stockholm. P. A. Norstedt & Söner. Pris 3,25 kr.

Af all den tillfällighetspoesi, som under de tre sista århundradena ymnigt utdelats vid familjehögtider, har utan tvifvel en stor del, kanske den största, försvunnit. Men det som finnes i behåll är tillräckligt att gifva en föreställning om den gängse poetiska smaken hos allmänheten under de olika tiderna. Ofta voro verserna gjorda på beställning, och när de ej voro det, fick nog yrkespoeten, för att erhålla slanten, lämpa sina tankar och rimmerier efter mottagarens smak och önskningar, äfven om han till äfventyrs skulle haft lust att uttrycka sig efter eget sinne.

Intresse för dessa tillfällighetsverser i allmänhet hyser litteraturhistorikern endast som alster af tidstypisk massproduktion, och han får nog och öfvernog af dem. Personhistorikern måste däremot lifligt beklaga att så mycket däraf gått förloradt. Dessa verser erbjuda nämligen ett för honom sällsynt rikhaltigt material, mindre för bidrag till en persons karakteristik, ty därtill voro barndop, bröllop och begrafningar, då dylika verser hufvudsakligen utdelades, mindre lämpliga tillfällen att utsäga sanningen i osminkad form. Man kan i stället påträffa data, namn och andra uppgifter, som man eljest söker förgäfves, och hvilka genom sin samtidighet med händelserna väcka förtroende.

Den samling »verser till och öfver enskilda», som förvaras i kungl. biblioteket, den största svenska, har, fördelad i tre serier efter de tre sista seklerna, nyligen katalogiserats (56,414 katalogblad). Med angifvande af tryckalstrens antal ter sig enligt kungl. bibliotekets årsredogörelse för 1913 fördelningen så här:

Serie A	åren 1600—1700	. . . . .	4,275 tryck.
» B	» 1700—1799	. . . . .	24,052 »
» C	» 1800—1899	. . . . .	8,027 »
		Summa	36,354 tryck.

»Att bläddra i de digra portföljer och volymer, säger Karlfeldt sid. 18 i Lucidorboken, som i våra bibliotek innesluta detta tillfällighetstryck från gångna sekel, är som att vandra i ett ofantligt magasin för poesins värsta trasgrannlåt. Det är kvarlefvor från likprocessioner, i hvilka sångmön gick sist som en oundgänglig yrkesgråterska i nött sorglivré; det är återstoder från bröllopsgillen, då hon på slutet, när ruset började stiga, skulle inställa sig i någon löjlig förklädnad, gyckla med sig själf och säga grofva ord till brud och tärnor.»

Där finns dock bland allt mindervärdigt poemer af äkta klang, och bakom allehanda signaturer döljer sig stundom en verklig skald. En sådan är Lars Johansson. Det är om denne, mera känd under masken Lucidor den olycklige, som Karlfeldt skrifvit en monografi, i hvilken en dryg del handlar om storhetstidens tillfällighetsverser. Boken som är af verkligt intresse för vänner af Lucidors skaldskap har tillika, och icke minst, värde för författarens egen skull.

På behagligare sätt kan man ej göra bekantskap med några af storhetstidens mest egenartade kulturföreteelser än genom att ta del af Karlfeldts Lucidorbiografi med sina högadliga bröllopsfester och ty åtföljande rättegångshandlingar, sina slagsmål och krogscener, sina verser i bröllopsgården och verser vid båren.

C. M. S.

Magnus Stenbock och Eva Oxenstierna. En brefväxling. Utg. af Carl Magnus Stenbock. Del 2. Pris 6 kr., inb. 7: 50.

Då första delen af denna brefväxling utkom, var undertecknad i tillfälle att i Personhistorisk Tidskrift framhålla, hur dessa Magnus Stenbocks bref till sin hustru i hög grad voro ägnade att låta oss blicka in i det karolinska tidehvarfvets uppfattning och känslovärld och huru dessa bref i många afseenden fullständigade hisroriens bild af den store fältmarskalken.

Detsamma gäller i lika eller ännu högre grad den nu utkomna senare delen. Här möta oss bref från Östersjöprovinserna, Ryssland och Polen, från åren 1703 till 1707, under det att Magnus Stenbock är outtröttligt verksam i sin herre och konungs tjänst, under skiftande men ständigt betydelsefulla uppdrag. Efter denna samling bref träder en annan med den lakoniskt innehållsrika öfverskriften: »Från Köpen-

hamn och Fredrikshamns kastell», aktstycken ägnade att belysa den tragiska slutepoken af hjältens lysande bana.

Gifvet är, att bref, som växlas mellan tvenne makar — ett antal sådana från Eva Oxenstierna till Magnus Stenbock fullständiga nämligen samlingen — måste röra sig mindre om politiska händelser än om det som rör hemmet, de gemensamma hushållsangelägenheterna och framför allt barnen. Tack vare dessa bref får man emellertid en föreställning om, hvilka svårigheter en svensk storman, sedan Karl XI:s reduktion gjort slut på högadelns förmögenheter, hade att öfvervinna, för att ekonomiskt upprätthålla sitt stånds och sin ställnings värdighet. Här som i den föregående samlingen talas mycket om och skickas många hälsningar till »dom små englana».

Till tjänst för läsaren har utgifvaren beledsagat brefsamlingen med en förteckning å Magnus Stenbocks elfva barn, af hvilka, som så ofta var fallet, under dessa tider, ett stort antal afled i späd ålder. Många intressanta kulturhistoriska notiser kunna framplockas ur brefven. Sålunda finner man i ett af brefven från 1703 ett omnämnande af det byte, Stenbock gjort, och huru enligt hans bestämmelser mässhakar, korkåpor, kalkar, patener och altarstakar skulle fördelas, huru många familjen skulle behålla och huru många skulle utdelas till olika biskopar och kyrkor. Icke mindre än fyra biskopar fingo korkåpor, och ett stort antal kalkar utdelades till hemtraktens och »till andra våra vänners kiörkor, behollande vij 2 de skjönesta i vårth hus till communion för vår familja».

Brefven, framför allt de före fångenskapen, äro genomandade af ett friskt humör och skämtsam älskvärdhet. Stenbock skrifver omväxlande på svenska och franska. Ibland öfvergår han helt tvärt, särskildt då frågan gäller praktiska ting, från den sirliga 1700-talsfranskan till sin enkla och rättframma svenska. Sålunda läser man i ett af brefven: »Ayez la bonté ma chère famme de m'anvoyer trenne sadlar giorda af Kånungens salmakare medh hölster och smorläders schabracke, stigbyglar och betzell, förbyglar och ryggstycke altt medh förgyltt beslag och 3 par raaka betzellstänger, ty här kan sådantt tyg eij giöras. Finge jag Svänskt dricka, lax och strömming vore jag mycket gladh som och litett af min mammas brennevijn.»

I förordet redogör utgifvaren för de principer han följt beträffande brefeditionens utgifvande. Särskilda kommentarier hafva icke bifogats, då de historiska tilldragelser, som omnämnas i brefven, till största delen måste anses vara allmänt kända och då brefven redan till stor del äro kommenterade af Annerstedt, som bland källorna till sitt bekanta stora arbete om Magnus Stenbock äfven haft denna brefväxling. Utgifvaren beledsagar editionen bl. a. med en förteckning öfver porträtt af Magnus Stenbock, hvilka till stor del återgifvas i ypperliga reproduktioner, samt med ett fullständigt personregister. Särdeles intressant är det att finna återgifvet i facsimile ett af Stenbocks bref till sin grefvinna, hopviket i den form, som denna tids små biljetter hade, och meddeladt som en särskild lös bilaga. Den personhistoriska forskningen står, med anledning af det synnerligen vackert utstyrda arbetets nu skedda afslutande, i ökad tacksamhetsskuld till dess utgifvare, som

med nya intima drag fullständigat bilden af den så mångsidigt begåfvade, varmhjärtade och outtröttlige samt under slutet af sin lefnad så hårdt pröfvade, berömde karolinske krigaren.

Oswald Kuylenstierna.

Lydia Wahlström: *Gustavianska studier.* Historiska utkast från tidehvarfvet 1772—1809. Stockholm 1914.

En till illustrationsmaterial (porträtt), tryck och papper elegant och lockande volym, till julen utsänd af Norstedt & Söner, innefattar under titeln Gustavianska studier en samling historiska uppsatser af Lydia Wahlström med ämnen från det slutande 1700-talets och det började 1800-talets svenska historia, ämnen af dels öfvervägande personhistoriskt, dels politiskt innehåll.

Äfven om den i denna bok behandlade tidsperioden gäller det, att vi här i Sverige ingalunda ha öfverflöd på arbeten i fosterländsk historia affattade i litterär form. Det gapande tomrummet mellan fackvetenskapliga publikationer å ena sidan och å den andra dels halfsanna (mycket lindrigt uttryckt) skildringar som Crusenstolpes, dels »läseboken» i äldre stil, detta tomrum börjar blott småningom fyllas. Den ifriga efterfrågan i bokhandeln efter brefsamlingar och memoarverk visar bäst, att det finns publik för detta slags litteratur. Lydia Wahlströms Gustavianska studier äro i den form hvari de i boken föreligga, afsedda icke för historiker ensamt utan för just den krets af allmänbildade, för historien intresserade läsare, som jämte dem är memoarverkens afnämare — den krets, för hvilken ren facklitteratur är något för hårdsmält, men som antingen alls icke eller endast af brist på bättre håller till godo med den utspädande och tillplattande omskrifning i andra och tredje hand, som i våra »folkbildnings»-dagar gärna kallas »populär». Framställningen i Gustavianska studier bär prägeln af självständig uppfattning och personlig stil och är alltigenom grundad på förstahandsundersökning men undviker i allmänhet ett sådant fackmessigt diskuterande af detaljer, som kunde verka tröttsamt och trumfande.

Emellertid är det afgjordt på historiens sida af gränsområdet mellan historia och skönlitterär historisk essay, som Gustavianska studier höra hemma. I fråga om de båda första och i synnerhet den första uppsatsen gäller detta väl icke utan vidare. Ämnet inbjuder till en mera kåserande och psykologiserande skildring, men greppet på ämnet är fastare liksom behandlingssättet stramare, än man vanligen ser använda på sådana ämnen som dessa.

I den första af bokens uppsatser (om och af hertiginnan Charlotte) tycks behandlingssättet mindre väl svara mot uppgiften och materialet än i de följande, trots fängslande detaljer som den friska karakteristiken af den unga hertiginnan. I historikerns handskriftsintresse har förf. jämförelsevis utförligt meddelat detaljer om hertiginnans franska stafning och grammatik, som snarare hörde hemma i inledningen eller kommentaren till en brefupplaga. Vänskapen mellan hertiginnan och

Sofie Piper ställes fram i både sympatisk och humoristisk belysning, men oförmärkt har förf. likväl därvid kommit att väl mycket referera sådant, som ej tar sig ut i refererande förkortning. Dessa små höjningar och sänkningar af vänskaps- eller snarare tillitstermometern — ty vänskapen är het hela tiden — och de baler och spektakler, där växlingarna konstateras, fordra full färgläggning af kulturmiljö eller personlig stämning; som fakta äro de för obetydliga.

Kring Gustaf III röra sig medelbart eller omedelbart flera af uppsatserna, och han karakteriseras äfven i mer än ett sammanhang både genom citat af hans samtida: hertiginnan Charlotte m. fl., och af förf. själf. Nykter realism med ett inslag af visserligen nog sval sympati utmärker Lydia Wahlströms uppfattning af Gustaf III. Hon tar upp i bilden de drag, som för inte länge sedan just på grundvalen af bl. a. hertiginnans vittnesbörd markerades ända till verkningsfull karikatyr af den traditionellt blifna idealgestalten, men vill göra rättvisa åt hans fosterlandskärlek, hans sträfvan att värna Sveriges självständighet.

Lydia Wahlströms personkarakteristiker äro rakt på sak, träffande, flärdlösa, ofta korthuggna och just då vanligen mest pregnanta. Med ett på samma gång raskt och fast, ibland en smula hårdt, någon gång för en mera gammalmodig smak väl familjärt grepp tar hon och ställer fram en historisk personlighet.

Solid, sanningskär forskning utmärker Lydia Wahlströms historiska författarskap. Men dess objektivitet är icke torr och färglös. Äfven där materialet ur populär synpunkt är som torrast, blir det under bearbetningen af hennes spänstiga och lefvande intresse njutbart. Inte sällan genombrytes också objektiviteten af personligt temperament. Det är, såsom framgår af hvad här redan sagts, ingalunda en subjektivitet, som yttrar sig i taskspelarkonster med materialet. Den framträder ärligt okonstlad och öppen — och i och därmed själf underkastande sig kontroll — i en och annan värdering, ett och annat ställningstagande till de fakta, som objektivt fastställts.

De förträffliga uppsatserna om svensk och skandinavisk utrikespolitik och utrikespolitiska förhållanden under den behandlade perioden erbjuda utom sitt rent historiska värde en hög grad af aktualitetsintresse, framför allt den om den väpnade neutraliteten af 1801 och det trångmål, som framkallade den: »då England räknade skeppsvirke, vår förnämsta utförselvara, såsom kontraband och de franska kaparna konfiskerade våra fartyg, om de hade stenkol till eget behof eller skepparen i sina kläder hade metallknappar, som möjligen kunde vara engelskt fabrikat».

Hilma Borelius.

Bref från Samuel Bark till Olof Hermelin 1702—1708. Utgifna af Carl von Rosen. Förra delen 1702—1704. Stockholm, P. A. Norstedt & Söner 1914.

Grefve Carl von Rosen, som på hösten 1913 debuterade som urkundsutgifvare med en edition af Olof Hermelins bref till Samuel Bark, har nyligen publicerat första delen af den senares svarsbref, omfattande

åren 1702—1704. När fortsättningen, som skall gå fram till 1708, blifvit tillgänglig, hoppas anmälaren få tillfälle att återkomma med ett utförligt omnämnande af dessa bref, som i historiskt intresse väl icke kunna mäta sig med Hermelins, men som dock äro ovärderliga för kännedomen om ställningar och förhållanden i hufvudstaden under Karl XII:s frånvaro. Editionen synes vara verkställd med samma stora noggrannhet som utg. nedlagt på sin första publikation.

S. E. B-g.

Unander, W. A., Unander-Smaræus. Genealogi med biografier. Stockholm 1914. 4:o. 93, (1) s. Illustr. Kr. 10.

Ofvanstående släktredogörelse framträder i en präktig utstyrsel, som gör den Lagerströmska officinen, från hvilken den utgått, all heder. Det må emellertid från början sägas, att innehållet alldeles icke svarar mot bokens gedigna yttre. Att upplagan begränsats till 150 »numrerade» exemplar, torde därför varit välbetänkt, eftersom arbetet därigenom åtminstone för samlaren af rariteter kan få ett värde, som står i något förhållande till det dryga priset, och dess spridning i vidare kretsar knappast får anses önskvärd. Detta omdöme kan förefalla strängt, men är icke desto mindre särdeles befogadt. Den som vill skaffa sig tillförlitlig kunskap om den beskrifna släkten och dess ursprung, skall nämligen göra klokt i att begagna denna »källa» med den största försiktighet och bör helst lämna den alldeles åsido.

Utgifvaren upplyser, att ifrågavarande släkt härstammar från en bonde i Smara by i Uppland vid namn *Erik* Olsson, hvars son [*sic*] hette Matthias *Jacobi* och kallade sig Smaræus efter fädernebyn. Om någon till äfventyrs tror, att denna öfverraskande sammanställning beror på en tillfällig lapsus calami, skall han emellertid tagas ur sin villfarelse och till sin förvåning finna, att utgifvaren tror sig vara i sin goda rätt, då han genomgående behandlar patronymika som luft eller rättare sagdt på det otroligaste sätt söker bortförklara desamma. Följande stamtafla torde gifva bevisen:

Eric Olsson.

Mathias Jacobi. Ericus Danielis. Mathias Hansson (?)

Efter meddelandet af dessa häpnadsväckande resultat af en frodig fantasi lämnar utg. följande dyrbara kommentarier.

»Stamfadern Erik Olsson . . . hade två söner, en präst en icke präst. Emellertid lefde samtidigt med kyrkoherden Mathias Jacobi Smaræus, nästan enhälligt (!) ansedd härstammande från bonden-stamfadern, ytterligare en Smaræus, Ericus Danielis. Denne senare torde därför (!) sannolikt också vara son till Eric Olsson, hvarom förnamnet Ericus delvis vittnar (!!) I handskriften 'Gefle och dess släkter' af E. Sehlberg, härstammar kyrkoherden Mathias Jacobi Smaræus från en bonde 'Jacob' i Smara by, Ununge socken. Att stamfadern tilldelats (!) detta senare namn torde nämnde författare konstruerat sig till på sonens förnamn (!) Jacobi. Då den tidens prester hade för sed att anlägga bibliska namn efter inträdet i det andliga ståndet (?), är det ej heller

stor anledning att på grund af ofvanstående förmoda stamfaderns fullständiga namn varit t. ex. Erik Jacob Olsson.»

Så oomtvistligt riktig som sist anförda slutledning är tyvärr ej fortsättningen af herr Unanders stamtafla. Som son till den ofvannämnda Matthias Jacobi uppför han ogeneradt kyrkoherden Matthias Laurentii Smaræus, hvars namn han förvanskar till Mathias Laurent*ius*, förmodligen i en som synes något sent påkommen ängslan att låta Matthias' son få förblifva Larsson. Till yttermera visso förser han tabellen med en not, i hvilken han omständligt söker bortförklara detta Laurentius eller Laurentii, som han påstår »ofta taget af prestmän på den tiden efter namnet Lars». Att Sehlberg uppgifvit den senare Matthias Smaræus vara son till en bonde Lars i Smara, finner däremot förf. »vara ett löst antagande». Jag kan försäkra förf., att antagandet är fullt riktigt och jag kan till yttermera visso ur fullt autentiska källor upplysa honom om såväl moderns som syskonens namn, om så skulle behöfvas. Men *de* finnas icke i herr Unanders bok, där helt andra syskon uppräknas, hvilkas släktskap med kyrkoherden åtminstone icke är utredd. Att herdaminnets uppgifter om samme kyrkoherdes barn tagas för goda, är kanske mindre att säga om, men beklagligtvis äro de åtminstone delvis oriktiga. Prosten Olof Smaræus var nämligen icke *son* men väl *måg* till Mathias Laurentii, hvars tillnamn han antog. Värre är, att dennes måg, prosten Törn*bom* i Ed, tydligen med full afsikt, får sitt namn ändradt till Törn*blom*, därför att 1700-talets Törn*boum* synts förf. lämpligen böra så öfversättas.

Det sagda synes göra en fortsatt kritik onödig, då tidskriftens utrymme säkerligen kan användas till bättre ändamål och visserligen skulle hårdt anlitas, om endast en något så när fullständig lista på fel och orimligheter i denna släktbok skulle offentliggöras. Hufvudparten af arbetet är emellertid egnad familjen Unander,[1] som påstås (som jag hoppas med rätta) härstamma från kyrkoherden Matthias Jacobi Smaræus. Att namnet är bildadt efter sockennamnet Ununge är säkerligen också riktigt, ehuru förf:s tolkning af detsamma som en »sammanslagning af ortnamnet Ununge med det grekiska ordet andros (!)» ställer förf:s insikter i grekiska språket i en egendomlig belysning. Han påstår för öfrigt, att Smara by »finnes numera icke till» och fantiserar om att den »kanske brändes år 1719, då ryssarne härjade Roslagen och aldrig sedan åter uppbyggts». Smara by, som ej ligger i Ununge socken, men väl i dess annexförsamling Edsbro, blomstrar dock fortfarande och har numera ej mindre än 16 bebyggda brukningsdelar utom fem andra lägenheter. Byn brann verkligen åtminstone en gång på 1680-talet, men så vidt är kändt ej 1719.

»För att forskningen icke enbart skall bilda (?) en torr genealogi», har utg. försedt sitt arbete äfven med delvis vidlyftiga »biografiska upplysningar» om släktmedlemmarne. Innehållet, som företer den sedvanliga blandningen af till synes exakta uppgifter och all sköns petitesser på vers och prosa, undandrager sig gifvetvis närmare granskning. Att

---

[1] Apropos namnet, finner förf. nödigt meddela, att detsamma tidigare skrefs med ett ˘ öfver u, som sedermera »upphört att användas» (!)

försiktighet vid användandet ej skadar, synes framgå däraf, att förf:s egen enda dotters födelseår är angifvet olika på de två ställen det förekommer. Annoteras kan, att släkten t. o. m. kostar på sig en lyckoring, och att bland författarens egna omfattande meriter äfven räknats utgifningen af föreliggande bok. Till sist omtalas några personer, som ej tillhöra denna släkt, men usurperat namnet Unander, och till dem räknas åtskilliga, som dock kalla sig Unandersson, samt oäkta barnet Ernst Gustaf från Estuna församling, om hvilket det likvisst heter, att det är obekant, »huruvida det antog moderns familjenamn eller ens uppnådde fullväxt ålder» (!).

Arbetet vimlar af tryckfel eller sådana former, som kunde gälla för dylika, om de ej användes konsekvent (»asskultant» för auskultant). Mer eller mindre löjliga ordasätt och vändningar möta öfverallt, såsom då om en kvinnlig släktmedlem upplyses, att hon, ehuru född 1744, dog »jungfru i 14:de året 1789 i Uppsala». Den något svårfattliga uppgiften i en meritlista, att vederbörande blifvit «gr. lirig. lect. il 1737» skall förmodligen tolkas så, att han blifvit lektor i grekiska språket vid Uppsala gymnasium sagda år (græcæ linguæ lector ibidem). Om en kyrkoherde Thure Mathæi (bör vara Mathiæ) Unander, hvilken står uppförd som son till kyrkoherden Mathias Jacobi Smaræus, heter det, att detta skett, ehuru herdaminnet ingenting vet därom, »då någon annan far ej kunnat anträffas». Och den yngre Unanderska grenen påstås hafva bestått af 5 tabeller....

Det kan i detta fall icke sägas, att det skulle vara oriktigt att strängt nagelfara detaljerna i ett arbete, som ju dock visar ett lofligt intresse för framfarna släkten, hvilket kan tillåtas äfven hos dem, som sakna förmågan att åstadkomma ett förstklassigt resultat. Författaren framträder nämligen med later, som förbjuda granskaren att betrakta hans verk som hans eget lilla privatnöje. I förordet säges visserligen att »om denna genealogi kan utgöra ett tillskott af värde i Sveriges personhistoriska litteratur, är därmed mer vunnit [*sic*] än hvad ursprungligen tänkts med densamma», men då i fortsättningen med nog suffisans försäkras, att »föreliggande arbete under alla omständigheter utgör en fast grund att bygga vidare på» för dem, som vilja fortsätta släktforskningen ur andra synpunkter, må det förlåtas läsaren, om han ej tror det vara alldeles främmande för förf. att hafva tillfört litteraturen det värdefulla tillskott, om hvilket han talat. I så fall måste det emellertid med ledsnad konstateras, att han mycket misstagit sig.

Aqut.

Kungl. Akademiens för De fria konsterna samlingar af målning och skulptur. På Kungl. Akademiens uppdrag utgifna af Ludvig Looström, dess sekreterare. Cederquists grafiska A-B. Stockh. 1913-15. Tolf foliohäften à 5 kronor.

Med det nyligen utkomna dubbelhäftet, det elfte och tolfte i serien, till hvilket alla för orienteringen nödiga register bifogats, föreligger nu det stora praktverket afslutadt: K. Akademiens för de Fria Konsterna samlingar af målningar och skulptur.

Den illustrativa delen utgöres af 122 planscher i stort format med väl 150 bilder, hvaraf det öfvervägande största antalet är porträtt, en hel del textillustrationer, hvaraf flera karrikatyrer, småporträtt etc. Om boken kan med skäl begagnas det ofta missbrukade ordet praktverk, ty de 122 ljustrycken från Cederquists atelier höra utan tvifvel till de allra yppersta som utförts här i landet. Alltemellan återfinner man välkända porträtt, men tror sig ändå ha fått något nytt hvarje gång detta händer, ty de gamla reproduktionerna förblekna inför dessa nya. Exempelvis kan den ofta återgifna Lundbergska pastellen af Juliana Henck, gift Schröder, som tack vare L. Looströms undersökningar fått sitt gamla namn Fru Schröderheim rättadt, jämföras med — hvarför icke — reproduktionen i vår egen tidskrift för 1900 sid. 23. Skillnaden är frappant. Men så är också Akademiens bok mycket påkostad och dyrbar, hvart häfte betingar ett pris af 5 kronor, och häftenas antal ha blifvit tolf. Deras värde motiverar dock till fullo det höga priset.

I förra årgången af denna tidskrift stod att läsa en uppsats om Pasch d. y:s porträtt af Gustaf III. Ytterligare två Gustafsporträtt af samma konstnär kunna studeras i denna bok. Det ena en pastell, förut föga uppmärksammad, synes vara af största värde och faller genom sin skönhet genast i ögonen äfven i denna samling af ypperliga porträtt. Att framhålla allt det goda och intressanta i denna bok vore att aftrycka hela innehållsförteckningen.

Af alldeles särskildt intresse för oss äro de talrika självporträtten, ty det är alltid af värde att få en inblick i en persons självbekännelser. Det var också tydligen med tanke därpå, som öfverintendenten Looström, Akademiens sekreterare, anfört konstnärernas egna ord så ofta det varit möjligt. Därigenom har texten blifvit dubbelt värderik.

Det är en synnerligen kräfvande uppgift att skrifva en katalog. Den föreliggande kan anses ha en katalogs alla goda sidor och besitter dessutom en egenskap, som man icke har rätt att vänta sig i publikationer af detta slag. Författarens sinne för anekdoten, för det rent personliga, och hans humor har nämligen gjort texten till en verkligen underhållande lektyr. Och en mångfald notiser, fångade ur skilda arkiv, mest Akademiens eget, har författaren lyckats binda ihop till små biografier af stort värde, så att det hela blifvit en skildring i bild och ord af konstlifvet från 1700-talets midt till våra dagar, ett viktigt blad i Sveriges konsthistoria. Men därom kan icke ordas i vår tidskrift.

Detta stora praktverk är tillägnadt Akademiens præses grefve Fredrik C:son Wachtmeister.

C. M. S.

Oswald Kuylenstierna: *Karl Johan och Napoleon 1797—1814.* Pr. 5,75 kr.

Vår svenska litteratur har hittills saknat ett för en större läsekrets afsedt arbete om Carl Johan, allt sedan nidskrifvaren Crusenstolpe och hans andliga barn gjorde sitt bästa att förringa värdet af den första

Bernadottes lifvsverk och rent personligt smutskasta honom. Icke ens Crusenstolpes till ett allmänt talesätt vordna lögnaktighet har kunnat förhindra, att hans skrifverier lagts till grund för den stora allmänhetens bedömande af Carl Johan. Detta ofördelaktiga bedömande styrktes af de ur olika synpunkter tendentiösa arbeten om Carl Johan, hvilka under 1800-talet utgåfvos i Frankrike och Tyskland. Det synes ligga i vårt folks karaktär att med begärlighet upptaga kritiker af våra stora konungar, hvilken begärlighet åstadkommit oförmåga att kritiskt granska källmaterialet. Fördenskull har svensken öst sitt vetande eller rättare sagdt ovetande om Carl Johan ur usla brunnar.

Det är hög tid, att en rättelse härutinnan vinnes. Denna synpunkt har förmått kapten Kuylenstierna att vända den karolinska tiden ryggen och låta sin flitiga penna få ett nytt verksamhetsområde. Ingen uppgift kan vara mera tacksam. Få personligheter i vår historia äro mera värda att studeras än Carl Johan, och ingen af våra stormän har blifvit så litet omskrifven som han af svenska författare.

»Karl Johan och Napoleon» gör icke anspråk på annan vetenskaplighet än att vara historiskt sann. Kapten Kuylenstierna vänder sig till den stora allmänheten och har föresatt sig att skapa en sann bild af den franske marskalken och svenske kronprinsen intill 1814. Den bild af Carl Johan, som på detta sätt målats, har en viss likhet med futurismen. Författaren får fram helhetsintrycket genom ett sammanförande af i öfrigt från hvarandra skilda detaljer. Arbetet är icke en sammanhängande biografi intill 1814, lika litet som det endast afhandlar tiden mellan 1797 och nämnda år, hvilket angifves i titeln. Författaren har föredragit att, på bekostnad af fullständigheten i det hela, mera detaljeradt framställa viktiga skeden af Carl Johans lif. Tyvärr hafva äfven dessa detaljframställningar af utrymmesskäl blifvit något rudimentära. Icke desto mindre får läsaren en god bild af Carl Johans personlighet och dessutom en hastig öfversikt af hans skiftesrika lefnad intill 1814.

Författaren har slutat just vid den tidpunkt, där det för svensk kritik mest utsatta skedet af Carl Johans historia börjar. Genom den bild af hans personlighet, som gifvits läsaren i detta arbete har också gifvits en god grund för ett populärt studium af den dåvarande kronprinsens norska politik och sedermera af hans inrikes politik. Detta skede är än mera tacksamt för krönikören att framställa, men också vida svårare än tiden intill 1814. Det är att hoppas, att kapten Kuylenstierna, hvars arbeten just äro afsedda för den stora allmänheten, måtte fortsätta sin framställning af Carl Johan. Här har författaren en verklig uppgift att fylla. Allmänheten vill icke ha ett allt för vetenskapligt verk. Den vill ha en på trefligt sätt gjord sammanställning af den historiska forskningens resultat. Och detta har kapten Kuylenstierna gifvit den i sitt senaste arbete. De anmärkningar, undertecknad tilläfventyrs skulle vilja framställa, äro icke af den art, att de beröra frågor af intresse för den stora allmänheten. Och därmed förfalla anmärkningarna, ty arbetet är icke afsedt att vara en vetenskaplig afhandling.

En stor förtjänst har detta arbete, nämligen att författaren lämnar

en kort öfversikt öfver Carl Johans-litteraturen och dess olika alsters högst olika värde.

»Karl Johan och Napoleon» är liksom öfriga arbeten af kapten Kuylenstierna försedd med en vacker utstyrsel och goda illustrationer.

Hvarje vän af Carl Johans-forskning bör, om han ser arbetet i dess rätta belysning, glädjas åt dess tillkomst. Det är att hoppas, att det får en spridning så stor, att det finnes i hvarje hem, där salig Crusenstolpe finnes, om ej på bokhyllan så dock mer eller mindre medvetet i minnet.

W. Kleen.

Af ***Svensk Exlibris Tidskrift,*** som allt sedan starten utgifvits af konstnären Arthur Sjögren, föreligger nu femte årgångens första häfte. Tidskriften, som tryckes hos Bröderna Lagerström i Stockholm är mycket påkostad hvad utstyrseln beträffar.

Första uppsatsen 'Herr Arend Bengtssons bok' behandlar vårt äldsta daterbara bokägarmärke. Det är Ulf- och Bydelsbakvapnen inristade i en ekpärm från 1470-talet, ett ej oäfvet svenskt arbete, väl reproduceradt i naturlig storlek. Vidare märkes en uppsats 'Universalexlibris och universal-pärmstämplar 1'; 'Gustaf IV Adolf och Djäfvulen eller när stångpiskan afskaffades i svenska armén' med anteckningar af nog så roande innehåll; 'Äldre svensk bokkonst 1. Något om de svenska reformationstryckens typografiska utstyrsel', ett förberedande meddelande af ett större arbete författadt af Arthur Sjögren; subskribtionsinbjudan å ett nytt arbete 'Svenska exlibris I, Topografiska exlibris' m. m.

Notiser

»Svenska ätter från tsarernas rike»

Genom en slump har jag blifvit uppmärksam på en artikel under ofvanstående titel i Nya Dagligt Allehanda för den 7 juni 1909.

Den är i alla afseenden ovederhäftig. Författaren är illa underrättad om »tsarernas rike», hans jämförelser med utomtsariska ätter föga träffande, hans resonemang om släkten Aminoff en omöjlighet, hans uppgifter om furstehus, som skulle assimilerats i »tredje och fjärde stånden» här i landet en ren fabel. Kuriös förefaller uppgiften att man stundom i slaviska länder påträffar namn som *d'Olson*, *von Vestervik* etc. och alldeles omotiveradt — från innehållssynpunkt — detta ideliga framhållande af *»Knaserna Sonsof»!*

Om allt detta vore det inte värdt att spilla ett enda ord, om icke under denna besynnerliga artikel stode en för alla personhistorici känd signatur: K. H. K.

Karl Henrik Karlsson afled den 24 maj 1909. Omedelbart efter hans död har hans signatur tagits af en annan. Det är att beklaga att icke förr än nu tillfälle yppat sig att däremot uttala en kraftig gensaga.

C. M. S.

Till redaktionen har till omnämnande ytterligare inkommit Dr Carl Forsstrands '*Konung och Adel*, minnen och anteckningar från Gustaf III:s Stockholm'. Liksom förf:s föregående böcker har äfven denna blifvit populär och utgifvits i flera upplagor. Den förtjänar också denna uppmuntran från allmänhetens sida. Vi torde återkomma.

Frågor

1. »Till komplettering af 4. skvadronens af Kungl. Skånska husarregementet porträttsamling af forna chefer och befälhafvare är undertecknad synnerligen tacksam om upplysningar, hvarifrån porträtt af nedan upptagna personer kunna erhållas.

F. d. Öfverstelöjtnanten vid Norra Skånska kavalleriregementet.

Grefve Gustaf Helmer Lillie . . .	f.	1639	öfverstelöjtn.	1661—1665
Frih. Gabriel Sparre	»	1646	»	1678—1679
Frih. Georg Johan Wrangel af Adinal	»	—	»	1680—1684
Ernst Johan Lode	»	1637	»	1684—1690
Lars Gyllenpamph	»	1623	»	1691—1701
Peter von Giesler	»	1637	»	1701
Johan Galle	»	—	»	1707—1709
Georg Didric Hasenkampff. . . .	»	1670	»	1719—1721
Frih. Johan Fredrick von Kaulbars	»	1689	»	1731—1747
Johan Christoffer von Schwartzes .	»	1729	»	1772—1773
Carl Didrich Svedenheim	»	1721	»	1773—1774
Alexander Ficherström	»	1781	»	1824—1833

F. d befälhafvare och stabsryttmästare vid Öfverstelöjtnantens skvadron

Thomas Drell	f.	—	skv:s-befälhafvare	1658—1668
Håkan Larsson Thilman . . .	»	—	»	1669—1676
Johan De la Vall	»	—	»	1676—1677
Lorentz Schmitt	»	—	»	1678—1679
Johan Rudolph	»	—	»	1679—1686
Carl Fredric Leijonschöld . . .	»	—	»	1686—1694
Johan Giesler	»	—	»	1694—1700
Eric Lybecker	»	—	»	1700—1705
Fredrick Gyllenpamph	»	—	»	1705—1707
Johan Törneqvist	»	—	»	1707—1709
Gotthard Fredrik Baranoff . .	»	—	»	1709—1716
Israel Kragge	»	—	»	1716—1719
Gabriel Christian Bödker . . .	»	—	»	1719—1721
Hans Hedenberg	»	—	»	1721
Robbert Gustaf von Fraser . .	»	—	»	1721—1723
Frih. Claes Ankerstierna . . .	»	—	»	1723—1730
Gustaf Horn af Rantzien . . .	»	1686	»	1731—1741
Petter Lundberg	»	—	»	1741—1745
Frih. Carl August Bennet . . .	»	1716	»	1746—1747

Samuel Wilhelm Gammal Ehrencrona	f. 1704	skv:s-befälhafvare	1752—1754
Abraham Tornerhielm	» 1723	»	1754—1758
Carl Hööke	» —	»	1758
Jöns Ehrenborg	» 1734	»	1764—1768
Eric Ludvig Toll	» 1737	»	1773—1774
Johan Carl Thure von Boltenstern	» 1743	»	1774—1780
Nils Peterson Silfversköld . . .	» 1750	»	1781—1790
Johan Michael af Winklerfeldt .	» 1769	»	1798—1804
Johan Lorentz Wagerstein . . .	» 1758	»	1805—1816
Frih. Jacob Wilhelm Bennet . .	» 1787	»	1819—1831

Hälsingborg den 21 april 1915.

Otto Malte Ramel.
Ryttmästare.

---

2. Finnes porträtt af *Fredrik Tersmeden* (f. 1752, † 1819)?
Svar torde benäget lämnas till f. d. öfverståthållaren frih. G. Tamm Stockholm.

---

3. Den som har kännedom om några »bref till *Samuel Ödmann*» torde benäget meddela sig med

Teol. lic. H. Wijkmark
adr. Nya elementarskolan, Stockholm.

---

4. För en under arbete varande monografi öfver målaren *Uno Troili* vore undertecknad synnerligen tacksam att erhålla underrättelse om porträtt och andra konstverk (målningar och teckningar), utförda af densamme, äfvensom om bref från eller om honom.

Helge Kjellin
fil. kand.
Götgatan 99, Sthlm.

---

5. Sällskapet *Redliga Svenskar* bildades 1810 och upphörde i midten af 1850-talet. Hvar finnas dess matrikel och handlingar.

Aug. Kindberg.
f. d. Kammarrättsrevisor
Linköping.

---

6. Undertecknad vore mycket tacksam, om *innehafvare af bref*, växlade emellan *Olof Hermelin* (f. 1658 † 1709) och *Samuel Bark* (f. 1662 † 1743), skulle vilja angående dem meddela sig med honom.
Stockholm den 27 april 1915

Carl von Rosen.
adr. Karlavägen 54. Stockholm.

---

7. *Magnus Gustaf Hasselgren*, f. 1719 $^{6}/_{11}$, död 1778 före den 2 juni på Kalchis gård i Assikala socken i Finland, f. d. premierlöjtnant vid Savolax-ska fotjägarkåren med kaptens afsked, gift 1766 $^{18}/_{3}$ med *Maria Christina Ållongren*, f. 1742 $^{16}/_{11}$, död 1824 $^{1}/_{3}$ i Hallola socken.

För upplysningar om event. afkomlingar efter dessa makar vore undertecknad mycket tacksam.

Ingenjör O. Nycander.
Stockholm.

---

8. Med anledning af att en upplaga af Fredrika Bremers samlade bref är under arbete och inom kort utgifves från Norstedt & Söners förlag göres en hemställan, att innehafvare af Fredrika-Bremerbref ville sätta sig i förbindelse med undertecknad.

Ellen Kleman.
59 Valhallavägen, Stockholm.

Personhistoriska samfundet

höll årsmöte å Café Riche den 23 april 1915 under ordförandeskap af riksarkivarien Emil Hildebrand.

Sedan revisionsberättelsen upplästs, beviljades styrelsen ansvarsfrihet. Den afgående styrelsen återvaldes, nämligen: riksarkivarien *E. Hildebrand*, öfverkammarherren *G. Celsing*, bibliotekarien hos H. M. Konungen *Joh. Ax. Almqvist*, sekreteraren hos generalpoststyrelsen friherre *Joh. Rudbeck* samt andra bibliotekarien grefve *C. M. Stenbock*. I redaktionsutskottet återinsattes frih. *Rudbeck*, grefve *Stenbock*, intendenten frih. *R. Cederström* och docenten *H. Almquist*. Till revisorer valdes f. d. kammarrättsrådet *J. A. Wallensteen* och d:r *A. Levertin* med direktör *G. Indebetou* som suppleant.

Föredrag hölls af lic. *Sixten Strömbom* om »*Ett svenskt porträttarkiv*».

Styrelsen utsåg till samfundets ordförande riksarkivarien *E. Hildebrand*, till sekreterare grefve *Stenbock* samt till skattmästare friherre *Rudbeck*.

Efter mötets slut intogs gemensam sexa.

Utdrag ur revisionsberättelsen för år 1914.

Debet:

Behållning från år 1913		4,586: 30
Inkomster år 1914:		
Ledamotsafgifter	3,981: 89	
Lagerförsäljning	317: 89	
Bidrag af grefve R. v. Rosen	300: —	
Räntor	150: —	4,749: 78
	Summa	9,336: 08

Kredit:

Utgifter år 1914:		
Tryckningsoch illustrationskostnader	2,736: 88	
Uppbörds- och distributionskostnader	427: 08	
Arvoden	1,182: 90	
Diverse	79: 85	4,426: 71
Behållning till år 1915		4,909: 37
	Summa	9,336: 08

Följande af samfundets skrifter utlämnas åt *ledamöter i samfundet*, efter rekvisition hos skattmästaren, adr. Riksarkivet, till nedannämnda pris nämligen:

Svenska autografsällskapets tidskrift, Del I, n:r 1 samt **3—12** årg. 1879—1888, dock saknas n:r 2), per n:r . . . . . kr. 1.

Svenska autografsällskapets tidskrift, Del II, n:is 1—12 (årg. 1889—1896, 346 sid.), lämnas fullständig till nedsatt pris af allenast . . . . . kr. 6.

Lösa häften för 1 kr. för hvarje häfte; dubbelhäftet n:is 11—12 för 2 kr. Ex. tryckt på *bättre papper* (däraf några få fullständiga årg. äro tillgängliga) jämte *Register* till delarne I och II, äfven på *bättre papper* . . . . . kr. 15.

Personregister till delarne I och II (44 sid.) . . . . . kr. 2.

Personhistorisk tidskrift, årg. II (1900, 180 sid.) med 24 porträtt och register samt Dödslista för 1900, 53 sidor . . . . . kr. 5.

Årg. I och III slutsålda. Däraf finnas endast I h. 3 o. 4 samt III h. 4 à 1.25 per häfte.

Personhistorisk tidskrift, årg. IV (1902, 166 sid., med 24 porträtt och register samt Dödslista för 1902, 43 sid. . . . . kr. 5.

Personhistorisk tidskrift, årg. V (1903, 222 sid., med 25 porträtt och register samt Dödslista för 1903, 37 sid.) . . . . . kr. 5.

Personhistorisk tidskrift, årg. VI (1904, 164+23 sid., med 22 porträtt och register) . . . . . kr. 5.

Personhistorisk tidskrift, årg, VII (1905, 167+56 sid., med 19 porträtt och register) . . . . . kr. 5.

Personhistorisk tidskrift, årg. VIII (1906, 133+106 sid., med 17 porträtt och register) . . . . . kr. 5.

Personhistorisk tidskrift, årg. IX (1907, 111+160 sid., med porträtt och register) . . . . . kr. 5.

Personhistorisk tidskrift. årg. X (1908, 203 sid. med 22 porträtt och register) . . . . . kr. 5.

Personhistorisk tidskrift. årg. XI (1909)—**XVI** (1914) . . . . . à kr. 5.

Handlingar, utg. genom samfundet:

I. S:t Nikolais kyrkas i Stockholm vigselbok, I. 1604—1650 och 2. 1651—1700 (182 sid.), utg. af F. U. Wrangel . . . . . kr. 3.

II. En adlig och furstlig hofpredikant under 1600-talets senare hälft, P. G. Öjer; utg. af Karl af Schmidt (82 sid.), ... kr. 1:50.

III. Slägten Aminoff (85 sid. + 1 tab.) . . . . . kr. 5.

IV. Klosterfolket i Vadstena; af C. Silfverstolpe (168 sid.). . . . . kr. 3.

D:o d:o tryckt på *bättre papper* (i få ex.) . . . . . kr. 5.

V. Svenska porträtt i samlingarna vid Uppsala universitet, förteckn. af N. Sjöberg (6 + 87 sid.) med 31 porträtt, ingår som bilaga i årg. III och IV.

VI. Svenskarne under dannebrogen 1848—50, med tillägg (102 + 24 sid.), af B. Schöldström, med 97 porträtt. Erhålles gm C. E. Fritzes bokhandel, Stockholm.

VII. Svensk genealogisk litteratur, förtecknad af J. A. Almquist (80 sid.) . . kr. 2.

VIII. Porträttsamlingarna å Edsberg och Hedensberg (23 sid. och 14 porträtt + 56 sid. och 3 porträtt), ingå som bilagor i årg. VI och VII.

Ny serie:

1. Köpings stads tjänstemän 1605—1905, af G. Elgenstierna (106 sid.); ingår som bilaga i årg. VIII, h. 3—4.
2. Kalmar regementes chefer 1623—1907, af F. Rudelius (160 sid. + 23 porträtt); ingår som bilaga i årg. IX, h. 3—4.

Dödslistor från och med år 1899 till och med år 1903 à . . . . . kr. 1.

3. Register till Personh. Samfundets porträttsamlingar årg. I—III (1906—08); ingår som bilaga i årg. XI, h. 2—4 och XII, 1—2 . . . . . kr. 2
4. Personhistoriska anteckningar rörande Kristianstads magistrat och andra stadens tjänstemän under åren 1700—1800. Af Karl Enghoff . . . . kr. 2.
5. V. Millqvist, Svenska Riksdagens Borgarstånd 1719—1866. Personhistoriska anteckningar . . . . . kr. 3.
6. Erik XIV:s almanacksanteckningar, hans dagböcker, ritningar och musiknoter i urval utgifna af C. M. Stenbock (är h. 2—3 af årg. 1912). (Äfven i lyxupplaga; utgången).
7. Olof och Caroline Wijks porträttsamling. Beskrifven af Nils Sjöberg (ingår i h. 4, årg. 1913).
8. Grefve Reinhold von Rosens porträttsamling. Beskrifven av Nils Sjöberg (ingår i h. 1—2, årg. 1914).

STOCKHOLM 1915. KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER. 150771